

Łukasz Sosna

WYDANIE IV rozszerzone

linux

KOMENDY I POLECENIA

Dogadaj się
z Linuksem!

- Praca z systemem z poziomu linii poleceń, łatwa, prosta i szybka
- Obsługa systemu za pomocą linii poleceń w przypadku awarii interfejsu graficznego
- Tworzenie własnych skryptów powtórki i ciągi instrukcji
- Operacje na plikach oraz katalogach w Midnight Commanderze za pomocą menedżera plików

Helion

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz Wydawnictwo HELION dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Wydawnictwo HELION nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Redaktor prowadzący: Ewelina Burska
Projekt okładki: Studio Gravite/Olsztyn
Obarek, Pokoński, Pazdrijowski, Zaprucki

Materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock.

Wydawnictwo HELION
ul. Kościuszki 1c, 44-100 GLIWICE
tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63
e-mail: helion@helion.pl
WWW: <http://helion.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

http://helion.pl/user/opinie/linkp4_ebook

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

ISBN: 978-83-246-9511-9

Copyright © Helion 2014

Printed in Poland.

- [Poleć książkę na Facebook.com](#)
- [Kup w wersji papierowej](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to! » Nasza społeczność](#)

Spis treści

Wprowadzenie do systemu Linux	9
Czym jest Linux?	10
Dostępne dystrybucje — jak wybrać odpowiednią dla siebie?	11
Instalacja systemu	11
 1. Korzystanie z komputera	
 pracującego pod kontrolą systemu Linux	16
Środowisko pracy	16
Logowanie się do systemu	17
Bezpieczne wyłączenie i restart komputera	19
Użytkownicy systemu Linux	20
Co znajduje się w poszczególnych katalogach systemu?	21
Dyski i partycje w systemie	23
Pomoc na stronach MAN	24
 2. Zarządzanie zasobami komputera	25
Pliki i katalogi w systemie	25
Wyświetlanie zawartości katalogu	26
Przechodzenie pomiędzy katalogami	35
Tworzenie katalogów	37
Usuwanie katalogów	38
Tworzenie plików	39
Usuwanie plików	40
Wyświetlenie zawartości pliku	41

Zmiana dat modyfikacji plików i dostępu do nich	42
Kopiowanie plików i katalogów	44
Przenoszenie plików i katalogów oraz zmiana ich nazwy	48
Nadawanie praw dostępu do plików i katalogów	50
Zmiana hasła	55
Zmiana powłoki	56
Uzyskiwanie informacji o typie pliku	56
Zmiana właściciela i grupy pliku	57
Wyszukiwanie plików i katalogów	59
Wypisywanie ilości bajtów, słów i linii	64
Porównywanie plików lub zakresów bajtów	66
Uzyskiwanie informacji o ilości wolnego miejsca na partycjach	67
Ustalanie, ile miejsca zajmuje plik lub katalog	68
Polecenia more i less	70
Montowanie i odmontowywanie systemów plików	71
Aktualna ścieżka, pod którą pracujemy	73
Przełączanie się na konto innego użytkownika	73
Uzyskiwanie informacji o sprzęcie	74
Przeglądanie kalendarza	78
Aktualizacja daty i czasu	79
Kontrolowanie wysyłania wiadomości	84
Wysyłanie wiadomości do innego użytkownika	84
Wysyłanie wiadomości z pliku tekstowego	85
Wysyłanie komunikatów do wszystkich sieci z pliku tekstowego	85
Pokazywanie ostatnio zalogowanych użytkowników	86
Sprawdzanie, kto jest aktualnie zalogowany na naszym komputerze	88
Informacja o tym, kto jest zalogowany do systemu	88
Sprawdzanie swojej nazwy użytkownika	89
Pokazywanie lub ustawianie nazwy hosta systemowego	89
Wyświetlanie i ustalanie parametrów interfejsu sieciowego	91

Wyszukiwanie nazwy lub adresu IP zdalnego komputera	92
Sprawdzanie, czy dana domena jest już zarejestrowana	93
Sprawdzenie dostępności hosta	93
Czas, jaki upłynął od uruchomienia systemu	94
3. Administrowanie systemem	95
Poziom uruchomienia systemu	95
Demony usług	96
Użytkownicy	98
Grupy	100
Szukanie łańcuchów w bazie whatis	101
4. Tworzenie skryptów powłoki	102
Zmienne	104
Wypisywanie tekstu na ekranie użytkownika	105
Wartości logiczne	108
Polecenie test	109
Instrukcja if	114
Instrukcja case	115
Pętla while	116
Pętla until	116
Pętla for	117
Break	117
Continue	118
Argumenty pobierane z wiersza powłoki	118
5. Polecenia dodatkowe	120
SSH	120
Historia poleceń użytych w powłoce	125
Wypisywanie pierwszych wierszy pliku	126
Wypisywanie ostatnich linii pliku	127
Uzyskiwanie informacji	
o trybie tworzenia nowych plików i katalogów	128

Wyświetlanie atrybutów plików i katalogów	128
Dodatkowe prawa dostępu do plików	129
Sprawdzanie dodatkowych uprawnień do plików	131
Wyszukiwanie danych w plikach	131
6. Midnight Commander	139
Podgląd plików tekstowych	140
Edycja pliku tekstowego	141
Edytowanie pliku tekstowego	142
Tworzenie nowego pliku	143
Otwieranie pliku	144
Wstawianie treści z innego pliku	144
Przechodzenie na początek i koniec dokumentu	145
Wstawianie i nadpisywanie	145
Cofanie	145
Kopiowanie tekstu	146
Przenoszenie tekstu	146
Zastępowanie tekstu	147
Wyszukiwanie w tekście	148
Przechodzenie do odpowiedniej linii	150
Wstawianie symbolu	150
Odświeżanie ekranu	150
Wstawianie aktualnej daty i godziny	151
Wstawianie wyniku wykonania polecenia konsoli	151
Opcje ogólne	151
Tryb zapisu	153
Kolorowanie tekstu	153
Zapisywanie ustawień	154
Kopiowanie katalogów i plików	154
Przenoszenie katalogów i plików	155
Tworzenie katalogu	156
Usuwanie plików i katalogów	156

Zaznaczanie grupy plików i katalogów	157
Lewe i prawe okno	157
Porządek sortowania	159
Widok filtrowany	160
Zmiana praw dostępu do plików i katalogów	160
Zmiana właściciela i grupy plików	161
Szybkie przechodzenie do katalogu	162
Wyszukiwanie plików	162
Zamiana paneli	164
Wyświetlanie wielkości katalogów	164
Ustawienia programu	165
Układ programu	166
Potwierdzenie	167
Zapisywanie własnych ustawień	168
Kończenie pracy programu	168
Skorowidz	169

Linux. Komendy i polecenia

Leksykon kieszonkowy

Wprowadzenie do systemu Linux

Witam Cię, Czytelniku, na początku czwartego wydania książki, w której zaprezentuję wspaniałe oprogramowanie, jakim jest system Linux, popularnie zwany też „Pingwinem” ze względu na charakterystyczne logo. Głównym tematem tej publikacji jest praca z systemem z poziomu linii poleceń, tworzenie własnych skryptów powłoki, operacje na plikach oraz katalogach za pomocą programu Midnight Commander. Środowisko graficzne systemu Linux jest bardzo proste i przyjazne dla użytkownika, stąd też nie ma potrzeby zajmować się nim szerzej. Mam nadzieję, że po przeczytaniu tej pozycji staniesz się — podobnie jak ja — zagorzałym fanem tego systemu operacyjnego.

System Linux stał się niezwykle popularny — jak nigdy dotąd. Głównymi cechami, które czynią z niego lidera w rozwiązaniach serwerowych, jest jego cena. System operacyjny jest darmowy, można jednak zakupić standardową pomoc w jego administracji oraz najnowsze komercyjne aktualizacje.

System zawiera w prawie każdej dużej dystrybucji (mieszczącej się na płycie DVD) nie tylko najważniejsze oprogramowanie, które ze zwykłego komputera potrafi uczynić prawdziwy serwer czy to stron WWW, FTP, czy też pocztowy, a nawet wymiany plików — ale także wiele innych elementów, dzięki którym jego konfiguracja jest bardzo łatwa.

W niniejszej książce zostało omówione posługiwanie się oprogramowaniem za pomocą poleceń. Umożliwiają one zdalne administrowanie serwerem poprzez połączenie SSH. Polecenia te dadzą Ci także możliwość ustawienia wszystkich opcji. A jeżeli Twój komputer się „zawiesi”, zawsze będziesz mógł uruchomić go w trybie konsoli i tam rozwiązać problem.

Czym jest Linux?

Jądro Linuksa, pierwotnie samodzielny system operacyjny opracowany przez Linusa Torvaldsa, obecnie stał się podstawą dla wielu innych systemów z rodziny linuksów. Wszystkie one cechują się bardzo dużymi możliwościami konfiguracji oraz wydajnością. W pewnych zastosowaniach są wręcz niezastąpione — na przykład jeżeli chcesz stworzyć serwer w sieci (w zamierzeniu Linux miał stanowić alternatywę dla drogich wersji systemu Unix, używanego właśnie w roli serwerów) lub gdy używasz starszego komputera (system ten ma małe wymagania co do sprzętu, na którym może pracować).

Jak już wspomniano, twórcą jądra Linuksa jest Linus Torvalds, który po raz pierwszy opublikował ten system 5 października 1991 roku. Od tego czasu hobby, jakim było dlań tworzenie jądra systemu, przerodziło się w poważne wyzwanie. To właśnie opracowane przez Torvaldsa jądro jest podstawą opartych na nim systemów operacyjnych, które nazywamy dystrybucjami Linuksa. Niemal każda dystrybucja zawiera różnorakie potrzebne w pracy z komputerem programy i dodatki, dzięki którym otrzymujemy w pełni funkcjonalny system operacyjny. System jest rozwijany jako projekt z rodziny open source, co oznacza, że licencja pozwala na swobodny dostęp do kodu źródłowego, dzięki czemu można samodzielnie go poprawiać i tworzyć własne dodatkowe pakiety.

Dostępne dystrybucje

— jak wybrać odpowiednią dla siebie?

Na rynku dostępnych jest wiele dystrybucji systemu Linux. To, jaką dystrybucję powinieneś wybrać, zależy głównie od tego, do czego będziesz używał swojego systemu. Bez względu na to, czy masz zamiar stworzyć serwer w internecie, serwer w wewnętrznej sieci firmy czy też używać komputera z systemem Linux w domu, musisz odpowiedzieć sobie na pytanie, jakiego dokładnie oprogramowania będziesz potrzebował.

Większość dystrybucji Linuksa powstała poza granicami naszego kraju, lecz są także i dwie polskie — PLD Linux i Aurox Linux (projekt został zawieszony). Oczywiście wspominam tutaj tylko o dystrybucjach pełnych, zamieszczanych na płytach CD/DVD, a nie okrojonych systemach jedno- czy kilkudyskietkowych. Dla zamieszczonego w tej książce opisu wybór konkretnej dystrybucji nie ma dużego znaczenia. Powłoka, której będziemy tutaj używać, znajduje się niemal we wszystkich dystrybucjach i jest jedną z najbardziej rozbudowanych. Jedyna różnica pomiędzy jej wersjami w różnych dystrybucjach może wynikać z braku jakichś dodatkowych programów; na pewno jednak nie dotyczy to najpopularniejszych aplikacji, a jedynie tych, które są rzadko używane. W niniejszej książce omawiam system Linux, korzystając z jednej z najpopularniejszych dystrybucji, jaką jest openSUSE Linux. Niewątpliwym jej atutem — z punktu widzenia polskiego czytelnika — jest bardzo duży stopień polonizacji środowiska pracy systemu.

Instalacja systemu

Istnieje kilka opcji instalacyjnych systemu openSUSE Linux. Można na przykład zainstalować go lokalnie na konkretnym komputerze, z uruchomionej na nim instalacyjnej płyty DVD; możemy także

przeprowadzić instalację zdalną, pobierając składniki z serwera w sieci wewnętrznej bądź za pomocą sieci internet. To ostatnie rozwiązanie nie jest jednak szczególnie zalecane, przede wszystkim ze względu na dość długi czas instalacji systemu.

W tej książce została opisana instalacja lokalna gotowej do uruchomienia płyty DVD bądź też dyskietki startowej. System posiada instalator graficzny oraz tekstowy. Oba rodzaje programów instalacyjnych są proste w obsłudze, a wersja graficzna w coraz nowszych edycjach systemu sprowadza się w zasadzie do klikania przycisku *Dalej*. Z tej przyczyny nie będę opisywał samego instalatora i kolejnych kroków, które są w nim wykonywane; pokażę jedynie, jak uruchomić program instalacyjny, i przekażę kilka istotnych wskazówek na temat działań, jakie trzeba przedsięwziąć.

Instalacja przy użyciu płyty DVD

Instalacja ta może być przeprowadzona na większości komputerów, ponieważ ich BIOS umożliwia uruchomienie komputera ze specjalnej płyty DVD, jaką jest płyta z systemem Linux. Ta specjalna — gotowa do uruchomienia — płyta to płyta nr 1 z dystrybucją systemu (często wraz z dystrybucją otrzymujemy także płytę drugą z kodami źródłowymi oprogramowania).

Instalację rozpoczynamy od ustawienia w BIOS-ie opcji startu systemu z takiej płyty DVD. Następnie należy włożyć płytę do napędu i ponownie uruchomić komputer.

Instalacja przy użyciu dyskietki

Jeżeli nasz komputer nie jest w stanie uruchomić się z płyty CD/DVD (co jest mało prawdopodobne), musimy przygotować dyskietkę startową, która uruchomi program instalatora systemu. Dyskietkę taką przygotowujemy za pomocą odpowiedniego programu zamieszczonego na pierwszej płycie z dystrybucją.

Instalację systemu rozpoczynamy od włożenia czystej (czyli sformatowanej) dyskietki do stacji dyskietek oraz pierwszej płyty z systemem Linux do napędu CD/DVD-ROM. Następnie w linii poleceń systemu MS-DOS lub MS Windows wpisujemy następujące polecenie:

```
X:\dosutils\rawrite
```

Wykonanie tego polecenia spowoduje uruchomienie programu `rawrite` z płyty CD/DVD. Oczywiście litera `X`: oznacza tu literę przypisaną do naszego napędu CD/DVD-ROM. Program zaraz po uruchomieniu zapyta o obraz, jaki chcemy nagrać na dyskietkę. Wpisujemy: `boot.img`, a następnie naciskamy klawisz *Enter*. Po przygotowaniu takiej dyskietki (co potrwa chwilę) ustawiamy BIOS komputera tak, aby nasza maszyna uruchamiała się, wykorzystując w tym celu napęd dyskietek. Następnie zapisujemy zmiany wprowadzone w BIOS-ie i ponownie uruchamiamy komputer.

Wszystkie obrazy dyskietek startowych znajdują się na płycie CD/DVD z systemem w lokalizacji:

```
X:\images\
```

Oczywiście `X`: to — jak poprzednio — litera napędu CD/DVD-ROM w naszym systemie. Warto dodać, że obrazy te pozwalają na instalację systemu poprzez sieć; można w nich także znaleźć pewne dodatkowe sterowniki.

Uwagi do procesu instalacji

Po wyświetleniu ekranu z opcjami instalacji Linuksa naciskamy klawisz *Enter* i postępujemy zgodnie ze wskazówkami instalatora. Po naciśnięciu wspomnianego klawisza automatycznie uruchomiona zostanie wersja graficzna; jeżeli jednak instalator graficzny odmówi nam posłuszeństwa, powinniśmy wpisać w linii poleceń jedną z pozycji wskazanych na ekranie.

Pozycjami tymi są:

- `text` — instalacja systemu w trybie tekstowym,
- `lowres` — instalacja w trybie graficznym, ale w niskiej rozdzielczości ekranu (640×480),
- `nofb` — wyłącza tak zwany *framebuffer*, który może spowodować problemy z instalatorem graficznym,
- `expert` — instalator nie wykrywa automatycznie sprzętu,
- `linux rescue` — tryb ratunkowy instalacji.

Podczas samego procesu instalacji należy utworzyć partycje dla Linuksa, wykorzystując w tym celu wolną przestrzeń dysku; oczywiście dla Linuksa możemy także przeznaczyć cały dysk twardy. Większość użytkowników nie potrafi ocenić, ilu (i jakich) partycji będą potrzebowali; w takim przypadku zalecam wybranie opcji automatycznego dopasowania partycji i ich rozmiarów przez program instalacyjny. Jeśli jednak Czytelnik chciałby ustawić partycje samodzielnie, musi utworzyć przynajmniej następujące trzy:

- `/` — partycja główna,
- `/home` — partycja na pliki użytkowników systemu,
- `/swap` — partycja wymiany.

Partycja główna, określana jako `/`, jest używana do przechowywania plików systemu i wszelkich programów. Z kolei partycja `/home` jest przeznaczona na dane użytkowników. Możesz dowolnie określić jej wielkość w zależności od tego, ilu użytkowników będzie korzystało z systemu i ile miejsca każdy z nich będzie potrzebował.

Dodatkowa partycja `/swap` to element systemu, do którego w zwykły sposób nie będziesz miał dostępu. Jest to rozszerzenie pamięci RAM komputera. Kiedy jakiś uruchomiony program nie jest

używany, system przenosi go do tego miejsca, zwalniając część pamięci RAM. Partycja ta nie powinna mieć więcej niż 100 MB. Jeśli zdecydujemy się na taką właśnie jej wielkość, instalator prawdopodobnie poinformuje nas o błędzie, ponieważ domyślnie wielkość tej partycji ustala on, mnożąc ilość posiadanej przez nas pamięci operacyjnej przez dwa. W przypadku wyświetlenia takiego ostrzeżenia należy kliknąć przycisk OK; w ten sposób określamy, iż akceptujemy taką właśnie (tj. 100-megabajtową) wielkość partycji wymiany. Domyślne ustawienia instalatora wynikają z tego, że system może być instalowany na komputerach z mniejszą ilością pamięci operacyjnej; w takim przypadku istotnie plik wymiany powinien być co najmniej dwukrotnie większy niż liczba określająca ilość zainstalowanej pamięci. W nowszych komputerach nie ma jednak sensu przeznaczać na partycję wymiany więcej niż 100 MB.

W jednym z ostatnich kroków program instalacyjny zapyta o domyślny tryb uruchamiania systemu. Zalecam wybranie trybu tekstowego, jeżeli jednak Czytelnik nie czuje się na siłach, by posługiwać się komputerem bez użycia myszy, powinien wybrać środowisko graficzne.

Rozdział 1.

Korzystanie z komputera pracującego pod kontrolą systemu Linux

Komputer działający pod kontrolą Linuksa uruchamiamy dokładnie tak samo jak komputer działający pod kontrolą innych systemów operacyjnych, czyli poprzez naciśnięcie przycisku *Power* na obudowie. Podczas ładowania systemu na ekranie monitora można śledzić kolejne etapy uruchamiania poszczególnych programów i montowania odpowiednich partycji systemu. Jeśli w momencie wyświetlania takich komunikatów, czyli podczas uruchamiania usług, naciśniemy kombinację klawiszy *Shift+I*, będziemy mogli sami zdecydować, co uruchamiać, a czego nie. Jest to bardzo przydatne, jeżeli jakiś program został źle skonfigurowany i powoduje problemy podczas startu systemu.

Środowisko pracy

System operacyjny taki jak Linux oferuje nam kilka środowisk pracy. Możemy podzielić je na dwie zasadnicze grupy: tekstowe i graficzne.

W środowisku graficznym wykorzystano ideę reprezentowania konkretnych poleceń systemu przez znaki w postaci ikon, poleceń *Menu* itp. Polecenie wykonywane jest po kliknięciu jego graficznej reprezentacji. To właśnie z takiego środowiska pochodzi zapewne doskonale znana większości użytkowników metoda kopiowania „przeciągnij i upuść”. W Linuksie dostępnych jest kilka środowisk graficznych opartych na oprogramowaniu XFree, dla którego zostały przygotowane różne „menedżery okien”, takie jak *KDE*, *GNOME* czy *Xfce*. Także w przypadku środowiska tekstowego w systemie dostępnych jest kilka powłok. Najpopular-

niejszą i najbardziej rozbudowaną jest powłoka *bash*. To właśnie ona zostanie przedstawiona w następnych rozdziałach; pokażę w nich, jak z jej pomocą zarządzać systemem i jego zasobami z poziomu linii poleceń.

Aby wykonać polecenia opisane w tej książce, trzeba skorzystać z linii poleceń. Jeżeli korzystamy z interfejsu tekstowego, nic więcej nie musimy robić. Jeżeli jednak korzystamy z interfejsu graficznego, powinniśmy uruchomić program o nazwie *Terminal*.

W nakładce *Xfce* klikamy przycisk znajdujący się w lewym dolnym rogu ekranu (*Uruchamianie programów*) i wybieramy z rozwiniętego menu grupę *System*, a z niej *Terminal*.

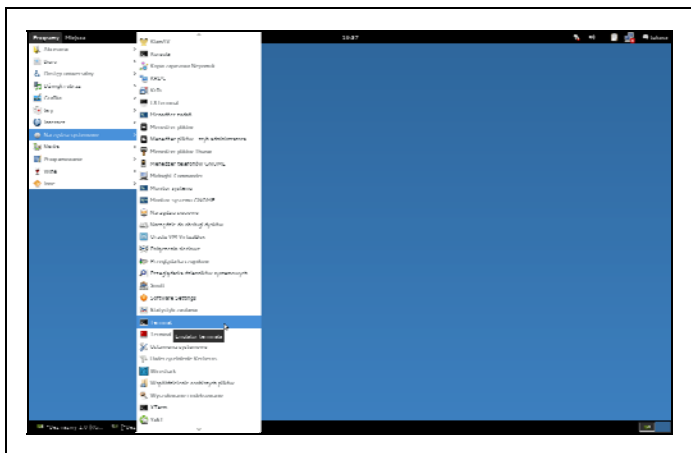
Gdy korzystamy ze środowiska *KDE*, klikamy *Uruchamianie programów*, następnie na dole w menu wybieramy *Programy*, wchodzimy do podmenu *System*, potem *Terminal* i z niego wybieramy *Terminal*.

Klasyczny styl menu *KDE* zawiera opcję uruchomienia terminala w innym miejscu. Klikamy *Uruchamianie programów*, następnie najeżdżamy kursorem na *System*, w kolejnym kroku na pozycję *Terminal* i z niej wybieramy opcję *Terminal*.

GNOME posiada tryb klasyczny, z którego osobiście korzystam. Klikamy *Programy* (w lewym górnym rogu ekranu), następnie wybieramy *Narzędzia systemowe*, a potem z menu *Terminal* (rysunek 1.1).

Logowanie się do systemu

Po uruchomieniu systemu musimy koniecznie zalogować się do niego. W innym wypadku korzystanie z komputera i eksplorowanie jego zasobów nie będzie możliwe.

Rysunek 1.1. Uruchamianie programu Terminal w GNOME

Logowanie się w trybie tekstowym

W trybie tekstowym zobaczymy czarny ekran wraz z informacją dotyczącą tego, jakiej dystrybucji Linuksa używamy. Następnie zostaniemy poproszeni o podanie nazwy użytkownika; wpisujemy ją i zatwierdzamy naciśnięciem klawisza *Enter*. W następnym kroku pojawi się informacja o konieczności podania hasła. Podobnie jak poprzednio, wpisujemy je i zatwierdzamy klawiszem *Enter*.

```
linux login:
password:
```

Jeżeli podamy błędną nazwę użytkownika lub niepoprawne hasło, system „poinformuje” nas o tym i ponownie „poprosi” o zalogowanie się.

```
Login incorrect
linux login:
```

Jeżeli podane dane będą poprawne, zostaniemy poinformowani o tym, kiedy ostatni raz gościliśmy w systemie, po czym wyświetlony zostanie systemowy znak zachęty.

```
Last login Sat Feb 21 on tty1  
[lukasz@linux ~]$
```

Aby wylogować się ze swojego konta, należy użyć polecenia `logout`.

```
[lukasz@linux ~]$ logout
```

Aby ponownie zalogować się na swoje konto, wpisujemy polecenie `login`, po wykonaniu którego zostaniemy poproszeni o podanie nazwy użytkownika i hasła.

```
[lukasz@linux ~]$ login
```

Logowanie się w trybie graficznym

Logowanie się w trybie graficznym polega na wypełnieniu odpowiedniego formularza, w którym podajemy nazwę użytkownika oraz odpowiednie hasło. Ekran logowania w trybie graficznym wygląda tak samo prawie we wszystkich systemach z rodziny Linuksa. W oknie zaprezentowane są wszystkie nazwy użytkowników korzystających z obecnego komputera. Klikamy naszą nazwę użytkownika. Pokazuje się pole do wprowadzenia hasła. Poniżej znajduje się lista z zainstalowanymi nakładkami graficznymi. Wybieramy jedno z nich — to, które najlepiej nam odpowiada. Na samym końcu klikamy przycisk OK.

Bezpieczne wyłączanie i restart komputera

Po zalogowaniu się na swoje konto i zapoznaniu się z nowym systemem zapewne będziemy chcieli wyłączyć bezpiecznie komputer, tak aby nie uszkodzić dysku twardego. System Linux jest zaopatrzony w narzędzie, które podczas każdego uruchomienia systemu sprawdza integralność danych zapisanych na dysku twar-

dym i to, czy nie pojawiły się na nim jakieś błędy w przypadku, gdy system został zamknięty nieprawidłowo. Aby wyłączyć komputer z poziomu linii poleceń, wpisujemy w niej polecenie `halt`.

```
[lukasz@linux ~]$ halt
```

Polecenie to spowoduje zatrzymanie wszystkich działających programów i odłączanie dysków twardych, dzięki czemu nie ulegną one awarii po odcięciu napięcia zasilania. Wszystkie te operacje można będzie śledzić na ekranie. zamiennikiem polecenia `halt` jest polecenie `shutdown` z odpowiednim parametrem:

```
[lukasz@linux ~]$ shutdown -h now
```

Jeżeli natomiast chcielibyśmy ponownie uruchomić system, powinniśmy użyć polecenia `shutdown` z parametrem `-r`:

```
[lukasz@linux ~]$ shutdown -r now
```

Więcej informacji na temat działania tych poleceń można znaleźć w podręczniku systemowym *MAN*.

Użytkownicy systemu Linux

Użytkownicy Linuksa mają różne prawa dostępu do zasobów komputera i prawa do uruchamiania różnych programów, tak jak w innych systemach. W każdym systemie Linux istnieje specjalne konto użytkownika o nazwie *root*; posługując się nim, można korzystać ze wszystkich operacji systemowych — na konto to nie są nałożone żadne ograniczenia. Oznacza to między innymi, że użytkownik korzystający z tego konta w wyniku swojego nieumiejętnego działania może w łatwy sposób uszkodzić system, co będzie oznaczało konieczność jego ponownej instalacji. Jeżeli zatem nie musimy pracować na tym koncie, to nigdy nie powinniśmy tego robić. Wydanie nieodpowiedniego polecenia, na przykład z błędem w zapisie, może spowodować bardzo duże straty. Powinniśmy zatem utworzyć oddzielne konto, którego będziemy

używali do pracy, zaś z konta *root* będziemy korzystać tylko w przypadkach absolutnie tego wymagających.

Co znajduje się w poszczególnych katalogach systemu?

System Linux ma specyficzną strukturę dysków i założonych na nich partycji. Na pierwszy rzut oka po prostu ich nie widać. Każdy, kto pracował z systemem Microsoft Windows i przyzwyczał się do okna programu *Mój komputer* i dostępnych w nim wszystkich dysków, rozpoczynając pracę w Linuksie, prawdopodobnie poczuje się nieco zagubiony. Linux wszystkie dyski, partycje i napędy „widzi” jako jedno drzewo katalogów, w którym każdy katalog rozpoczyna się od znaku */*.

Wszystkie inne urządzenia, takie jak napęd dyskiekty czy napędy CD/DVD-ROM, będą dostępne po ich zamontowaniu przeprowadzonym przy użyciu specjalnego polecenia. Miejscem ich montowania będzie specjalny katalog, także znajdujący się w katalogu głównym.

Na razie postaram się wymienić wszystko to, co znajduje się w katalogu głównym */*. Są to następujące elementy:

- *bin* — katalog ten zawiera programy dostępne dla użytkowników systemu;
- *dev* — katalog, w którym znajdują się urządzenia blokowe i znakowe;
- *etc* — jest to katalog z plikami konfiguracyjnymi systemu;
- *home* — katalog przeznaczony na katalogi główne użytkowników systemu;
- *lib* — katalog z plikami bibliotek dla programów;

- *mnt* — katalog, w którym montowane są inne dyski;
- *proc* — katalog z informacjami o systemie;
- *root* — katalog główny użytkownika *root*;
- *sbin* — katalog z programami specjalnymi dla użytkowników o odpowiednich uprawnieniach;
- *tmp* — katalog na pliki tymczasowe;
- *usr* — katalog z programami;
- *var* — katalog używany przez system do przechowywania potrzebnych mu danych wygenerowanych przez programy lub udostępniany w części użytkownikom, na przykład na stronę WWW.

Poszczególne dystrybucje różnią się rozłożeniem katalogów specjalnego przeznaczenia. Powyższa lista jest zobrazowaniem elementów, które znajdziemy na naszym dysku.

Gdzie jest miejsce na Twoje pliki?

Miejsce na dysku przeznaczone dla plików użytkownika jest dokładnie określone już podczas zakładania konta. W katalogu */home* tworzony jest osobny katalog o nazwie identycznej z nazwą konta użytkownika w systemie, w którym przechowywane są jego własne dane i pliki konfiguracyjne programów przez niego używanych. Jeżeli np. posiadasz konto o nazwie *lukasz*, Twoim katalogiem głównym będzie */home/lukasz*. Możesz w nim wykonywać dowolne operacje, ponieważ masz do niego pełny dostęp.

Jeżeli przejrzysz zawartość katalogu głównego dla użytkowników, będziesz mógł się zorientować, ilu użytkowników korzysta z systemu. Dla każdego użytkownika została zarezerwowana pewna przestrzeń dysku twardego na jego pliki i programy. Oczywiście Twój katalog jest dostępny tylko dla Ciebie, chyba że zmienisz

uprawnienia dostępu. Podobnie jak Ty nie możesz wejść do katalogu innych użytkowników, tak i oni nie mogą zajrzeć do Twojego.

Jedynym wyjątkiem jest tutaj użytkownik *root*, czyli główny administrator systemu. Przeznaczona dla niego przestrzeń dysku znajduje się w niedostępnym dla zwykłych użytkowników katalogu */root*, ze względu na bezpieczeństwo systemu.

Dyski i partycje w systemie

Każdy system operacyjny — także Linux — ma własny sposób nazywania partycji i dysków w komputerze. W systemach Microsoft Windows wykorzystywane są do tego celu przypisane dyskom litery; w Linuksie opisy partycji i dysków odpowiadają sposobowi ich podłączenia do magistral w komputerze.

Wygląda to następująco:

- *hda* — pierwszy kontroler IDE, Master;
- *hdb* — pierwszy kontroler IDE, Slave;
- *hdc* — drugi kontroler IDE, Master;
- *hdd* — drugi kontroler IDE, Slave.

Takie oznaczenia są oczywiście stosowane tylko wtedy, gdy dyski w naszym komputerze podłączone są poprzez kanał IDE. W przypadku podłączenia poprzez interfejs SCSI nazwy dysków wyglądają podobnie:

- *sda* — pierwszy kontroler SCSI itd.

Kolejne partycje na dysku posiadają dodatkowy numer. Jeżeli utworzyliśmy partycje na dysku podpiętym do magistrali IDE, ustawionym jako urządzenie pracujące w trybie *Master*, to te kolejne partycje będą miały nazwy:

- hda1
- hda2
- ...
- hdaX

Linux posiada także własny system plików. Obecnie stosowany jest system *ext3* i jego nowsza odmiana — *ext4*.

Pomoc na stronach MAN

Strony *MAN* to bogate źródło wiedzy na temat systemu Linux i posługiwania się nim za pomocą poleceń wpisywanych w terminalu. Jeżeli chcesz dowiedzieć się, do czego służy jakieś polecenie, lub uzyskać więcej szczegółowych informacji na jego temat, skorzystaj z tego podręcznika.

Aby uzyskać informacje dotyczące interesującego Cię polecenia, wpisz w linii poleceń nazwę programu `man`, a po niej samo polecenie, którego opisu potrzebujesz.

```
[lukasz@linux ~]$ man find
```


Rozdział 2.

Zarządzanie zasobami komputera

W pierwszej kolejności powinieneś dowiedzieć się, jak zarządzać zasobami swojego komputera — musisz nauczyć się tworzyć i usuwać elementy na dysku, zmieniać ich atrybuty oraz wykonywać wiele innych czynności, które pomogą Ci w poruszaniu się po strukturze katalogów i pozwolą w łatwy sposób dotrzeć do interesujących Cię plików.

Pliki i katalogi w systemie

W Linuksie, inaczej niż w systemach operacyjnych z rodziny Microsoft Windows, nie jest wymagane stosowanie w nazwach plików specjalnych rozszerzeń, określających m.in. to, jaki program powinien zostać użyty do otwarcia pliku. Zawartość pliku i program, jaki należy zastosować do jego otwarcia, Linux określa na podstawie nagłówka MIME pliku. Jeżeli jednak z jakiegokolwiek powodu odczuwasz potrzebę nadawania plikom rozszerzeń, możesz to robić — mimo że rozszerzenia te nie są konieczne, ich stosowanie nie jest także niewskazane.

W nazwach plików i katalogów możesz stosować dowolne znaki alfanumeryczne (litery i cyfry), a oprócz tego znak kropki (.), myślnika (-) i podkreślenia (_). Z wszystkimi innymi znakami postępuj ostrożnie; zazwyczaj są one zarezerwowane dla specjalnych funkcji systemu.

W nazwach plików i katalogów możesz używać także spacji i nie będzie to powodować większych problemów, będzie jednak po prostu niewygodne. Polecenia, w których będziesz odwoływać się do plików lub katalogów zawierających spacje, będą po prostu dłuższe i łatwiej będzie popełnić błąd podczas wpisywania nazwy pliku.

Trzeba także pamiętać o tym, że znak kropki nie powinien rozpoczynać nazwy pliku czy katalogu. Napisałem wprawdzie wcześniej, iż jego stosowanie jest dozwolone, trzeba jednak pamiętać o tym niezwykle ważnym zastrzeżeniu — nazwy plików i katalogów *nie powinny rozpoczynać się* od znaku kropki, w każdym innym jednak miejscu może on wystąpić. Przyczyną tego ograniczenia jest to, że w Linuksie znak kropki na początku nazwy pliku jest zarezerwowany dla ukrytych plików i katalogów — na przykład plik o nazwie `.ukryty_plik` będzie plikiem ukrytym.

Niezwykle istotna jest także wielkość stosowanych przez nas liter. W omawianym systemie wielkie i małe litery są rozpoznawane jako osobne znaki. Jeśli więc tworzysz katalog lub plik, zapamiętaj, czy jego nazwę wpisałeś wielką, czy małą literą — będzie to potrzebne, kiedy będziesz chciał się do niego w przyszłości odwołać.

Wyświetlany przez system znak `$` (jeśli korzystasz z konta zwykłego użytkownika) lub `#` (jeżeli pracujesz jako administrator systemu) jest znakiem zachęty. Oto przykład jego użycia:

```
[lukasz@linux ~]$
```

Przed znakiem zachęty występują: nazwa użytkownika i nazwa hosta oraz ciąg znaków określający bieżącą lokalizację w systemie plików. W tym przypadku:

- użytkownikiem jest *lukasz*,
- host, na którym pracujemy, to *linux*,
- katalog, w którym się znajdujemy, to */* (katalog główny).

Wyświetlanie zawartości katalogu

Wyświetlanie katalogów, zwane inaczej *listowaniem ich zawartości*, można wykonać w systemie Linux za pomocą kilku poleceń. System udostępnia bardzo rozbudowane polecenie służące do wykonywania tego typu zadań — jest nim `ls`.

Polecenie dir

Polecenie to może przypominać jedno z poleceń systemu operacyjnego MS-DOS — wszyscy użytkownicy, którzy znają to środowisko, zapewne poczuli się jak w domu. Jednak wynik działania tego polecenia w Linuksie różni się od tego z systemu DOS. W Linuksie wyświetlana po wykonaniu tego polecenia lista plików i katalogów jest prezentowana w postaci linii, a nie w kolumnie. Trzeba przyznać, że taki zapis utrudnia nieco odczytanie drzewa katalogów i orientację w nim, szczególnie w przypadku gdy użytkownik przyzwyczajony jest do prezentowania go w postaci znanej z MS-DOS. Oto przykład wykonania polecenia `dir` w systemie Linux:

```
[lukasz@linux ~]$ dir
bin boot dev etc home initrd lib lost+found misc
↳mnt opt proc root sbin tmp usr var
```

Polecenie vdir

Wykonanie polecenia `vdir` powoduje wyświetlenie szczegółowych informacji o zawartości bieżącego katalogu; oprócz nazw plików i katalogów podawane są informacje o typie elementu, prawach dostępu do niego, jego właścicielu oraz kilka innych, które omówię na przykładzie polecenia `ls`. Oto przykład wykonania polecenia `vdir`:

```
[lukasz@linux ~]$ vdir
drwxr-xr-x  2 root  root           4096 lis 28 17:47 bin
drwxr-xr-x  3 root  root           4096 lip  4 2003 boot
drwxr-xr-x 20 root  root       118784 lut 14 17:03 dev
drwxr-xr-x 62 root  root           4096 lut 14 17:03 etc
drwxr-xr-x  5 root  root           1024 wrz 13 21:07 home
drwxr-xr-x  2 root  root           4096 sty 25 2003 initrd
drwxr-xr-x  9 root  root           4096 lis 28 18:06 lib
drwx----- 2 root  root       16384 lip  4 2003
↳lost+found
drwxr-xr-x  2 root  root           4096 sty 28 2003 misc
drwxr-xr-x  4 root  root           4096 lip  4 2003 mnt
drwxr-xr-x  2 root  root           4096 sty 25 2003 opt
dr-xr-xr-x 76 root  root              0 lut 14 2004 proc
```

drwxr-x---	22	root	root	4096	sty	5	21:01	root
drwxr-xr-x	2	root	root	8192	lip	4	2003	sbin
drwxrwxrwt	21	root	root	4096	lut	14	17:05	tmp
drwxr-xr-x	15	root	root	4096	lip	4	2003	usr
drwxr-xr-x	19	root	root	4096	lip	4	2003	var

Polecenie ls

Program ten jest bardzo rozbudowany i posiada wiele parametrów, które pokrótce omówię. Wykonanie samego polecenia `ls` (bez dodatkowych parametrów) da efekt identyczny z tym, jaki powodowało wykonanie omówionego poprzednio polecenia `dir`. Aby uzyskać więcej informacji na temat zawartości katalogu, powinniśmy zastosować polecenie `ls` wraz z parametrem `-l`. Wykonanie tego polecenia w takiej postaci daje wynik identyczny z wynikiem działania polecenia `vdirc`.

Jako parametr można podać ścieżkę dostępu do katalogu, którego zawartość chcemy wyświetlić. Jeżeli jej nie podamy, zawsze wyświetlona zostanie zawartość katalogu bieżącego — tego, w którym się obecnie znajdujemy.

W zaprezentowanym tu przykładzie zastosowanie polecenia `ls` wywołanego z parametrem `/etc` spowoduje wyświetlenie zawartości katalogu *etc*; natomiast użycie w drugiej linii przykładu polecenia `ls` wywołanego bez parametru doprowadzi do wyświetlenia zawartości katalogu bieżącego, którym jest w tym przypadku katalog główny.

```
[lukasz@linux ~]$ ls /etc
```

```
[lukasz@linux ~]$ ls
```

Najbardziej przydatnym parametrem polecenia `ls` jest `-l`; dzięki jego wykonaniu otrzymamy kompletny zestaw informacji na temat zawartości katalogu i typów zawartych w nim elementów. Zanim przedstawię resztę najważniejszych parametrów tego polecenia, wyjaśnię, jak interpretować zdobyte w ten sposób informacje. Oto przykład wykonania polecenia `ls` z parametrem `-l`:

```
[lukasz@linux ~]$ ls -l
drwxr-xr-x  2 root    root      4096 lis  28 17:47 bin
drwxr-xr-x  3 root    root      4096 lip  4 2003 boot
drwxr-xr-x 20 root    root     118784 lut 14 17:03 dev
drwxr-xr-x 62 root    root      4096 lut 14 17:03 etc
drwxr-xr-x  5 root    root     1024 wrz 13 21:07 home
drwxr-xr-x  2 root    root      4096 sty 25 2003 initrd
drwxr-xr-x  9 root    root      4096 lis 28 18:06 lib
drwx----- 2 root    root     16384 lip  4 2003
↳lost+found
drwxr-xr-x  2 root    root      4096 sty 28 2003 misc
drwxr-xr-x  4 root    root      4096 lip  4 2003 mnt
drwxr-xr-x  2 root    root      4096 sty 25 2003 opt
dr-xr-xr-x 76 root    root         0 lut 14 2004 proc
drwxr-x--- 22 root    root      4096 sty  5 21:01 root
drwxr-xr-x  2 root    root     8192 lip  4 2003 sbin
drwxrwxrwt 21 root    root      4096 lut 14 17:05 tmp
drwxr-xr-x 15 root    root      4096 lip  4 2003 usr
drwxr-xr-x 19 root    root      4096 lip  4 2003 var
```

Wyświetlone w tym przykładzie informacje, zdobyte wskutek wykonania polecenia z parametrem `-l`, zinterpretujemy na podstawie pierwszej linii wyniku:

```
drwxr-xr-x    2 root    root      4096 lis 28 17:47 bin
```

- kolumna 1.: typ elementu i prawa dostępu do niego (`drwxr-xr-x`),
↳`--xr-x`),
- kolumna 2.: liczba powiązań do tego elementu (2),
- kolumna 3.: właściciel pliku (`root`),
- kolumna 4.: grupa, która została przypisana do tego pliku (`root`),
- kolumna 5.: rozmiar elementu (4096),
- kolumna 6.: data modyfikacji (`lis 28 17:47`),
- kolumna 7.: nazwa elementu (`bin`).

Rozpoznanie typu elementu

Zapis `drwxr-xr-x` z kolumny pierwszej składa się z czterech zasadniczych elementów. Pierwsza litera zawsze określa typ elementu.

Oto symbole oznaczające typy elementów:

- `-` — zwykły plik,
- `b` — specjalny plik blokowy,
- `c` — specjalny plik znakowy,
- `d` — katalog,
- `l` — dowiązanie symboliczne,
- `p` — nazwany potok,
- `s` — gniazdo.

A zatem, jak można wnioskować na podstawie zapisu `drwxr-xr-x`, rozpatrywany obiekt jest katalogiem.

Interpretacja praw dostępu

Niech przykładem, za pomocą którego wyjaśnię, na czym polega system praw dostępu w systemie Linux, będzie ten wiersz przykładowego wyniku wykonania polecenia `ls`, który dotyczy katalogu `var`:

```
drwxr-xr-x  19 root    root          4096 lip  4 2003 var
```

Prawa dostępu określane są tu przez litery `r`, `w` i `x`, następujące po definiującej typ elementu literze `d` (katalog). Każda litera na odpowiedniej pozycji informuje o tym, kto i jakie prawa posiada do tego pliku lub katalogu.

Zwróć uwagę na to, że w naszym przykładzie litery `x` oraz `r` występują trzykrotnie. Taki zapis określa uprawnienia według

schematu: „użytkownik-grupa-inni”. Litery oznaczające uprawnienia mają różne znaczenie w zależności od tego, czy stosują się do plików, czy do katalogów.

W przypadku katalogów oznaczają następujące prawa:

- r — do przeszukania zawartości,
- w — do zmiany zawartości,
- x — do wejścia do katalogu.

Jakie zatem uprawnienia przypisane są do katalogu *var* z naszego przykładu? Określa je następujący zapis:

$rwx\ r-x\ r-x$

Oznacza to, że właściciel katalogu ma prawo do jego przeszukania, zmiany jego zawartości i wejścia do katalogu, zgodnie z zapisem rwx .

Grupa, która została przypisana do tego elementu, ma prawa do wejścia do katalogu i przeszukania go, zgodnie z zapisem $r-x$.

Także wszyscy inni użytkownicy mają prawo do wejścia do katalogu i przeszukania go, zgodnie z zapisem $r-x$.

Jak już wspomniałem, w przypadku plików prawa dostępu określone są przez te same symbole, jednak różna jest ich interpretacja. Tym razem litery r , w i x oznaczają następujące prawa:

- r — do odczytania pliku,
- w — do modyfikacji pliku,
- x — do uruchamiania pliku.

Rozważmy przykład z następującymi prawami dostępu do pliku:

$rw- rw- r-$

Powyższy zapis informuje o tym, że właściciel pliku ma prawo do jego odczytywania oraz do zmiany jego zawartości, zgodnie z zapisem `rw-`.

Także grupa, która została przypisana do pliku, ma prawo do jego odczytywania i zmiany jego zawartości, zgodnie z zapisem `rw-`.

Wszyscy inni użytkownicy mają prawo jedynie do odczytania zawartości pliku, zgodnie z zapisem `r--`.

Przejdźmy teraz do omówienia kolejnych parametrów, których można użyć z poleceniem `ls`.

- a Zastosowanie polecenia `ls` wykonanego z parametrem `-a` doprowadzi do wyświetlenia wszystkich plików i katalogów w danej lokalizacji. Pokazane zostaną także pliki ukryte, które w przypadku wywołania `ls` bez tego parametru nie są widoczne. Oto przykład wykonania `ls` z parametrem `-a`; widzimy w nim także dwa symbole: `..` (kropka) i `...` (dwie kropki), które oznaczają, odpowiednio, katalog bieżący i nadrzędny:

```
[lukasz@linux linux]$ ls -a
.  ..  katalog  plik1  plik2  plik_kopii~  .ukryty_plik
```

- A Zastosowanie tego parametru pozwoli zobaczyć wszystkie elementy w podanej lokalizacji, wraz z plikami ukrytymi, jednak w tym przypadku w wyniku nie będą widoczne symbole `..` i `...`, które oznaczają katalog bieżący i nadrzędny:

```
[lukasz@linux linux]$ ls -A
katalog  plik1  plik2  plik_kopii~  .ukryty_plik
```

- B Użycie parametru `-B` spowoduje ukrycie plików kopii zapasowych, które znajdują się w danym katalogu. Pliki te można rozpoznać po znaku tyldy (`~`) występującym na końcu nazwy. Jak widać, plik `plik_kopii~` nie został tutaj pokazany:

```
[lukasz@linux linux]$ ls -B
katalog  plik1  plik2
```


- d Jeżeli w danym katalogu zawarte są pliki i katalogi podrzędne, zastosowanie polecenia `ls` wykonanego bez parametru `-d` spowoduje wyświetlenie ich wszystkich. Jeżeli jednak zastosujemy parametr `-d`, zostaną wypisane tylko elementy rozpoznane jako katalogi:

```
[lukasz@linux linux]$ ls -d
katalog
```

- I wzorzec, --ignore=wzorzec

Dzięki temu parametrowi możemy nie pokazywać plików, których nazwy zawierają zdefiniowany przez nas wzorzec. Podobnie jak w systemie MS-DOS, także i tu możemy używać znaków ogólnych, takich jak gwiazdka (*), która zastępuje dowolny ciąg znaków (również pusty), oraz znak zapytania (?), który zastępuje dowolny pojedynczy znak.

W zaprezentowanym tu przykładzie wyświetlona została zawartość katalogu, z wyłączeniem tych elementów, których nazwy zaczynają się na literę „p”; pominięte zostały zatem *plik1*, *plik2* i *plik_kopii~*:

```
[lukasz@linux linux]$ ls --ignore='p*'
katalog
```

WZORZEC

Dzięki podaniu wzorca nazwy elementu można wyświetlić tylko te elementy znajdujące się w danym katalogu, które pasują do tego wzorca. Wzorce tworzy się w taki sam sposób jak w systemie MS-DOS.

W tym przypadku chcemy, aby wyświetlane były elementy, których nazwa rozpoczyna się od litery „p”:

```
[lukasz@linux linux]$ ls p*
plik1 plik2 plik_kopii~
```

W kolejnym przykładzie wykorzystałem także znaki zapytania, aby lepiej zobrazować ich działanie. Taki zapis pozwala

na wyświetlenie wszystkich elementów, których nazwa zaczyna się od litery „p” i składa się z pięciu znaków:

```
[lukasz@linux linux]$ ls p????  
plik1 plik2
```

-R, --recursive

Zastosowanie tych parametrów powoduje rekurencyjne wyświetlenie zawartości katalogu i jego podkatalogów. W bieżącym katalogu z naszego przykładu mamy także podkatalog o nazwie *katalog*. Jak widać, po wydaniu polecenia `ls` z parametrem `-R` wyświetlona została także jego zawartość:

```
[lukasz@linux linux]$ ls -R  
.:  
katalog plik1 plik2 plik_kopii~  
./katalog:  
plik1_w_katalogu
```

-r, --reverse

Użycie tych parametrów powoduje odwrócenie kolejności wyświetlania zawartości katalogu. Opcja ta przydaje się najbardziej w przypadku sortowania, podczas którego możemy odwrócić domyślną kolejność wypisywanych elementów.

Dla większej jasności porównajmy zawartość przykładowego katalogu w porządku oryginalnym (bez opcji `-r`) i odwróconym (z użyciem tej opcji):

```
[lukasz@linux linux]$ ls  
katalog plik1 plik2 plik_kopii~  
  
[lukasz@linux linux]$ ls -r  
plik_kopii~ plik2 plik1 katalog
```

-S, --sort=size

Użycie tych parametrów powoduje posortowanie wyniku według wielkości plików. Największe pliki są wyświetlane jako pierwsze na liście, zaraz za katalogami:

```
[lukasz@linux linux]$ ls -S
katalog duzy_plik plik1 plik1.1 plik_kopii~
```

-t, --sort=time

Za pomocą tego parametru sortuje się wyniki według czasu ich modyfikacji. Najnowsze pliki są wyświetlane jako pierwsze:

```
[lukasz@linux linux]$ ls -t
duzy_plik katalog plik_kopii~ plik2 plik1
```

-u, --time=atime, --time=access, --time=use

W tym przypadku wyniki sortowane są według czasu ostatniego dostępu do pliku. Pliki, do których odwołano się ostatnio, są wyświetlane jako pierwsze.

```
[lukasz@linux linux]$ ls -u
duzy_plik plik1 plik2 katalog plik_kopii~
```

-U, --sort=none

Użycie tego parametru zapewni, że zawartość katalogu nie będzie sortowana. Elementy wyświetlone na liście wystąpią na niej dokładnie w takiej kolejności, w jakiej znajdują się w katalogu.

```
[lukasz@linux linux]$ ls -U
plik1 plik2 katalog duzy_plik plik_kopii~
```

-X, --sort=extension

Użycie tego parametru powoduje posortowanie plików według ich rozszerzeń. Pliki, które takowych nie posiadają, zawsze są wypisywane jako pierwsze.

```
[lukasz@linux linux]$ ls -x
duzy_plik katalog plik1 plik2 plik.aaa plik.bbb
```

Przechodzenie pomiędzy katalogami

Do poruszania się w strukturze katalogów używamy polecenia `cd` wraz z parametrami, w zależności od tego, co mamy zamiar zrobić.

Najprostszym zastosowaniem tego polecenia jest użycie go bez podania jakiegokolwiek parametru. Jeżeli wpisujemy taką komendę, przejdziemy do naszego katalogu głównego:

```
[lukasz@linux lukasz]$ cd
```

Oczywiście zamiast lukasz powinniśmy wpisać tu nazwę swojego konta.

Innym sposobem bezpośredniego przejścia do katalogu głównego jest podanie po poleceniu `cd` znaku tyldy (`~`). W systemie ten znak uznawany jest za katalog główny bieżącego użytkownika.

```
[lukasz@linux lukasz]$ cd ~
```

Jeżeli mamy zamiar przejść do wybranego przez nas katalogu, wpisujemy jego nazwę za poleceniem `cd`. Ścieżki dostępu mogą być względne, a więc podawane od miejsca, w którym się znajdujemy, lub bezwzględne, to znaczy podawane względem katalogu głównego, czyli `/`.

Dla przykładu założmy, że chcemy przejść z katalogu głównego do katalogu `/var/www` systemu.

Pierwszym rozwiązaniem jest wykonanie tego zadania krok po kroku:

```
[lukasz@linux lukasz]$ cd /  
[lukasz@linux /]$ cd var  
[lukasz@linux var]$ cd www
```

Drugą możliwością jest przejście bezpośrednio do katalogu docelowego; wystarczy podać pełną ścieżkę dostępu — względną lub bezwzględną:

```
[lukasz@linux lukasz]$ cd ../../var/www  
[lukasz@linux lukasz]$ cd /var/www
```

Możemy także zastosować parametr `..` (dwie kropki), który pozwala na przejście do katalogu nadrzędnego w stosunku do tego, w którym obecnie się znajdujemy. Przypuśćmy, że jesteśmy

obecnie w katalogu głównym użytkownika `/home/lukasz/`, a chcemy znaleźć się w katalogu nadrzędnym, czyli w `/home/`. W tym celu wpisujemy polecenie `cd` z dwiema kropkami:

```
[lukasz@linux lukasz]$ cd ..  
[lukasz@linux home]$
```

Tworzenie katalogów

Katalogi tworzymy za pomocą polecenia `mkdir`. Jako parametr podajemy nazwę nowego katalogu.

```
[lukasz@linux lukasz]$ mkdir katalog
```

W tym momencie utworzyliśmy katalog o nazwie *katalog*. Jeżeli jednak zamiast żądanego efektu na ekranie pojawi się komunikat:

```
mkdir: cannot create directory 'katalog': Plik istnieje
```

oznacza to, że plik lub katalog o nazwie podanej w poleceniu znajduje się już w bieżącej lokalizacji; w związku z tym musimy wymyślić inną nazwę, która jeszcze w tej lokalizacji nie występuje.

Omówmy teraz parametry polecenia `mkdir`.

- m Parametr `-m` pozwala nadać odpowiednie prawa dostępu do danego katalogu w momencie jego tworzenia. Domyślnie, jeżeli nie podamy tego parametru, system sam określi prawa dostępu do katalogu.

Utwórzmy więc katalog o nazwie *kat1* najpierw bez tego parametru, a później z nim:

```
[lukasz@linux linux]$ mkdir kat1  
[lukasz@linux linux]$ ls -l  
drwxrwxr-x  2 lukasz  lukasz      1024 lut 21 13:45  
↳ kat1
```

Bez omawianego parametru do katalogu zostały przypisane domyślne prawa dostępu, w postaci `drwxrwxr-x`. Teraz spróbujmy utworzyć ten sam katalog z prawami tylko do wykonania:

```
[lukasz@linux linux]$ mkdir -m 111 kat1
[lukasz@linux linux]$ ls -l
d--x--x--x   2 lukasz   lukasz           1024 lut 21 13:44
↳ kat1
```

Jak widzimy, teraz prawa są ustawione zgodnie z naszymi oczekiwaniami. Oczywiście moglibyśmy przypisać prawa dostępu do katalogu później, po jego utworzeniu, ale skoro możemy zrobić to za pomocą jednego polecenia, wybierzmy tę właśnie, wygodniejszą opcję.

`-v, --verbose`

Parametr ten wyświetla informację o tym, czy katalog został utworzony.

```
[lukasz@linux linux]$ mkdir -v kat1
mkdir: created directory `kat1'
```

Usuwanie katalogów

Katalogi w systemie można usunąć w dwojaki sposób. Pierwszym jest użycie polecenia `rmdir`, przeznaczonego do usuwania katalogów. Utwórzmy więc katalog, który następnie usuniemy:

```
[lukasz@linux linux]$ mkdir kat1
[lukasz@linux linux]$ rmdir kat1
```

Jednak za pomocą tego polecenia można usuwać tylko katalogi puste. Dla potwierdzenia utwórzmy nowy katalog, w nim zaś nowy plik, a następnie spróbujmy usunąć taką strukturę:

```
[lukasz@linux linux]$ mkdir kat2
[lukasz@linux linux]$ touch kat2/plik
[lukasz@linux linux]$ rmdir kat2
rmdir: `kat2': Katalog nie jest pusty
```

Jak widać, system odpowiedział, że nie może usunąć katalogu, ponieważ nie jest on pusty. W takim przypadku potrzebujemy polecenia `rm`, które służy do usuwania plików; wraz z parametrem `-R` potrafi usunąć także katalog z dowolną zawartością.

Pamiętajmy także, że nie możemy znajdować się w katalogu, który mamy zamiar usunąć.

`--ignore-fail-on-non-empty`

Użycie tego parametru spowoduje, że nie zostaniemy poinformowani o podjętej próbie usunięcia katalogu niepustego. Skorzystajmy ponownie z utworzonego poprzednio katalogu *kat2* i spróbujmy go usunąć:

```
[lukasz@linux linux]$ rmdir kat1
[lukasz@linux linux]$ rmdir --ignore-fail-on-non-empty
↳ kat2
[lukasz@linux linux]$
```

Katalog ten nie został usunięty, ponieważ nie jest pusty, mimo to system nie wyświetlił komunikatu o błędzie.

`--verbose`

Jeśli użyjemy tego parametru, zostaniemy poinformowani o tym, że katalog został pomyślnie usunięty — lub nie, jeżeli nie jest pusty.

```
[lukasz@linux linux]$ rmdir --verbose kat1
rmdir: removing directory, kat1

[lukasz@linux linux]$ rmdir --verbose kat2
rmdir: removing directory, kat2
rmdir: `kat2': Katalog nie jest pusty
```

Tworzenie plików

Pliki tworzymy zwykle za pomocą odpowiednich programów; dzięki temu każdy plik posiada własny format i zawiera dane zapisane w sposób specyficzny dla programu, w którym został utworzony. Możemy jednak stworzyć także pusty plik; w tym celu należy posłużyć się poleceniem `touch`.

```
[lukasz@linux lukasz]$ touch nowy_plik
```

Usuwanie plików

Jeśli chcemy usunąć plik, powinniśmy użyć do tego polecenia `rm` wraz z nazwą pliku jako parametrem:

```
[lukasz@linux lukasz]$ rm nowy_plik
```

Po wykonaniu tego polecenia można sprawdzić, czy dany plik rzeczywiście został usunięty; wyświetlmy po prostu zawartość katalogu, w którym znajdował się usuwany plik, używając do tego polecenia `ls -l` lub `vdirc`.

`-r, -R, --recursive`

Parametry te są niezwykle przydatne, gdyż pozwalają na rekurencyjne usuwanie całych struktur na dysku. Polecenie `rm` wykonane wraz z którymś z tych parametrów pozwoli usunąć niepuste katalogi, co było niemożliwe przy użyciu polecenia `rmdir`.

```
[lukasz@linux linux]$ rm -r katalog
```

`-f, --force`

Zastosowanie parametru powoduje usuwanie plików bez pytania o potwierdzenie i zgłaszania błędów w przypadku, kiedy nie można usunąć danego elementu dysku.

```
[lukasz@linux lukasz]$ rm -f plik
[lukasz@linux lukasz]$
```

`-i, --interactive`

Zastosowanie polecenia z parametrem powoduje wyświetlenie zapytania, czy należy usunąć dany element z dysku. Odpowiedzi udzielamy, naciskając klawisz `y` (w celu potwierdzenia) lub jakikolwiek inny klawisz — w celu anulowania operacji usuwania pliku.

```
[lukasz@linux linux]$ rm -i plik1
rm: remove regular file 'plik1'? y
```


-v, --verbose

Zastosowanie parametru pozwala wyświetlić informacje o pliku, który został przez nas usunięty.

```
[lukasz@linux lukasz]$ rm -v plik1  
removed 'plik1'
```

Wyświetlenie zawartości pliku

Aby wyświetlić zawartość pliku lub kilku plików na ekranie, używamy polecenia `cat`. Polecenie to przyjmuje jako parametr plik lub listę plików oddzielonych znakami spacji, a jego zastosowanie prowadzi do wyświetlenia ich w takiej kolejności, w jakiej zostały podane.

Dla przykładu utwórzmy w swoim katalogu głównym dwa pliki: *plik1* i *plik2*. Do każdego z nich wpiszymy liczby odpowiadające jego numerowi. Najprościej zrobimy to, używając pokazanych tu dwóch poleceń, które omówię nieco później.

A oto i wspomniane polecenia; tworzymy dwa pliki i wpisujemy do nich zawartość:

```
[lukasz@linux lukasz]$ echo "1" > plik1  
[lukasz@linux lukasz]$ echo "2" > plik2
```

Teraz wyświetlamy zawartość tych plików — najpierw pliku *plik1*, potem *plik2*, a na końcu obu naraz.

Wyświetlanie zawartości pliku *plik1*:

```
[lukasz@linux lukasz]$ cat plik1  
1
```

Wyświetlanie zawartości pliku *plik2*:

```
[lukasz@linux lukasz]$ cat plik2  
2
```

Wyświetlanie zawartości obu plików naraz:

```
[lukasz@linux lukasz]$ cat plik1 plik2
1
2
```

Jak widać, pożądany przez nas efekt został osiągnięty. Użyłem tu także nowego polecenia `echo`. Służy ono do wypisywania informacji na ekranie i jest używane podczas pisania programów w języku powłoki. W tym wypadku za pomocą tego polecenia wyświetliłem liczbę (1 i 2), a następnie przekierowałem ją do pliku za pomocą znaku `>`.

Zmiana dat modyfikacji plików i dostępu do nich

Zmiana daty dostępu do pliku oraz jego modyfikacji jest dość istotnym elementem działania programów w systemie Linux. Nie-raz w celu przetestowania serwera DNS lub WWW będziesz musiał zmienić datę modyfikacji pliku, aby zmusić te serwery do odpowiedniej akcji lub odświeżenia swoich plików konfiguracyjnych.

Zmianę wspomnianych wartości umożliwia polecenie `touch`, omawiane już wcześniej jako narzędzie do tworzenia pustych plików. Jeżeli podamy w poleceniu nazwę pliku, który nie istnieje, rzeczywiście zostanie on utworzony:

```
[lukasz@linux lukasz]$ touch nowy_plik
```

Jak natomiast polecenie `touch` będzie działać z określonymi parametrami?

- a Wydane wraz z tym parametrem polecenie `touch` zmienia tylko czas ostatniego dostępu do pliku.

```
[lukasz@linux linux]$ ls -l plik
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 722 lut 21 13:36
↪plik
```

```
[lukasz@linux linux]$ touch -a plik
```

```
[lukasz@linux linux]$ ls -l plik
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 722 lut 21 13:36
↳plik
```

- c Jak już wcześniej wspomniałem, jeżeli plik, którego nazwę wpisujemy wraz z poleceniem `touch`, nie istnieje, to zostanie utworzony. Zapobiegniemy temu, stosując parametr `-c`. Jeżeli pliku o podanej nazwie nie ma, zaś polecenie `touch` zostało wydane wraz z parametrem `-c`, plik ten nie zostanie utworzony.

Oto przykład — wywołanie polecenia bez wspomnianego parametru utworzy plik:

```
[lukasz@linux linux]$ touch plik
[lukasz@linux linux]$ ls -l plik
-rw-rw-r-- 1 lukasz lukasz 0 lut 21 13:56
↳plik
```

Wywołanie z parametrem `-c` nie tworzy pliku w razie jego braku:

```
[lukasz@linux linux]$ touch -c plik
[lukasz@linux linux]$ ls -l plik
ls: plik: Nie ma takiego pliku ani katalogu
```

- m Parametr polecenia zmienia czas ostatniej modyfikacji pliku na czas bieżący.

```
[lukasz@linux linux]$ ls -l plik
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 722 lut 21 13:36
↳plik
```

```
[lukasz@linux linux]$ touch -m plik
```

```
[lukasz@linux linux]$ ls -l plik
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 722 lut 21 13:54
↳plik
```

- r `plik_wzorca`

Parametr ten pozwala na podanie pliku, którego czas ma zostać pobrany i ustawiony jako czas modyfikacji tego pliku, którego czas chcemy zmienić.

```
[lukasz@linux linux]$ ls -l plik1 duzy_plik
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 722 lut 21 13:54
↳duzy_plik
-rw-rw-r-- 1 lukasz lukasz 2 lut 15 13:05
↳plik1
```

```
[lukasz@linux linux]$ touch -r plik1 duzy_plik
```

```
[lukasz@linux linux]$ ls -l plik1 duzy_plik
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 722 lut 15 13:05
↳duzy_plik
-rw-rw-r-- 1 lukasz lukasz 2 lut 15 13:05
↳plik1
[lukasz@linux linux]$
```

-t czas

Używając tego parametru, sami ustalamy czas modyfikacji pliku, za pomocą formatu RR-MM-DD gg-mm, gdzie:

- RR — rok,
- MM — miesiąc,
- DD — dzień,
- gg — godzina,
- mm — minuta.

Data *1 stycznia 2004 roku*, godzina *1.30* będzie w tym wypadku wyglądać następująco: 0401010130.

```
[lukasz@linux linux]$ touch -t 0401010130 duzy_plik
[lukasz@linux linux]$ ls -l duzy_plik
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 722 sty 1 01:30
↳duzy_plik
```

Kopiowanie plików i katalogów

W systemie Linux kopiowanie plików i katalogów wykonuje się za pomocą jednego polecenia — cp — wraz z odpowiednimi parametrami. Ogólnie składnia tego polecenia określa element, który

zamierzamy skopiować, oraz miejsce, w którym ma się znaleźć kopiowany element:

```
[lukasz@linux linux]$ cp plik1 katalog1
```

W tym wypadku chcemy skopiować plik o nazwie *plik1* do katalogu *katalog1*.

Jeżeli nie podamy nazwy elementu źródłowego, tak jak w powyższym przykładzie, element zostanie skopiowany z taką samą nazwą. Jeżeli podamy nazwę, która ma być nadana kopii elementu, uzyskamy kopię z właściwą nazwą.

```
[lukasz@linux linux]$ cp plik1 katalog1/plik2
[lukasz@linux linux]$ ls katalog1
plik2
```

W tym wypadku chcemy skopiować plik o nazwie *plik1* do katalogu *katalog1*, ale kopia będzie nosić nazwę *plik2*.

`-b [metoda], --backup[=metoda]`

Jeżeli kopiujemy element do danej lokalizacji, w której znajduje się już plik o identycznej nazwie, wówczas zostanie on nadpisany przez plik, który obecnie kopiujemy; spowoduje to utratę zawartości nadpisanego pliku. Jeśli jednak użyjemy parametru `-b` w analogicznym przypadku, plik istniejący już w danej lokalizacji zostanie zapisany jako kopia zapasowa.

Spróbujmy zatem skopiować plik o nazwie *plik1* do katalogu *katalog1*, w którym istnieje już plik o tej nazwie. Jak widzimy, mamy teraz dwa takie pliki. Jeden to plik oryginalny, zapisany jako kopia, a drugi to plik przed chwilą przez nas skopiowany.

```
[lukasz@linux linux]$ cp -b plik1 katalog1
[lukasz@linux linux]$ ls katalog1
plik1 plik1~
```

-d, --no-dereference

Użycie parametru powoduje kopiowanie dowiązań symbolicznych zamiast elementów, na które te dowiązania wskazują.

-f, --force

Jeżeli w katalogu, do którego kopiujemy plik, istnieje już plik o identycznej nazwie, po użyciu tego parametru zostanie on nadpisany bez wyświetlenia jakiegokolwiek pytania.

```
[lukasz@linux linux]$ cp -f plik1 katalog1
```

-i, --interactive

Jeżeli w katalogu, do którego kopiujemy plik, występuje element o identycznej nazwie, system „zapyta”, czy chcemy go zastąpić plikiem, który kopiujemy. Odpowiadamy, naciskając klawisz *y* dla potwierdzenia lub jakiegokolwiek inny, aby zaprzeczyć.

```
[lukasz@linux linux]$ cp -i plik1 katalog1
cp: overwrite `katalog1/plik1'? y
```

-l, --link

Za pomocą tego parametru zamiast kopiować element, tworzy się jego dowiązanie twarde.

-p, --preserve

Przy kopiowaniu plików każdy z nich traci swoje prawa dostępu, właściciela i grupę oraz czas utworzenia. Wartości te są ustawiane zgodnie z elementem, do którego kopiujemy plik. W przypadku zastosowania omawianej opcji oryginalne prawa i wszelkie inne dane dotyczące kopiowanego pliku są zachowywane.

-r Zastosowanie tego parametru pozwala na kopiowanie rekurencyjne całych katalogów i ich zawartości wraz z zachowaniem ich struktury.

Skopiujmy więc niepusty *katalog2* do *katalog1*. Jak widać, struktura została zachowana:

```
[lukasz@linux linux]$ ls
katalog1 katalog2
[lukasz@linux linux]$ ls katalog1
[lukasz@linux linux]$ ls katalog2
katalog1_w_2 plik1 plik2 plik3
[lukasz@linux linux]$ cp -r katalog2 katalog1
[lukasz@linux linux]$ ls katalog1
katalog2
[lukasz@linux linux]$ ls katalog1/katalog2
katalog1_w_2 plik1 plik2 plik3
```

-R, --recursive

Użycie komendy wraz z parametrem pozwala kopiować rekurencyjnie katalogi i ich całe struktury, dodatkowo zachowując wszelkie elementy niebędące plikami.

-S przyr_kopii, --suffix=przyr_kopii

Jeżeli kopiujemy element wraz z opcją -b, zostaną utworzone kopie zapasowe tych plików, które istnieją już w danej lokalizacji. Dzięki podanej tu opcji możemy dodatkowo ustalić własną nazwę sufiksu dla tych plików:

```
[lukasz@linux linux]$ cp -b -S _kopia * katalog1
[lukasz@linux linux]$ ls katalog1
plik1 plik1_kopia plik2 plik2_kopia plik3
↳plik3_kopia
```

-v, --verbose

Zastosowanie parametru pozwala wyświetlić informacje o każdym pliku, który został skopiowany.

```
[lukasz@linux linux]$ cp -v * katalog1
`plik1' -> `katalog1/plik1'
`plik2' -> `katalog1/plik2'
`plik3' -> `katalog1/plik3'
```

Przenoszenie plików i katalogów oraz zmiana ich nazwy

W systemie można przenosić pliki i katalogi oraz zmieniać ich nazwy. Jest to o tyle proste, że wymaga użycia tylko jednego polecenia — `mv`.

Aby zmienić nazwę pliku, używamy tego polecenia, podając za nim starą nazwę istniejącego już pliku i tę, na jaką chcemy ją zamienić. Załóżmy, że mamy plik *plik1* i chcemy zmienić jego nazwę na *plik2*.

```
[lukasz@linux lukasz]$ ls -l
-rw-rw-r-- 1 lukasz lukasz      4 lut 21 14:24
↳plik1
[lukasz@linux lukasz]$ mv plik1 plik2
[lukasz@linux lukasz]$ ls -l
-rw-rw-r-- 1 lukasz lukasz      4 lut 21 14:24
↳plik2
```

Przenosimy elementy niemal tak samo; jedyna różnica polega na tym, iż pierwszą nazwą jest element, który chcemy przenieść, a drugą element docelowy. Ten drugi musi istnieć fizycznie na dysku; w innym wypadku polecenie to zmienia nazwę pierwszego elementu. Spróbujmy przenieść katalog *kat1* do katalogu *kat2*.

```
[lukasz@linux lukasz]$ ls
kat1 kat2
[lukasz@linux lukasz]$ mv kat1 kat2
[lukasz@linux lukasz]$ ls
kat2
```

A oto parametry, których możemy użyć wraz z poleceniem `mv`:

`-b [metoda]`, `--backup[=metoda]`

Jeżeli przenosimy plik do katalogu, w którym istnieje już plik o tej samej nazwie, ten drugi zostanie nadpisany, wskutek czego możemy stracić zapisane w nim ważne dane. Aby tego uniknąć, powinniśmy użyć parametru `-b`. Jeżeli zdarzy się, że nazwa przenoszonego pliku będzie identyczna z nazwą jakiegoś innego pliku

znajdującego się w docelowej lokalizacji, zostanie utworzona kopia tego drugiego, istniejącego już pliku, a jego oryginał zostanie nadpisany przez przenoszony.

```
[lukasz@linux linux]$ mv -b plik1 katalog  
[lukasz@linux linux]$ ls katalog  
plik1 plik1~
```

-f, --force

Jeżeli w katalogu, do którego chcemy przenieść dany plik, istnieje już plik o takiej nazwie, to po użyciu tego parametru zostanie on nadpisany bez powiadamiania o tym użytkownika.

```
[lukasz@linux linux]$ mv -f plik1 katalog  
[lukasz@linux linux]$
```

-i, --interactive

Jeżeli w katalogu, do którego chcemy przenieść plik, istnieje już plik o tej samej nazwie, dzięki użyciu tego parametru program „zapyta”, czy chcemy go nadpisać. Możemy zatwierdzić decyzję klawiszem *y* lub anulować — dowolnym innym.

```
[lukasz@linux linux]$ mv -i plik1 katalog  
mv: overwrite `katalog/plik1'? y
```

-S przyr_kopii, --suffix=przyr_kopii

Tego parametru używamy wraz z parametrem *-b*. Umożliwia on zdefiniowanie własnego sufiksu kopii zapasowej pliku, który zostanie nadpisany.

```
[lukasz@linux linux]$ mv -b -S _kopia plik1 katalog  
[lukasz@linux linux]$ ls katalog  
plik1 plik1_kopia
```

-u, --update

Jeżeli w katalogu, do którego chcemy przenieść plik, istnieje już inny o takiej samej nazwie, to zostanie on nadpisany jedynie wtedy, gdy data modyfikacji przenoszonego pliku jest nowsza niż tego, który znajduje się w katalogu docelowym.

```
[lukasz@linux linux]$ mv plik1 katalog
[lukasz@linux linux]$ ls
katalog plik1
```

-v, --verbose

W przypadku użycia tego parametru program informuje nas o każdym pliku, który został przeniesiony.

```
[lukasz@linux linux]$ mv -v plik1 katalog
`plik1' -> `katalog/plik1'
```

Nadawanie praw dostępu do plików i katalogów

Prawa dostępu nadajemy za pomocą polecenia `chmod`. Określamy w nim prawa dostępu do danego elementu na dysku. Można wybrać format zapisu tych praw spośród kilku dostępnych; ja preferuję (i polecam Czytelnikowi) format numeryczny. Za jego pomocą można sumować liczby odpowiadające dostępowi dla danego elementu. Przykładem składni polecenia `chmod` jest zapis:

```
chmod 777 nazwa_pliku_lub_katalogu
```

Liczby 777 oznaczają odpowiednie litery, których znaczenie było omawiane wcześniej (pamiętaj, że 7 otrzymywane jest tu w wyniku sumowania składowych):

- 4 — r
- 2 — w
- 1 — x

Najlepiej wytłumaczyć to na przykładzie. Utwórzmy więc plik o nazwie *plik_chmod* i przypiszmy do niego określone prawa:

```
[lukasz@linux lukasz]$ touch plik_chmod
[lukasz@linux lukasz]$ chmod 777 plik_chmod
[lukasz@linux lukasz]$ vdir
-rwxrwxrwx  1 lukasz  lukasz          0 lut 15 19:10
↳plik_chmod
```

Jak widać, zostały mu przypisane prawa `rxwxrwxrwx`, co oznacza, że wszystkim użytkownikom w systemie zezwolono na podejmowanie wszystkich możliwych akcji.

Aby lepiej objaśnić zasadę stosowania zapisu numerycznego, weźmy przykładowy plik z poprzedniego omówienia. Chcemy, aby właściciel pliku posiadał prawa do zapisu i odczytu oraz uruchomienia, a grupa, do której został przypisany ten plik — tylko prawa do jego odczytu.

A zatem:

- właściciel — $4+2+1 = 7$,
- grupa — $4 = 4$,
- inni — $4 = 4$.

Teraz używamy polecenia `chmod`, nadając prawa do pliku:

```
[lukasz@linux lukasz]$ chmod 744 plik_chmod
[lukasz@linux lukasz]$ vdir
-rwxr--r--  1 lukasz  lukasz          0 lut 15 19:10
↳plik_chmod
```

Jak widać, prawa zostały ustawione poprawnie.

A oto parametry, które można dodać do polecenia `chmod`:

`-c, --changes`

Informuje nas o plikach, których prawa rzeczywiście udało się zmienić.

```
[root@linux linux]# chmod -c 666 plik1
uprawnienia `plik1' zmienione na 0666 (rw-rw-rw-)
```

`-f, --silent, --quiet`

Pomija informacje o błędach, jakie wystąpiły podczas próby zmiany praw dostępu.

```
[lukasz@linux linux]$ chmod 666 plik2
chmod: failed to get attributes of `plik2': Nie ma
↳takiego pliku ani katalogu
```

```
[lukasz@linux linux]$ chmod -f 666 plik2
```

-v, --verbose

Wyświetla informacje dla każdego pliku, którego prawa chcemy zmienić, niezależnie od tego, czy operacja zmiany uprawnień zakończyła się powodzeniem.

```
[lukasz@linux linux]$ chmod -v 777 p*
nie udało się zmienić uprawnień `plik1' na 0777
↳(rwxrwxrwx)
chmod: changing permissions of `plik1': Operacja
↳niedozwolona
uprawnienia `plik2' zmienione na 0777 (rwxrwxrwx)
```

-R, --recursive

Jeżeli zmieniamy prawa dostępu do katalogu, to ulegają zmianie tylko informacje odnoszące się do niego samego, a nie do elementów w nim zawartych. Dzięki parametrowi -R możemy zmienić rekurencyjnie także prawa dostępu do wszystkich elementów znajdujących się w danym katalogu.

```
[lukasz@linux linux]$ ls -l
drwxrwxr-x  3 lukasz  lukasz      1024 lut 21 14:58
↳kat2
[lukasz@linux linux]$ chmod 777 kat2
[lukasz@linux linux]$ ls -l
drwxrwxrwx  3 lukasz  lukasz      1024 lut 21 14:58
↳kat2
[lukasz@linux linux]$ ls -l kat2
drwxrwxr-x  2 lukasz  lukasz      1024 lut 21 14:58
↳kat3
[lukasz@linux linux]$ chmod -R 777 kat2
[lukasz@linux linux]$ ls -l
drwxrwxrwx  3 lukasz  lukasz      1024 lut 21 14:58
↳kat2
[lukasz@linux linux]$ ls -l kat2
drwxrwxrwx  2 lukasz  lukasz      1024 lut 21 14:58
↳kat3
[lukasz@linux linux]$
```

Tworzenie dowiązań symbolicznych

Dowiązania symboliczne to coś, co w pewnym stopniu przypomina skróty w systemach Microsoft Windows. Takie dowiązanie pozwala np. szybko przedostać się do wskazanego przezeń katalogu lub uruchomić właściwy program.

Dowiązania symboliczne tworzy się poleceniem `ln` z odpowiednimi parametrami. Samo polecenie służy także do tworzenia dowiązań twardych. A oto parametry, które możemy wykorzystać:

`-s, --symbolic`

Parametr ten pozwala na utworzenie dowiązania symbolicznego.

```
[lukasz@linux lukasz]$ ln -s linux/plik1 dowiazanie
[lukasz@linux lukasz]$ ls -l
lrwxrwxrwx  1 lukasz  lukasz          11 lut 21 16:00
↳dowiazanie -> linux/plik1
```

Jak widzimy, w przypadku długiej formy wyświetlania zawartości katalogu dowiązanie symboliczne jest opisane i wskazuje, do jakiego elementu prowadzi: `dowiazanie -> linux/plik1`.

`-v, --verbose`

Dzięki użyciu tego parametru będziemy informowani o poprawnym utworzeniu dowiązania symbolicznego.

```
[lukasz@linux lukasz]$ ln -s -v linux/plik1 dowiazanie
tworzenie dowiazania symbolicznego `dowiazanie' do
↳`linux/plik1'
```

Pamiętajmy o tym, że dowiązanie symboliczne posiada swoją nazwę jako plik w katalogu, w którym zostało umieszczone; w związku z tym nie można tworzyć dowiązania o nazwie identycznej z istniejącym już w tym katalogu elementem.

Tworzenie aliasów

Alias to zdefiniowane przez użytkownika polecenia, które odwołują się do używanych w systemie poleceń wraz z odpowiednim parametrem. Mechanizm ten skraca czas poświęcony na wpisywanie parametrów; warto zatem z niego skorzystać, jeżeli często używamy jakiegoś polecenia z określonymi parametrami. Do tej pory omówiliśmy już dwa aliasy: `dir` i `vdir`.

Aby zorientować się, jakie aliasy są już dostępne w systemie, wywołujemy polecenie `alias` bez żadnych parametrów.

```
[root@linux root]# alias
alias cp='cp -i'
alias l.='ls -d .* --color=tty'
alias ll='ls -l --color=tty'
alias ls='ls --color=tty'
alias mc='./usr/share/mc/bin/mc-wrapper.sh'
alias mv='mv -i'
alias rm='rm -i'
alias vi='vim'
alias which='alias | /usr/bin/which --tty-only --read-alias
↳--show-dot -show-tilde'
```

Alias tworzymy przez zdefiniowanie jego nazwy oraz polecenia, do którego ma się odnosić. Zdefiniujmy na przykład alias o nazwie *pokaz_kat*, który będzie równoznaczny z wpisaniem polecenia `ls -l`:

```
[root@linux root]# alias pokaz_kat="ls -l"
```

Teraz, kiedy mamy taki alias, możemy wypróbować jego działanie, wyświetlając za jego pomocą zawartość katalogu.

```
[root@linux root]# pokaz_kat /home/lukasz/linux
razem 18
-rw-rw-rw-  3 apache  apache      4327 lut 21 17:06
↳dowiazanie
drwxr-xr-x  2 root    root          7168 sty  1  1970
↳dyskietka
drwxrwxrwx  3 lukasz  lukasz      1024 lut 21 16:54 kat1
```

```
-rw-rw-rw-    3 apache  apache      4327 lut 21 17:06
↳plik1
-rwxrwxrwx    1 lukasz  lukasz      0 lut 21 16:23
↳plik2
```

Zmiana hasła

Hasło przypisane do swojego konta możemy zmieniać za pomocą polecenia `passwd`. Wywołujemy je bez żadnych parametrów i postępujemy zgodnie z instrukcjami programu.

```
[lukasz@linux lukasz]$ passwd
Changing password for user lukasz.
Changing password for lukasz
(current) UNIX password:
New password:
Retype new password:
passwd: all authentication tokens updated successfully.
```

System „prosi” nas o podanie obecnego hasła, a potem o wpisanie nowego i jego potwierdzenie. Jeżeli wprowadzimy wszystkie dane poprawnie, system poinformuje nas o zmianie hasła dostępu do naszego konta:

```
passwd: all authentication tokens updated successfully.
```

Jeżeli chcielibyśmy zmienić hasło innego użytkownika i bylibyśmy zalogowani na koncie administratora, to moglibyśmy tego dokonać. W takim przypadku wystarczy po poleceniu wpisać nazwę użytkownika, którego hasło mamy zamiar zmienić. Możemy tego dokonać również za pomocą zwykłego konta użytkownika — musimy tylko znać obecne hasło użytkownika.

```
[lukasz@localhost ~]$ passwd lukasz
Changing password for user lukasz.
Changing password for lukasz
(current) UNIX password:
New UNIX password:
Retype new UNIX password:
passwd: all authentication tokens updated successfully.
```

System „prosi” nas o podanie obecnego hasła, a potem o wpisanie nowego i jego potwierdzenie. Jeżeli wprowadzimy wszystkie dane poprawnie, system poinformuje nas o zmianie hasła dostępu do konta wybranego użytkownika.

Zmiana powłoki

Możemy zmienić używaną powłokę na dowolną dostępną w naszym systemie. Obecnie używamy powłoki `bash`. Aby zmienić ją na `sh`, po prostu wpiszmy po znaku zachęty następujące polecenie:

```
[root@linux root]# sh
sh-2.05b#
```

Jak widać, powłoka została zmieniona, ale tylko dla naszej obecnej sesji. Po wylogowaniu się i ponownym zalogowaniu będziemy posługiwać się naszą domyślną powłoką. Aby dokonać zmian na stałe, trzeba ustawić swoją konfigurację zmiennych globalnych.

Uzyskiwanie informacji o typie pliku

Do tej czynności potrzebujemy polecenia `file`, dzięki któremu dowiemy się, czym jest dany element. W przypadku plików możemy także pozyskać więcej informacji, takich jak standard kodowania znaków.

```
[lukasz@linux linux]$ file *
kat1: directory
kat2: directory
plik1: ASCII text
```

A oto opcje do wykorzystania:

- b Zastosowanie parametru `-b` w tym poleceniu powoduje, że nazwy plików nie są pokazywane.

```
[lukasz@linux linux]$ file -b *
directory
```



```
directory
ASCII text
```

- i Dzięki temu parametrowi otrzymamy typ MIME danego pliku, czyli informację o tym, z jakim dokładnie typem elementu mamy do czynienia i jaki program może otworzyć ten element; możemy też korzystać z zawartych w nim informacji.

```
[lukasz@linux linux]$ file -i plik1
plik1: text/plain; charset=us-ascii
```

- z Za jego pośrednictwem można zajrzeć do plików skompresowanych i przeanalizować pliki w nich zawarte.

```
[lukasz@linux linux]$ file -z arch.gz
arch.gz: ASCII text (gzip compressed data, was "plik1",
↳from Unix)
```

Zmiana właściciela i grupy pliku

Za pomocą polecenia `chown` możemy zmienić właściciela pliku oraz grupę, do której dany plik został przypisany. Polecenie to może definiować obie wartości jednocześnie lub zmieniać tylko jedną z nich:

- *właściciel* — jeżeli podamy tylko właściciela, zostanie on zmieniony, natomiast grupa pozostanie niezmienną;
- *właściciel:grupa* — zmiana za jednym razem i właściciela pliku, i przypisanej do pliku grupy;
- *:grupa* — w przypadku takiego zapisu zmieniana jest tylko grupa przypisana do pliku, a właściciel pozostaje ten sam.

Ogólna składnia tego polecenia to deklaracja właściciela i grupy oraz nazwy pliku:

```
[root@linux linux]# ls -l
-rwxrwxrwx  2 lukasz  lukasz          0 lut 21 15:57
↳plik1
```

```
[root@linux linux]# chown nobody:nobody plik1
[root@linux linux]# ls -l
-rwxrwxrwx    2 nobody    nobody          0 lut 21 15:57
↳plik1
```

A oto opcje, które możemy wykorzystać:

-c, --changes

Jej zastosowanie pozwala wypisać informacje o plikach, dla których zmiany przebiegły pomyślnie.

```
[root@linux linux]# chown -c lukasz:lukasz plik1
właściciel `plik1' zmieniony na lukasz:lukasz
```

-f, --silent, --quiet

Parametr ten sprawia, że pomijane będą informacje o tym, iż nie można było zmienić właściciela lub grupy dla danego pliku.

```
[lukasz@linux linux]$ chown root:root plik1
chown: zmiana właściciela `plik1': Operacja
↳nieudziwolona
```

```
[lukasz@linux linux]$ chown -f root:root plik1
[lukasz@linux linux]$
```

-v, --verbose

Informuje nas o zmianie właściciela i grupy pliku.

```
[root@linux lukasz]# chown -v nobody:nobody plik1
właściciel `plik1' zmieniony na nobody:nobody
```

-R, --recursive

Jeżeli zmieniamy grupę lub właściciela danego katalogu, to zmiana dotyczy wyłącznie tego elementu. Wszystkie inne pliki i katalogi, które są w nim zawarte, pozostają niezmiennione. Aby je zmienić, używamy opcji **-R**, dzięki czemu rekurencyjnie modyfikowana jest także informacja dotycząca wszystkich plików i katalogów w danym elemencie.

```
[root@linux linux]# chown nobody:nobody kat2
[root@linux linux]# ls -l
drwxrwxr-x    3 nobody    nobody       1024 lut 21 14:58
↳kat2
```

```
[root@linux linux]# ls -l kat2
drwxrwxr-x    2 lukasz   lukasz           1024 lut 21 14:58
↳kat3
[root@linux linux]# chown -R nobody:nobody kat2
[root@linux linux]# ls -l
drwxrwxr-x    3 nobody   nobody           1024 lut 21 14:58
↳kat2
[root@linux linux]# ls -l kat2
drwxrwxr-x    2 nobody   nobody           1024 lut 21 14:58
↳kat3
```

Wyszukiwanie plików i katalogów

Zastosowanie polecenia `find` pozwala odnaleźć nie tylko pliki i katalogi, ale także inne elementy na dysku. Jest ono warte naszej uwagi, ponieważ posiada mnóstwo parametrów, za pomocą których możemy wykonać najbardziej zaawansowane operacje wyszukiwania. Jako parametr podajemy ścieżkę, w której system ma szukać danego elementu, i opcję, jakie ten element powinien posiadać.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -name 'p*'
```

Parametry:

`-depth`

Użycie tego parametru powoduje przetwarzanie zawartości katalogu przed sprawdzeniem samego katalogu.

`-maxdepth` głębokość

Dzięki temu parametrowi możemy zdefiniować „głębokość” schodzenia w poszukiwaniu danego elementu, określając maksymalne zagłębienie.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -maxdepth 1 -name 'p*'
./plik1
./plik2
```

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -maxdepth 2 -name 'p*'
./kat1/plik1
./plik1
./plik2
```

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -maxdepth 3 -name 'p*'
./kat1/plik1
./kat1/lat2/plik1
./plik1
./plik2
```

-mindepth głębokość

Dzięki temu parametrowi możemy zdefiniować „głębokość” poszukiwania, określając minimalną głębokość, do której należy zejść w poszukiwaniu danego elementu.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -mindepth 2 -name 'p*'
./kat1/plik1
./kat1/lat2/plik1
```

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -mindepth 1 -name 'p*'
./kat1/plik1
./kat1/lat2/plik1
./plik1
./plik2
```

W kilku parametrach, które zostaną teraz omówione, występuje litera n. Oznacza ona wartość, którą można podstawić w jej miejsce. Możemy wpisać dowolną znaną wartość lub wartość ze znakiem + (plus — więcej niż, np. +1 to więcej niż 1) bądź - (minus — mniej niż, np. -5 to mniej niż 5).

-amin n

Zastosowanie polecenia z tym parametrem pozwala wyszukać pliki, do których dostęp nastąpił n minut temu.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -amin 1 -name 'p*'

[lukasz@linux linux]$ find ./ -amin -1 -name 'p*'

[lukasz@linux linux]$ find ./ -amin +1 -name 'p*'
./kat1/plik1
./kat1/lat2/plik1
./plik1
./plik2
```

-atime n

Dostęp do wyszukiwanego elementu nastąpił n * 24 godziny temu.

-cmin n

Wyszukuje pliki, których status został zmieniony n minut temu.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -cmin -4 -name 'p*'
./kat1/lat2/plik1
```

-ctime n

Wyszukuje pliki, których status został zmieniony n * 24 godziny temu.

-empty

Wyszukuje pliki puste.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -empty -name 'p*'
./plik2
```

-group nazwag

Wyszukuje pliki należące do danej grupy.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -group lukasz
./
./kat1
./kat1/plik1
./kat1/lat2
./kat1/lat2/plik1
./plik2
./ukryty_plik
```

-iname wzorzec

Wyszukuje pliki, których nazwy pasują do wzorca, jednak nie uwzględnia różnicy w wielkości liter w nazwach elementów.

-links n

Wyszukuje pliki mające n dowiązań.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -links 2
./kat1/lat2
```

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -links 1
./kat1/plik1
./kat1/lat2/plik1
./plik2
./ukryty_plik
```

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -links 3
./
./kat1
./plik1
./dowiazanie
```

-mmin n

Wyszukuje pliki modyfikowane n minut temu.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -mmin 10
./kat1/kat2
```

-mtime n

Wyszukuje pliki modyfikowane n * 24 godziny temu.

-name wzorzec

Wyszukuje pliki, których nazwa pasuje do wzorca.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -name 'p?i*'
./kat1/kat2/plik1
./kat1/plik1
./plik1
./plik2
```

-nouser

Wyszukuje pliki, do których nie pasuje żaden użytkownik.

-nogroup

Wyszukuje pliki, do których nie została przypisana grupa.

-perm prawa

Wyszukuje pliki, dla których określono odpowiednie prawa dostępu.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -perm 777
./kat1
./kat1/kat2
./plik2
```

-perm -prawa

Wyszukuje pliki, dla których wszystkie bity praw zostały ustawione.

-perm +prawa

Wyszukuje pliki, w których jakikolwiek z bitów praw jest ustawiony.

-regex wzorzec

Wyszukuje pliki posiadające nazwę zgodną ze wzorcem. Wzorzec definiuje się zgodnie z prawami dotyczącymi wyrażeń regularnych.

-size n[bckw]

Wyszukuje pliki o określonym rozmiarze — w tym przypadku jest to tyle, ile jest zajętych bloków, czyli 512 jednostek bajtowych na dysku.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -size +1
./
./kat1
./kat1/kat2
```

-type - typ pliku

Wyszukuje elementy należące do określonego w parametrze typu (katalogi, pliki, dowiązania lub urządzenia).

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -type f
./kat1/kat2/plik1
./kat1/plik1
./plik1
./plik2
./ukryty_plik
./dowiazanie
```

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -type d
./
./kat1
./kat1/kat2
```

Typy elementów to:

- b — plik blokowy,
- c — plik specjalny,
- d — katalog,
- p — nazwany potok,
- f — zwykły plik,
- l — dowiązanie symboliczne,
- s — gniazdo.

`-user unazwa`

Wyszukuje pliki, których właścicielem jest podany użytkownik.

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -user nobody
```

```
[lukasz@linux linux]$ find ./ -user lukasz
./
./kat1
./kat1/kat2
./kat1/kat2/plik1
./kat1/plik1
./plik2
./ukryty_plik
```

Wypisywanie ilości bajtów, słów i linii

Zastosowanie polecenia `wc` powoduje wypisanie informacji zawartych wewnątrz pliku. Nie wypisuje ono jednak zawartości pliku, tylko informacje o tym, ile w pliku znajduje się bajtów, słów lub linii. Domyślnie bez użycia jakiegokolwiek parametru polecenie zwróci nam trzy wartości.

```
[lukasz@localhost ~]$ wc plik.txt
0 4 24 plik.txt
```


-c, --bytes, --chars

Dzięki wykorzystaniu tej opcji następuje wypisanie liczby bajtów zapisanych w pliku. Podczas jej użycia zostanie wyświetlona jedynie ta wartość.

```
[lukasz@localhost ~]$ wc -c plik.txt
24 plik.txt
```

-w, --words

Dzięki użyciu tej opcji następuje wypisanie liczby słów znajdujących się w pliku. Podczas jej zastosowania zostanie wyświetlona tylko liczba słów w danym pliku.

```
[lukasz@localhost ~]$ wc -w plik.txt
4 plik.txt
```

-l, --lines

Zastosowanie tej opcji pozwala wypisać liczbę linii w danym pliku. Podczas jej użycia zostanie wyświetlona tylko liczba linii, natomiast inne elementy zostaną pominięte.

```
[lukasz@localhost ~]$ wc -l plik.txt
0 plik.txt
```

--version

Zastosowanie tej opcji pozwala wyświetlić informacje o wersji programu zainstalowanego na naszym komputerze.

```
[lukasz@localhost ~]$ wc --version
wc (coreutils) 5.2.1
Autorzy: Paul Rubin i David MacKenzie.
Copyright (C) 2004 Free Software Foundation, Inc.
Ten program jest darmowy; warunki kopiowania są opisane
w źródłach.
Autorzy nie dają ŻADNYCH gwarancji, w tym również
gwarancji PRZYDATNOŚCI
DO SPRZEDAŻY LUB DO KONKRETNÝCH CELÓW.
```

Porównywanie plików lub zakresów bajtów

Narzędzie `cmp` służy do porównywania dwóch plików dowolnego typu i wyświetlenia rezultatu tego porównania na standardowym wyjściu. W przypadku, gdy pliki są takie same, rezultat polecenia jest pusty. W przypadku gdy następuje różnica, numerowanie wierszy, w których wystąpiły, zaczyna się od tego wiersza.

```
[lukasz@localhost ~]$ cmp plik.txt plik2.txt
plik.txt plik2.txt różnią się: bajt 6, linia 1
```

`-c, --print-chars`

W celu wypisania znaków, które różnią się w pliku, należy użyć tej opcji. Dzięki temu uzyskamy pełen spis różnic pomiędzy plikami. Znaki sterujące pokazywane są w postaci `^` i litera, a znaki z ustawionym bardziej znaczącym bitem poprzedzane są przedrostkiem `M-`.

```
[lukasz@localhost ~]$ cmp -c plik.txt plik2.txt
plik.txt plik2.txt różnią się: bajt 6, linia 1 zawiera
↪61 1 62 2
```

`-i ile, --ignore-initial=ile`

Ignorowanie różnic w ilości początkowych bajtów każdego pliku dokonuje się za pomocą parametru `-i`. Jeżeli plik jest krótszy od ilości bajtów, którą podaliśmy, wówczas nic nie zostanie wyświetlone.

```
[lukasz@localhost ~]$ cmp plik.txt plik2.txt -i 5
plik.txt plik2.txt różnią się: bajt 1, linia 1
```

`-l, --verbose`

Wypisywanie różnicy pomiędzy plikami w postaci numerów bajtów i wartości różniących się bajtów jest możliwe dzięki zastosowaniu specjalnego parametru.

```
[lukasz@localhost ~]$ cmp -l plik.txt plik2.txt
6 61 62
```

-s, --quiet, --silent

W celu niewypisywania wszystkich poszczególnych różnic w plikach, a jedynie zwrócenia informacji, czy pliki się różnią, należy użyć opcji -s.

```
[lukasz@localhost ~]$ cmp --silent plik.txt plik2.txt
```

-v, --version

Do wyświetlenia wersji programu oraz informacji o jego autorach, a także licencji obowiązującej na jego używanie służy parametr -v.

```
[lukasz@localhost ~]$ cmp -v
cmp (GNU diffutils) 2.8.7
Written by Torbjorn Granlund and David MacKenzie.
Copyright (C) 2004 Free Software Foundation, Inc.
This is free software; see the source for copying
conditions. There is NO
warranty; not even for MERCHANTABILITY or FITNESS FOR A
PARTICULAR PURPOSE.
```

Uzyskiwanie informacji o ilości wolnego miejsca na partycjach

Aby sprawdzić, ile miejsca pozostało jeszcze na partycjach założonych w systemie i ile miejsca zajmują znajdujące się na nich obecnie elementy, używany polecenia df.

```
[lukasz@linux linux]$ df
System plików      bl.    1K B          użyte dostępne %uż.
↳ zamont. na
/dev/hda3           3281116  2802636    311808    90% /
/dev/hda5           350021   276540     55410     84%
↳ /home
none                62996    0         62996     0%
↳ /dev/shm
```

A oto parametry, których można użyć z tym poleceniem:

-m, --megabytes

Zastosowanie tego parametru pozwala wyświetlić informację o stopniu zajętości partycji dyskowej oraz o ilości wolnego miejsca na partycjach w bardziej przyswajalny sposób poprzez podanie wyników w MB.

```
[lukasz@linux linux]$ df -m
System plików      bl.    1M B      użyte dostępne
↳%uż. zamont. na
/dev/hda3           3205      2737      305  90% /
/dev/hda5           342       271       55  84%
↳/home
none                62        0       62   0%
↳/dev/shm
```

Ustalanie, ile miejsca zajmuje plik lub katalog

Kiedy chcemy się zorientować, ile miejsca na dysku zajmuje dany plik czy katalog, możemy skorzystać z polecenia `du`. W przypadku plików wystarczy co prawda użyć polecenia `ls` z parametrem `-l`, dzięki któremu otrzymujemy przybliżony rozmiar elementów; jeżeli jednak chodzi o katalogi, sprawa nie jest już taka prosta. Z pomocą przychodzi nam wtedy wspomniane polecenie `du`. Podawana w wyniku jego wykonania ilość miejsca prezentowana jest w jednostkach dyskowych, jakimi są bloki.

```
[lukasz@linux linux]$ du plik1
1      plik1
2
```

A oto parametry, z których można skorzystać:

-a, --all

Jego zastosowanie pozwala wyświetlić informację o ilości miejsca zajętego nie tylko przez sam katalog, ale także przez jego elementy.

```
[lukasz@linux linux]$ du kat2
1      kat2/kat3
2      kat2
```

-b, --bytes

Jego zastosowanie pozwala wyświetlić informacje w bardziej przyswajalny sposób, w postaci nie bloków, ale liczby bajtów, którą dany element zajmuje na dysku.

```
[lukasz@linux linux]$ du -b kat2
2048    kat2
[lukasz@linux linux]$ du -a -b plik1
1024    plik1
```

-c, --total

Jego zastosowanie podaje sumę rozmiaru wszystkich elementów.

```
[lukasz@linux linux]$ du -c kat2
1      kat2/kat3
2      kat2
2      razem

[lukasz@linux linux]$ du -c -b kat2
1024    kat2/kat3
2048    kat2
2048    razem
```

-S, --separate-dirs

Jego zastosowanie pozwala pokazać rozmiar każdego katalogu z osobna i nie włączać do tego rozmiarów znajdujących się w nich podkatalogów.

```
[lukasz@linux linux]$ du -S -b -c kat2
1024    kat2/kat3
1024    kat2
2048    razem
```

-s, --summarize

Jego zastosowanie pozwala wypisać całkowitą objętość danego elementu bez podawania zbędnych informacji.

```
[lukasz@linux linux]$ du -s -b kat2
2048    kat2
```

Polecenia more i less

Polecenia `more` i `less` będą pomocne, kiedy zechcemy przeczytać plik lub kiedy rezultat wykonania jakiegoś polecenia nie zmieści się na ekranie.

Polecenie `more` pozwala nam poruszać się tylko w dół pliku. Polecenia tego możemy użyć oddzielnie, niezależnie od innych, lub wpisując je po znaku potoku, aby przekazać w ten sposób na jego wejście dane z innego polecenia.

```
[lukasz@linux linux]$ more plik1
aaaaaa
...
...
...
aaaaaaa
--More--(83%)
```

Przekazanie wyników innego polecenia do `more` jest bardzo przydatne, jeżeli wynik wyświetlania zawartości danego katalogu nie mieści się na ekranie. Jak wspomniałem, osiągniemy to, używając znaku potoku (`|`).

```
[lukasz@linux linux]$ ls -l /etc | more
-rw-r--r--  1 root    root      15228 sty 24  2003
↪a2ps.cfg
-rw-r--r--  1 root    root      2562 sty 24  2003
↪a2ps-site.cfg
[...]
[...]
[...]
-rw-r--r--  1 root    root         47 lut 21 15:00
↪adjtime
drwxr-xr-x  2 root    root      4096 lip  4  2003 aep
--More--
```

Polecenie `less` jest podobne do `more`, ale umożliwia poruszanie się w przód i w tył pliku lub wyniku polecenia. Także w tym przypadku możemy wpisać polecenie osobno lub za znakiem potoku. Po pliku poruszamy się, używając klawiszy strzałek.

```
[lukasz@linux linux]$ less plik1
aaaaaa
...
...
...
aaaaaaa
plik1
```

Czyszczenie terminala

Okno terminala możemy wyczyścić tak, aby znak zachęty znajdował się na jego górze; dzięki temu będziemy mieli więcej miejsca, co pozwoli nam na wykonanie nowych operacji i lepszą orientację w zawartości terminala. Terminal zostanie wyczyszczony po wpisaniu polecenia `clear`:

```
[lukasz@linux linux]$ clear
```

Montowanie i odmontowywanie systemów plików

W systemie Linux partycje i napędy możemy swobodnie montować i odmontowywać. Zamontowania przed użyciem wymagają takie nośniki jak dyskietka czy CD-ROM; po użyciu trzeba je z kolei odmontować. Jeśli nie przeprowadzimy procesu montowania, nie będziemy mogli uzyskać dostępu do danych znajdujących się na tych nośnikach. Do montowania napędów służy polecenie `mount`. Odpowiednie partycje mają określone numery, które są potrzebne dla określenia ich nazwy. Z napędami dyskietek i płyt CD jest trochę inaczej. Domyślnie napędy te mają własne, przypisane im nazwy. Dla przykładu napędy dyskietek to *fd0* i *fd1*; oba są montowane w katalogu */mnt*. Najlepiej objaśnić to na przykładzie.

Zamontujemy teraz napęd dyskietek. Przed zamontowaniem dyskietki katalog z zawartością napędu jest pusty, ale po zamontowaniu znajdują się w nim dane zapisane na dyskietce. Montowania

dokonujemy, podając nazwę napędu lub partycji, którą mamy zamiar zamontować:

```
[lukasz@linux lukasz]$ ls -l /mnt/floppy
razem 0
[lukasz@linux lukasz]$ mount /dev/fd0
[lukasz@linux lukasz]$ ls -l /mnt/floppy
razem 940
-rwxr-xr-x  1 lukasz  lukasz      35905 gru  4 22:27
↳bip.tar.gz
```

Z poleceniem `mount` możemy zastosować kilka opcji; oto one:

- V Parametr ten „informuje”, jaką wersję oprogramowania `mount` mamy zainstalowaną.

```
[lukasz@linux lukasz]$ mount -V
mount: mount-2.11y
```

- n Parametr ten pozwala na montowanie systemu plików bez zapisywania o tym informacji w pliku `/etc/mstab`.
- r Umożliwia montowanie systemu plików w trybie tylko do odczytu jego zawartości.
- w Użycie tej opcji powoduje zamontowanie systemu plików w trybie do odczytu i zapisu.

System plików możemy także (oprócz umieszczenia go w domyślnym miejscu montowania) zamontować w naszym własnym katalogu.

W swoim katalogu głównym utworzyłem katalog o nazwie *dyskietka*; teraz zamontuję do niego zawartość stacji dyskie-tek. Pierwszym podanym parametrem jest nazwa urządzenia lub partycji, a drugim miejsce, w którym ma być dostępna jego (lub jej) zawartość.

```
[root@linux lukasz]# mount /dev/fd0 /home/lukasz/linux/
↳dyskietka
[root@linux lukasz]# ls -l /mnt/floppy
razem 0
```



```
[root@linux lukasz]# ls -l /home/lukasz/linux/dyskietka  
razem 940  
-rwxr-xr-x    1 root    root        35905 gru  4 22:27  
↳bip.tar.gz
```

Kiedy już skończyliśmy korzystać z zamontowanego systemu plików, powinniśmy go odmontować, aby móc wymienić go na inny (w przypadku dyskietki lub płyty CD) albo chronić go przed niepożądanym zapisem. Używamy w tym celu polecenia `umount` wraz z nazwą urządzenia:

```
[lukasz@linux lukasz]$ umount /dev/fd0  
[lukasz@linux lukasz]$ ls -l /mnt/floppy  
razem 0
```

- r Użycie tego parametru spowoduje, że jeżeli podczas odmontowywania systemu plików pojawią się błędy, program spróbuje zamontować ponownie ten sam system w trybie tylko do odczytu.

Aktualna ścieżka, pod którą pracujemy

Do wyświetlenia aktualnej ścieżki stosuje się polecenie `pwd`. Wyświetla ono całą ścieżkę (od katalogu głównego na dysku), w której obecnie się znajdujemy.

```
[lukasz@localhost ~]$ pwd  
/home/lukasz
```

Przełączanie się na konto innego użytkownika

Możemy przełączyć się na konto innego użytkownika w systemie, jeżeli posiadamy uprawnienia administratora lub jeżeli znamy hasło tego użytkownika. Jest to bardzo przydatne, gdy pracujemy na serwerze i w pewnym momencie chcemy dostać się szybko na konto użytkownika *root*, dzięki czemu będziemy mogli wykonać pewne polecenia, do których normalnie (korzystając z konta

zwykłego użytkownika) nie mamy uprawnień. Przełączanie się na inne konto jest możliwe po wydaniu polecenia `su`.

```
[lukasz@linux lukasz]$ su root
Password:
```

Po poleceniu `su` wpisujemy login użytkownika, na którego konto chcemy się przełączyć. Potem system „pyta” nas o hasło tego użytkownika; oczywiście musimy je podać.

Uzyskiwanie informacji o sprzęcie

Aby dowiedzieć się więcej o komputerze, na którym pracuje nasz system, można posłużyć się dwoma poleceniami: `arch` i `uname`. Oba służą do wypisywania informacji o typie sprzętu komputerowego. Polecenia te są bardzo przydatne, kiedy wybieramy dystrybucję systemu lub gdy chcemy zainstalować dodatkowy program i musimy najpierw zorientować się, jakiego pakietu potrzebujemy i czy program ten będzie działał w naszym systemie.

Polecenie `arch`

Zastosowanie tego polecenia prowadzi do wyświetlenia informacji o architekturze komputera, czyli o rodzaju zastosowanego procesora.

```
[lukasz@linux lukasz]$ arch
i686
```

Możliwe wyniki wydania tego polecenia to informacja o zastosowaniu procesora zgodnego z Intelem lub innego:

- „i386”, „i486”, „i586” itd.,
- „alpha”, „sparc”, „arm”, „m68k”, „mips”, „ppc”.

Polecenie uname

Polecenie to jest bardziej rozbudowane niż samo `arch`. Posiada kilka parametrów, dzięki którym możemy nie tylko dowiedzieć się, na jakim sprzęcie komputerowym pracujemy, ale także jakiej wersji oprogramowania używamy.

Wydanie polecenia `uname` bez parametru spowoduje wyświetlenie tylko informacji o używanym systemie operacyjnym.

```
[lukasz@linux lukasz]$ uname  
Linux
```

-a, --all

Po użyciu tego parametru zostaną wypisane wszystkie informacje o systemie.

```
[lukasz@linux lukasz]$ uname -a  
Linux linux 2.4.20-9 #1 Wed Apr 2 13:42:50 EST 2003  
↪i686 athlon i386 GNU/Linux
```

-m, --machine

Użycie parametru `-m` zastosowanego w poleceniu `uname` daje rezultat taki sam jak polecenie `arch` — wyświetlenie architektury maszyny.

```
[lukasz@linux lukasz]$ uname -m  
i686
```

-n, --nodename

Zastosowanie tego parametru pozwala na wypisanie nazwy *hosta* naszego komputera w sieci.

```
[lukasz@linux lukasz]$ uname -n  
linux
```

-p, --processor

Zastosowanie tego parametru pozwala na wypisanie typu procesora w naszym komputerze.

```
[lukasz@linux lukasz]$ uname -p  
athlon
```

-r, --release

Zastosowanie tego parametru pozwala uzyskać informacje na temat wersji jądra Linuksa.

```
[lukasz@linux lukasz]$ uname -r
2.4.20-9
```

-s, --sysname

Zastosowanie tego parametru pozwala na wypisanie nazwy systemu operacyjnego zainstalowanego na naszym komputerze.

```
[lukasz@linux lukasz]$ uname -s
Linux
```

-v Zastosowanie tego parametru pozwala na wypisanie wersji systemu operacyjnego zainstalowanego na naszym komputerze.

```
[lukasz@linux lukasz]$ uname -v
#1 Wed Apr 2 13:42:50 EST 2003
```

Informacje o użytkowniku

Jeżeli potrzebujemy informacji o określonym użytkowniku, możemy użyć polecenia `finger` wraz z nazwą konta tego użytkownika:

```
[root@linux sbin]# finger lukasz
Login: lukasz                      Name: Lukasz Sosna
Directory: /home/lukasz           Shell: /bin/bash
On since Sat Feb 21 18:45 (CET) on :0 (messages off)
On since Sat Feb 21 18:45 (CET) on pts/0   26 minutes 25
↪seconds idle
On since Sat Feb 21 19:07 (CET) on pts/1 (messages off)
No mail.
No Plan.
```

W rezultacie otrzymujemy informacje o powłoce, której używa, miejscu, które zostało mu przydzielone na dysku, oraz o czasie ostatniego logowania.

Kto jest obecnie zalogowany

Jeżeli chcemy wiedzieć, jacy użytkownicy są obecnie zalogowani do systemu, wystarczy, że użyjemy niepozornego polecenia w:

```
[root@linux sbin]# w
19:15:05 up 31 min,  1 users,  load average: 0.14, 0.10,
↳0.10
USER      TTY      FROM                    LOGIN@  IDLE   JCPU
↳PCPU  WHAT
lukasz    :0        -                    6:45pm  ?      0.00s
↳0.07s  /bin/bash
```

Po wydaniu tego polecenia możemy także zorientować się, co dany użytkownik robi i ile procent zasobów komputera obecnie wykorzystuje.

Informacje o pamięci systemowej

Aby dowiedzieć się, ile pamięci systemowej *RAM* i *Swap* jest obecnie zajęte, wydajemy polecenie `free`:

```
[lukasz@linux lukasz]$ free
total        used        free      shared
↳buffers      cached
Mem:      125992    121004      4988         0
↳3508      55556
-/+ buffers/cache:      61940      64052
Swap:      257000     20648    236352
```

Omawianego polecenia możemy użyć z parametrami:

-jednostka

Zastosowanie tego parametru pozwala nam na wybranie jednostki miary, w jakiej będzie wyświetlana wielkość poszczególnych pamięci:

- `-b` — wyświetlane zostają informacje w bajtach;
- `-k` — wyświetlane zostają informacje w kilobajtach;
- `-m` — wyświetla zostają informacje w megabajtach.

```
[lukasz@linux lukasz]$ free -b
              total          used          free          shared
↳ buffers              cached
Mem:      129015808 123994112 5021696          0
↳ 3588096 56893440
-/+ buffers/cache: 63512576 65503232
Swap:      263168000 21180416 241987584
```

Przeglądanie kalendarza

Za pomocą polecenia `cal` wyświetlany jest prosty kalendarz w formacie tekstowym. W przypadku gdy nie podamy argumentów, wyświetlany jest bieżący miesiąc.

```
[lukasz@localhost ~]$ cal
      maj 2006
ni po wt śr cz pi so
      1  2  3  4  5  6
 7   8  9 10 11 12 13
14  15 16 17 18 19 20
21  22 23 24 25 26 27
28  29 30 31
```

- m Jeżeli chcemy wyświetlić poniedziałek jako pierwszy dzień tygodnia, powinniśmy użyć dodatkowo tego parametru. W przypadku braku jakiegokolwiek parametru domyślny dzień początku tygodnia to niedziela.

```
[lukasz@localhost ~]$ cal -m
      maj 2006
po wt śr cz pi so ni
 1  2  3  4  5  6  7
 8  9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28
29 30 31
```

- j Za pomocą tego narzędzia możemy także dowiedzieć się, który dzień z kolei mamy. Istnieje specjalna opcja, za pomocą której wyświetlona zostanie liczba dni od dnia pierwszego stycznia bieżącego roku.

```
[lukasz@localhost ~]$ cal -j
      maj 2006
nie pon wto śro czw pią sob
    121 122 123 124 125 126
127 128 129 130 131 132 133
134 135 136 137 138 139 140
141 142 143 144 145 146 147
148 149 150 151
```

- y Za pomocą tego narzędzia możesz wyświetlić również cały kalendarz na bieżący rok. Dzięki temu będziesz miał wgląd do wszystkich dni w roku.

```
[lukasz@localhost ~]$ cal -y
[...]
```

kwiecień							maj							czerwiec							
ni	po	wt	śr	cz	pi	so	ni	po	wt	śr	cz	pi	so	ni	po	wt	śr	cz	pi	so	
						1			1	2	3	4	5	6					1	2	3
2	3	4	5	6	7	8	7	8	9	10	11	12	13	4	5	6	7	8	9	10	
9	10	11	12	13	14	15	14	15	16	17	18	19	20	11	12	13	14	15	16	17	
16	17	18	19	20	21	22	21	22	23	24	25	26	27	18	19	20	21	22	23	24	
23	24	25	26	27	28	29	28	29	30	31				25	26	27	28	29	30		
30																					

```
[...]
```

Wyświetlanie dowolnych lat w formie kalendarza w konsoli także jest możliwe. Po poleceniu `cal` należy podać pełną czterocyfrową notację roku, aby móc go zobaczyć.

```
[lukasz@localhost ~]$ cal 2003
[...]
```

kwiecień							maj							czerwiec						
ni	po	wt	śr	cz	pi	so	ni	po	wt	śr	cz	pi	so	ni	po	wt	śr	cz	pi	so
						1					1	2	3	1	2	3	4	5	6	7
6	7	8	9	10	11	12	4	5	6	7	8	9	10	8	9	10	11	12	13	14
13	14	15	16	17	18	19	11	12	13	14	15	16	17	15	16	17	18	19	20	21
20	21	22	23	24	25	26	18	19	20	21	22	23	24	22	23	24	25	26	27	28
27	28	29	30				25	26	27	28	29	30	31	29	30					

```
[...]
```

Aktualizacja daty i czasu

Polecenie służy do wyświetlania i ustawiania w systemie odpowiedniej daty i czasu systemowego. Dzięki temu możesz zmienić datę i czas podczas pracy, posługując się konsolą.

```
[lukasz@localhost ~]$ date  
śro maj 24 17:49:40 CEST 2006
```

- %H W celu wyświetlenia tylko obecnej godziny w formacie 24-godzinny należy wpisać w poleceniu odpowiedni parametr.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%H  
17
```

- %I Zastosowanie tego parametru powoduje wyświetlenie aktualnej godziny w formacie 12-godzinny.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%I  
05
```

- %M Parametr ten służy do wyświetlania aktualnej minuty, bez wyświetlania godziny.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%M  
52
```

- %p Jeżeli wyświetlamy czas w postaci 12-godzinnej i chcemy zobaczyć, czy jest to czas przed południem czy po południu, powinniśmy użyć opcji %p, która wyświetli odpowiednią porę dnia.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%p  
PM
```

- %r Parametru używamy w celu wyświetlenia czasu w formacie 12-godzinny.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%r  
05:54:12
```

- %s Za pomocą tego narzędzia możemy także pokazać, ile sekund minęło od 1 stycznia 1970 roku godziny 00:00:00 czasu UTC.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%s  
1148486129
```


- %S Parametr daje nam także możliwość wyświetlania liczby sekund, które upłynęły od pełnej minuty.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%S  
25
```

- %T Parametr służy do wyświetlania pełnego czasu godzin wraz z minutami i sekundami. W tym przypadku czas zostanie wyświetlony w formacie 24-godzinnym.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%T  
17:58:37
```

- +%X Dzięki temu narzędziu możemy dowiedzieć się, jaka jest lokalna reprezentacja czasu na naszym komputerze.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%X  
17:58:56
```

- %b W celu zobaczenia skróconej nazwy obecnego miesiąca należy za poleceniem wpisać parametr %b. Pojawi się wówczas trzy-literowa nazwa obecnego miesiąca.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%b  
Maj
```

- %B Dzięki temu poleceniu możemy także zobaczyć pełną lokalną nazwę miesiąca.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%B  
maj
```

- %c Parametr ten służy do wyświetlenia lokalnej daty i czasu w miejscu, w którym się znajdujemy. Dzięki temu data i czas zostaną wyświetlone w formacie, jaki został ustawiony w systemie.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%c  
śro 24 maj 2006 18:03:19 CEST
```

- %d Ten parametr służy do wyświetlania aktualnego dnia miesiąca.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%d  
24
```

%D W celu wyświetlenia daty w formacie poroździelanym znakami slash naleŹy uŹyć parametru %D. Pamiętaj o tym, Źe czas podany jest w formacie mieřać/dzień/rok.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%D  
05/24/06
```

%j Zastosowanie tego parametru powoduje wyřwietlenie obecnego dnia roku; dzieki niemu moŹemy dowiedzieć się, który to dzień z kolei.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%j  
144
```

%m Parametr ten słuŹy do wyřwietlania informacji o obecnym numerze mieřać.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%m  
05
```

%U Zastosowanie tego parametru powoduje wyřwietlenie numeru tygodnia w roku. Niedziela w tym wypadku jest uznawana jako pierwszy dzień tygodnia.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%U  
21
```

%w Za pomocą tego parametru wyřwietlimy dzień tygodnia, gdzie 0 odpowiada niedzieli.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%w  
3
```

%W Zastosowanie tego parametru pozwoli wyřwietlić numer tygodnia. Tydzień w wypadku uŹycia tego parametru rozpoczyna się od poniedziałku.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%W  
21
```

%x Parametru uŹywamy, gdy chcemy wyřwietlić lokalną reprezentację daty w formacie obowiąŹującym u nas w kraju, czyli RRRR-MM-DD.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%x  
2006-05-24
```

- %y Jeżeli chcemy wyświetlić dwie ostatnie cyfry roku, musimy użyć tego parametru.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%y  
06
```

- %Y Zastosowanie tego parametru pozwala otrzymać w wyniku pełny numer roku w notacji czterocyfrowej.

```
[lukasz@localhost ~]$ date +%Y  
2006
```

Datę możemy ustawić za pomocą polecenia bez wywołania parametru +. W czasie tego wywołania data jest ustawiana na datę podaną po poleceniu i musi składać się z następujących pól:

- MM — miesiąc,
- DD — dzień miesiąca,
- hh — godzina,
- mm — minuta,
- CC — pierwsze dwie cyfry roku (opcjonalne),
- YY — ostatnie dwie cyfry roku (opcjonalne).

Można także ustawić datę za pomocą parametru -s, który służy do definiowania daty w pełnym formacie. Należy wówczas podać pełną czterocyfrową notację roku, miesiąc, dzień, godzinę i minutę.

```
[lukasz@localhost ~]$ date -s '2006-01-01 12:36'
```

- r W celu wyświetlenia daty ostatniej modyfikacji pliku możemy użyć polecenia date wraz z parametrem i nazwą pliku za tym parametrem.

```
[lukasz@localhost ~]$ date -r plik.txt  
śro maj 24 17:30:39 CEST 2006
```

--version

Parametru używamy w celu wyświetlenia wersji programu (uzyskujemy pełne informacje o programie i jego licencji).

```
[lukasz@localhost ~]$ date --version  
date (coreutils) 5.2.1  
Napisany przez David MacKenzie.  
Copyright (C) 2004 Free Software Foundation, Inc.  
Ten program jest darmowy; warunki kopiowania są opisane  
w źródłach.  
Autorzy nie dają ŻADNYCH gwarancji, w tym również  
gwarancji PRZYDATNOŚCI  
DO SPRZEDAŻY LUB DO KONKRETNÝCH CELÓW.
```

Kontrolowanie wysyłania wiadomości

Do wysyłania wiadomości służy polecenie `write`, jednak z wyłączoną możliwością wysyłania komunikatów nie będziesz mógł porozumiewać się z innymi użytkownikami za pomocą konsoli — właśnie dlatego należy włączyć taką możliwość.

- y W celu włączenia dostępu do swojego terminala należy podać polecenie `mesg` właśnie z tym atrybutem.

```
[lukasz@localhost ~]$ mesg y
```

- n W celu wyłączenia dostępu do swojego terminala wpisz polecenie `mesg` z atrybutem `n`.

```
[lukasz@localhost ~]$ mesg n
```

Wysyłanie wiadomości do innego użytkownika

Za pomocą polecenia `write` możesz wysłać dowolny komunikat tekstowy do innego użytkownika w swoim systemie.

```
[lukasz@localhost ~]$ write [użytkownik] [nazwaty]  
wiadomość
```

Pole [użytkownik] to nazwa użytkownika, do którego masz zamiar wysłać wiadomość; pole [nazwatty] to nazwa, pod jaką pracuje użytkownik.

```
[lukasz@localhost ~]$ write lukasz informacja
```

Użytkownik lukasz otrzyma informację o tym, że wysłałeś do niego wiadomość.

```
Message from lukasz@localhost on tty1 at 20:18 informacja
```

Wysyłanie wiadomości z pliku tekstowego

Wiadomości z pliku tekstowego wysyłamy za pomocą polecenia `wall`, po którym podajemy plik tekstowy z naszą wiadomością.

```
wall plik.txt
Broadcast message from lukasz (pts/5) (Mon Jun 5 14:02:20
↳2006):
plik.txt
```

Wiadomość zostanie rozesłana do wszystkich użytkowników w sieci.

Wysyłanie komunikatów do wszystkich sieci z pliku tekstowego

Wiadomość zapisaną w pliku tekstowym można wysłać do wszystkich użytkowników sieci.

```
rwall plik.txt
Broadcast message from lukasz (pts/5) (Mon Jun 5 14:02:20
↳2006):
plik.txt
```

Pokazywanie ostatnio zalogowanych użytkowników

Za pomocą polecenia `last` możemy poznać wiele informacji na temat tego, kto korzystał z komputera pracującego pod kontrolą systemu Linux, a także sprawdzić, kiedy to było.

```
[lukasz@localhost ~]$ last
apache2  :0                               Thu Jan  5 10:40 -
↳10:40 (00:00)
reboot   system boot  2.6.12-12mdk    Thu Jan  5 10:39
↳(00:28)
lukasz   pts/1                               Thu Jan  5 00:34 -
↳00:35 (00:01)
lukasz   :0                               Thu Jan  5 00:34 -
↳00:35 (00:01)
lukasz   :0                               Thu Jan  5 00:34 -
↳00:34 (00:00)
root     pts/1                               Thu Jan  5 00:32 -
↳00:34 (00:02)
root     :0                               Thu Jan  5 00:32 -
↳00:34 (00:02)
root     :0                               Thu Jan  5 00:32 -
↳00:32 (00:00)
lukasz   pts/2                               Thu Jan  5 00:31 -
↳00:31 (00:00)
lukasz   pts/1                               Thu Jan  5 00:29 -
↳00:32 (00:02)
```

- n Użycie parametru `-n` decyduje o tym, ile wierszy wyników ma zostać pokazanych po wywołaniu tego polecenia.

```
[lukasz@localhost ~]$ last -n 15
apache2  pts/2                               Wed May 24 17:05
↳still logged in
apache2  pts/1                               Wed May 24 17:03
↳still logged in
apache2  :0                               Wed May 24 17:03
↳gone - no logout
apache2  :0                               Wed May 24 17:03
↳- 17:03 (00:00)
reboot   system boot  2.6.12-12mdk    Wed May 24 17:02
↳(02:07)
reboot   system boot  2.6.12-12mdk    Wed May 24 17:01
↳(00:00)
```

```
apache2 pts/1
↪- down (01:55)
```

Wed May 24 11:39

- R Parametru używa się w celu sprawdzenia, kto korzystał z naszego komputera, jednak bez wyświetlania numeru hosta, na którym pracował.

```
[lukasz@localhost ~]$ last -R
lukasz :0 Thu Nov 24 15:41 - 15:41 (00:00)
reboot system boot Thu Nov 24 15:41 (00:02)
lukasz pts/1 Thu Nov 24 15:38 - 15:39 (00:00)
lukasz pts/0 Thu Nov 24 15:29 - 15:40 (00:10)
lukasz :0 Thu Nov 24 15:28 - 15:40 (00:11)
lukasz :0 Thu Nov 24 15:28 - 15:28 (00:00)
reboot system boot Thu Nov 24 15:28 (00:11)
```

- a Jeżeli chcemy zobaczyć nazwę hosta, musimy wpisać ten parametr, wówczas w ostatniej kolumnie pojawi się jego nazwa.

```
[lukasz@localhost ~]$ last -a
reboot system boot Thu Nov 24 15:41 (00:02)
↪2.6.12-12mdk
lukasz pts/1 Thu Nov 24 15:38 - 15:39 (00:00)
lukasz pts/0 Thu Nov 24 15:29 - 15:40 (00:10)
lukasz :0 Thu Nov 24 15:28 - 15:40 (00:11)
lukasz :0 Thu Nov 24 15:28 - 15:28 (00:00)
reboot system boot Thu Nov 24 15:28 (00:11)
↪2.6.12-12mdk
```

- d Parametru używamy w celu wyświetlenia logowań nieloalnych. Dzięki temu uzyskamy adres IP hosta, z którego nastąpiło logowanie.

```
[lukasz@localhost ~]$ last -d
reboot system boot 0.0.0.0 Thu Feb 9 09:47
↪(00:01)
reboot system boot 0.0.0.0 Thu Feb 9 09:46
↪(00:00)
apache2 pts/1 0.0.0.0 Mon Feb 6 12:22
↪- down (01:01)
apache2 :0 0.0.0.0 Mon Feb 6 12:21
↪- 13:23 (01:01)
apache2 :0 0.0.0.0 Mon Feb 6 12:21
↪- 12:21 (00:00)
```

- x Zastosowanie tego parametru powoduje wyświetlenie informacji o zmianach trybu pracy systemu i jego zamknięciu.

```
[lukasz@localhost ~]$ last -x
lukasz pts/1 Thu Nov 24 15:38
└─ 15:39 (00:00)
lukasz pts/0 Thu Nov 24 15:29
└─ 15:40 (00:10)
lukasz :0 Thu Nov 24 15:28
└─ 15:40 (00:11)
lukasz :0 Thu Nov 24 15:28
└─ 15:28 (00:00)
runlevel (to lvl 5) 2.6.12-12mdk Thu Nov 24 15:28
└─ 15:40 (00:11)
reboot system boot 2.6.12-12mdk Thu Nov 24 15:28
└─(00:11)
```

Sprawdzanie, kto jest aktualnie zalogowany na naszym komputerze

Zastosowanie polecenia `who` pozwoli na wypisanie wszystkich użytkowników zalogowanych do naszego systemu, którzy są obecnie dostępni.

```
[lukasz@localhost ~]$ who
lukasz pts/1 Jun 5 12:35
```

Informację o naszym loginie uzyskujemy za pomocą parametru `am i`.

```
[lukasz @localhost ~]$ who am i
lukasz pts/1 Jun 5 12:35
```

Informacja o tym, kto jest zalogowany do systemu

W celu zobaczenia użytkowników, którzy są zalogowani do systemu, należy użyć polecenia `users`, które wypisuje listę użytkowników w systemie.


```
[lukasz@localhost ~]$ users  
lukasz
```

Sprawdzanie swojej nazwy użytkownika

W celu sprawdzenia swojej nazwy użytkownika korzystamy z polecenia `whoami` bez podawania żadnych parametrów.

```
[lukasz@localhost ~]$ whoami  
lukasz
```

Pokazywanie lub ustawianie nazwy hosta systemowego

Do pokazywania lub ustawiania nazwy hosta systemowego służy polecenie `hostname`, dzięki któremu możemy pokazać lub zmienić nazwę hosta, domeny lub węzła systemu.

Po wpisaniu samego polecenia (bez żadnych parametrów) uzyskamy nazwę hosta, na którym obecnie pracujemy.

```
[lukasz@localhost ~]$ hostname  
localhost
```

`-v, --verbose`

Zastosowanie parametru pozwoli na wypisanie informacji o tym, co w tej chwili dzieje się z naszą nazwą hosta.

```
[lukasz@localhost ~]$ hostname -v  
gethostname()='localhost'  
localhost
```

`-i, --ip-address`

Parametru używa się w celu wyświetlenia adresu IP hosta, na którym pracujemy.

```
[lukasz@localhost ~]$ hostname -i  
127.0.0.1
```

- a Parametr służy wypisaniu nazwy zastępczej aliasu komputera.

```
[lukasz@localhost ~]$ hostname -a
```

- s Dzięki temu parametrowi możemy wypisać skróconą nazwę komputera.

```
[lukasz@localhost ~]$ hostname -s  
localhost
```

- f Zastosowanie parametru pozwala na wypisanie pełnej nazwy komputera.

```
[lukasz@localhost ~]$ hostname -f  
localhost
```

- d Dzięki parametrowi uzyskujemy możliwość wypisywania nazwy domeny *DNS* komputera.

```
[lukasz@localhost ~]$ hostname -d
```

- y Zastosowanie parametru pozwala na wypisanie nazwy domeny *NIS* komputera.

```
[lukasz@localhost ~]$ hostname -y  
(none)
```

- h Zastosowanie parametru pozwala na uzyskiwanie pomocy dotyczącej polecenia.

```
[lukasz@localhost ~]$ hostname -h  
Usage: hostname [-v] {hostname|-F file}      set  
↳hostname (from file)  
        domainname [-v] {nisdomain|-F file}  set NIS  
↳domainname (from file)  
[...]
```

- V, --version

Zastosowanie tego parametru spowoduje wypisanie informacji o narzędziu i jego wersji.

```
[lukasz@localhost ~]$ hostname -V  
net-tools 1.60  
hostname 1.100 (2001-04-14)
```

Wyświetlanie i ustalanie parametrów interfejsu sieciowego

W celu wyświetlenia i ustalenia parametrów interfejsu sieciowego używamy polecenia `ifconfig`.

```
[lukasz@localhost ~]$ ifconfig
eth0      Link encap:Ethernet  HWaddr 00:13:D4:64:57:C9
          inet6 addr: fe80::213:d4ff:fe64:57c9/64 Scope:Link
          [...]

eth1      Link encap:Ethernet  HWaddr 00:60:4C:4F:82:B2
          inet6 addr: fe80::260:4cff:fe4f:82b2/64 Scope:Link
          [...]

lo        Link encap:Local Loopback
          inet addr:127.0.0.1  Mask:255.0.0.0
          [...]

ppp0      Link encap:Point-to-Point Protocol
          inet addr:83.22.13.80 P-t-P:213.25.2.189
          ↪Mask:255.255.255.255
          [...]
```

- a Parametru używamy w celu wyświetlenia informacji o wszystkich interfejsach na naszym komputerze.

```
[lukasz@localhost ~]$ ifconfig -a
eth0      Link encap:Ethernet  HWaddr 00:13:D4:64:57:C9
          inet6 addr: fe80::213:d4ff:fe64:57c9/64
          ↪Scope:Link
          [...]

eth1      Link encap:Ethernet  HWaddr 00:60:4C:4F:82:B2
          inet6 addr: fe80::260:4cff:fe4f:82b2/64
          ↪Scope:Link
          [...]

lo        Link encap:Local Loopback
          inet addr:127.0.0.1  Mask:255.0.0.0
          [...]
```

```

ppp0      Link encap:Point-to-Point Protocol
          inet addr:83.22.13.80  P-t-P:213.25.2.189
          ↪Mask:255.255.255.255
          [...]

sit0      Link encap:IPv6-in-IPv4
          NOARP  MTU:1480  Metric:1
          [...]

```

Wyszukiwanie nazwy lub adresu IP zdalnego komputera

Za pomocą polecenia `host` przez „odpytywanie” zdalnych serwerów *DNS* wyszukuje się nazwę lub adres IP zdalnego komputera.

```

[lukasz@localhost ~]$ host www.helion.pl
www.helion.pl is an alias for virtual.helion.com.pl.
virtual.helion.com.pl has address 213.186.88.113
www.helion.pl is an alias for virtual.helion.com.pl.
www.helion.pl is an alias for virtual.helion.com.pl.

```

- a Parametr, którego zastosowanie pozwoli na uzyskanie wszystkich informacji o danym hoście (wskazanym jako parametr).

```

[lukasz@localhost ~]$ host -a www.helion.pl
Trying "www.helion.pl"
;; ->>HEADER<<- opcode: QUERY, status: NOERROR, id:
↪46046
;; flags: qr rd ra; QUERY: 1, ANSWER: 1, AUTHORITY: 2,
↪ADDITIONAL: 2
;; QUESTION SECTION:
;www.helion.pl. IN ANY
[...]
Received 137 bytes from 194.204.152.34#53 in 41 ms

```

Sprawdzanie, czy dana domena jest już zarejestrowana

Sprawdzenia, czy dana domena została już zarejestrowana, dokonujemy za pomocą polecenia `whois`. Uzyskamy informację, czy domena została zarejestrowana, a jeżeli tak, to kto jest jej właścicielem.

```
[lukasz@localhost ~]$ whois www.helion.pl
Registrant:
[...]
```

Sprawdzenie dostępności hosta

Zastosowanie tego polecenia pozwala wysłać do danego hosta niewielkie pakiety i oczekiwać na odpowiedź (o jego statusie) od niego, która to odpowiedź następnie zostaje wyświetlona na ekranie:

```
[lukasz@localhost ~]$ ping helion.pl
PING helion.pl (213.186.88.113) 56(84) bytes of data.
[...]
```

-c N

O tym, ile pakietów zostanie wysłanych, decydujemy za pomocą opcji `-c N`, gdzie N jest liczbą pakietów do wysłania.

```
[lukasz@localhost ~]$ ping -c 1 helion.pl
PING helion.pl (213.186.88.113) 56(84) bytes of data.

--- helion.pl ping statistics ---
1 packets transmitted, 1 received, 0% packet loss, time
↳ 2.26ms
```

-i N

Można także wysłać pakiety, decydując o tym, jaka będzie przerwa pomiędzy wysyłaniem kolejnych — służy do tego parametr `-i N`, gdzie N określa liczbę sekund pomiędzy wysyłaniem kolejnych pakietów.

```
[lukasz@localhost ~]$ ping -i 5 helion.pl
PING helion.pl (213.186.88.113) 56(84) bytes of data.
[...]
```

- n Parametr służy do podania — zamiast nazwy komputera — jego adresu IP.

```
[lukasz@localhost ~]$ ping -n helion.pl
PING helion.pl (213.186.88.113) 56(84) bytes of data.
[...]
```

Czas, jaki upłynął od uruchomienia systemu

W celu wyświetlenia informacji o czasie, jaki upłynął od uruchomienia systemu, należy skorzystać z polecenia `uptime`.

```
[lukasz@localhost ~]$ uptime
12:59:11 up 2:27, 7 users, load average: 0.01, 0.05, 0.09
```

Zastosowanie tego polecenia pozwala na zwrócenie aktualnego czasu: *12:59:11*, czasu działania systemu: *2:27*, informacji o tym, ilu użytkowników jest obecnie do niego zalogowanych: *7*, oraz średnie obciążenie komputera z ostatnich 15 minut.

Rozdział 3.

Administrowanie systemem

W tym rozdziale omówię podstawowe funkcje administracyjne systemu, których na pewno każdy użytkownik Linuksa będzie używał nie raz. Rozdział ten nie zawiera opisu zarządzania siecią i oprogramowaniem, ponieważ każdy program do tego przeznaczony posiada wiele rozbudowanych opcji i na jego temat napisano już niejedną książkę; w tej pozycji natomiast na pewno nie wystarczyłoby miejsca na opisanie choćby jednego demona usług.

Poziom uruchomienia systemu

Linux może być uruchomiony na kilku poziomach pracy. Na każdym z tych poziomów podczas startu systemu uruchamiane są specjalne programy, które zostały zdefiniowane właśnie dla określonego poziomu.

Te poziomy to:

- 0 — zatrzymanie systemu,
- 1 — tryb jednego użytkownika,
- 2 — tryb wieloużytkownikowy okrojony,
- 3 — tryb wieloużytkownikowy pełny,
- 4 — tryb pusty,
- 5 — tryb graficzny,
- 6 — restart systemu.

Poziomów 0 i 6 nie należy wykorzystywać ze zrozumiałych względów. Poziom pracy, na jakim uruchamia się system, jest zapisany w pliku: `/etc/inittab`. Aby zmienić domyślny tryb uruchamiania

komputera pracującego pod kontrolą Linuksa, należy we wspomnianym pliku, w linii zawierającej następującą treść:

```
id:5:initdefault
```

wpisać wymagany poziom uruchamiania systemu. Najczęściej będą to poziomy 3 lub 5.

Demony usług

Programy, które są zainstalowane w systemie, najczęściej posiadają swoje demony, dzięki którym mogą pracować cały czas. Kiedy system jest ponownie uruchamiany, taki demon automatycznie się ładuje oraz zatrzymuje podczas operacji zamknięcia systemu. Takie rozwiązanie nie wymaga od administratora ciągłego nadzorowania, czy dana usługa jest aktywna; po odpowiednim skonfigurowaniu systemu możemy być pewni, że wymagany demon zawsze się uruchomi.

Uruchamianie i zatrzymywanie

Usługi można na bieżąco uruchamiać, zatrzymywać i restartować. Każda z usług posiada te trzy możliwości, a niektóre dysponują także kilkoma innymi, specyficznymi dla nich.

Każda usługa posiada własną nazwę; to właśnie nazwa pozwala zidentyfikować usługę. Usługi uruchamia się przez wywołanie odpowiedniego skryptu w katalogu `/etc/init.d/`.

Dla przykładu uruchomimy serwer WWW *Apache*, który tutaj nosi nazwę `httpd`:

```
[root@linux root]# /etc/init.d/httpd start
Uruchamianie httpd: [ OK ]
```

Zatrzymanie demona usługi przebiega w analogiczny sposób:

```
[root@linux root]# /etc/init.d/httpd stop
Zatrzymywanie httpd: [ OK ]
```


Ustawianie demonów do startu w odpowiednim trybie

Demony — jak już wcześniej wspomniałem — potrafią samodzielnie uruchamiać się w odpowiednim trybie działania systemu. O trybach napisałem już wcześniej. Na pewno interesuje Cię, jak uruchomić danego demona w wybranym trybie pracy systemu. Wszystkie tryby posiadają swoją własną konfigurację, zapisaną w katalogu */etc/rc.d*.

W lokalizacji tej znajdują się katalogi o nazwach zgodnych z wzorcem *rcX.d*. W tym wypadku litera *X* określa poziom, na którym uruchamia się system. Jeżeli chcemy, aby do któregoś poziomu uruchamiania systemu została dodana funkcja automatycznego uruchamiania demona, musimy w odpowiednim katalogu stworzyć dowiązanie symboliczne do tego demona.

Dla przykładu założmy, że chcemy, aby w trybie 5 uruchamiał się automatycznie serwer WWW, którego nazwą demona jest *httpd*. Wystarczy stworzyć w katalogu */etc/rc.d/rc5d/* dowiązanie symboliczne do pliku tego demona, czyli do */etc/inid.d/httpd*.

Wyświetlenie informacji o działających usługach

Zastosowanie polecenia *ps* pozwoli wyświetlić informacje o usługach uruchomionych w naszym systemie. Dzięki niemu możemy w prosty sposób dowiedzieć się, jakie usługi działają, a jakie są wyłączone.

```
[lukasz@localhost ~]$ ps
PID TTY TIME CMD
7983 pts/5 00:00:00 bash
8839 pts/5 00:00:00 ps
```

-U Parametr ten stosujemy w celu przeglądania własnych procesów, po parametrze należy podać nazwę użytkownika.

```
[lukasz@localhost ~]$ ps -U lukasz
PID TTY TIME CMD
5814 ? 00:00:00 startkde
```

```
5930 ? 00:00:00 dbus-launch
5931 ? 00:00:00 dbus-daemon-1
5939 ? 00:00:04 mdkaplet
[...]
```

- c Wykorzystanie tego parametru powoduje wypisanie wszystkich uruchomionych egzemplarzy procesu, którego nazwę podajemy za parametrem.

```
[lukasz@localhost ~]$ ps -c apache
```

- p Parametru używamy w celu wypisania procesów o podanych numerach, po parametrze deklarujemy procesy o odpowiednich numerach; jeżeli chcemy mieć kilka procesów, oddzielamy je przecinkami.

```
[lukasz@localhost ~]$ ps -p1,2
PID TTY TIME CMD
1 ? 00:00:00 init
2 ? 00:00:00 ksoftirqd/0
```

Użytkownicy

Do dodawania nowego użytkownika do systemu służy polecenie `adduser`. Możemy w prosty sposób sprawdzić, ilu i jakich użytkowników obecnie zdefiniowano w systemie; wyświetlamy w tym celu zawartość katalogu `/home`:

```
[root@linux root]# ls -l /home
razem 19
drwx-----  2 root    root      12288 lip  4  2003
↳lost+found
drwxrwxrwx  40 lukasz  lukasz    4096 lut 21 19:22
↳lukasz
drwx-----  35 tree    lukasz    2048 lis 20 21:59 tree
```

Konto nowego użytkownika dodajemy przez zadeklarowanie jego nazwy. Jest to najprostszy sposób:

```
-[root@linux root]# adduser pingwin
```

Oczywiście użytkowników jest znacznie więcej niż tych, których konta sami zdefiniujemy za pomocą polecenia `adduser`. Na przykład istnieją użytkownicy systemowi, którzy są przydzieleni do odpowiednich demonów usług, dzięki czemu usługi te działają z odpowiednimi, okrojonymi prawami dostępu.

A oto parametry, jakich można użyć z poleceniem `adduser`:

-c komentarz

Do zakładanego konta doda komentarz. Będzie on umieszczony w pliku z hasłami.

-e data_ważności

Określa datę ważności konta, po której stanie się ono nieaktywne. Datę zapisujemy w formacie MM/DD/RR.

- MM — miesiąc,
- DD — dzień,
- RR — rok.

```
[root@linux root]# adduser -e 01/01/04 pingwin
```

-f dni_nieaktywności

Parametr ten określa liczbę dni po wygaśnięciu ważności hasła, jaka pozostała do wygaśnięcia ważności konta.

-g grupa_początkowa

Parametr ten definiuje nazwę grupy początkowej dla danego użytkownika. Jeżeli grupa jeszcze nie istnieje, musimy ją utworzyć, ponieważ nazwa ta musi odnosić się do grupy, która już istnieje w systemie.

```
[root@linux root]# adduser -g apache pingwin
```

-G grupa,[...]

Ten parametr określa listę grup, do których będzie przypisany użytkownik. Kolejne grupy oddzielamy przecinkami.

```
[root@linux root]# adduser -G lukasz,apache pingwin
```

-s powłoka

Za pomocą tego parametru określamy powłokę dla użytkownika. Jeżeli pozostawimy pustą wartość, w roli powłoki użytkownika zostanie użyta ta, która jest ustawiona w systemie jako domyślna.

```
[root@linux root]# adduser -s /bin/sh pingwin
```

Konto użytkownika usuwamy z systemu za pomocą polecenia `userdel`. Oprócz samego użytkownika zostaje usunięty z systemu także jego katalog główny. Nie są jednak usuwane pliki pozostawione przez niego w innych lokalizacjach; jeśli chcemy je usunąć, musimy to zrobić sami.

```
[root@linux root]# userdel pingwin
```

-r Zastosowanie polecenia `userdel` z parametrem `-r` prowadzi do usunięcia katalogu użytkownika w katalogu `/home` i jego plików znajdujących się w tym katalogu.

```
[root@linux root]# userdel -r pingwin
[root@linux root]# ls -l /home
razem 18
drwx-----  2 root      root      12288 lip  4  2003
↳lost+found
drwxrwxrwx  40 lukasz   lukasz   4096 lut 21 19:22
↳lukasz
drwx-----  35 tree     lukasz   2048 lis 20 21:59
↳tree
```

Grupy

Tworzenie grup to sposób na przydzielenie danej grupie dostępu do określonego programu lub innego zasobu komputera. Nowe grupy dodaje się za pomocą polecenia `groupadd`, po którym należy podać nazwę dodawanej grupy.

```
[root@linux root]# groupadd grupa_pingwin
```

Usuwanie grup przeprowadzamy przez wykonanie analogicznego polecenia: `groupdel`; oczywiście także w tym przypadku musimy podać nazwę grupy — tej, która ma być usunięta.

```
[root@linux root]# groupdel grupa_pingwin
```

Nie możemy bezpośrednio usunąć grupy podstawowej użytkownika. Aby móc usunąć taką grupę, należy najpierw albo usunąć użytkownika z systemu, albo zmienić jego grupę początkową na inną.

Szukanie łańcuchów w bazie `whatis`

W celu znalezienia odpowiedniego łańcucha w bazie danych `whatis` możemy użyć polecenia `apropos`. Zastosowanie polecenia pozwoli zwrócić opis danego słowa kluczowego wpisanego po komendzie.

```
[lukasz@localhost ~]$ apropos config
```

Rozdział 4.

Tworzenie skryptów powłoki

Pisanie skryptów powłoki to programowanie odpowiednich instrukcji — programów, które usprawniają wykonywanie wielu czynności. Skrypty powłoki obsługują zmienne, instrukcje warunkowe, pętle i wiele innych przydatnych elementów.

Skrypty powłoki to po prostu zgrupowane polecenia zapisane w jednym pliku. Podobnie jak przy wpisywaniu poleceń w okienku terminala, powinienś pamiętać o tym, jak będą one wpisywane do pliku. Pamiętaj o tym, że każda nowa linia to nowe polecenie, więc nie można zapisywać poleceń w dwóch liniach.

Na przykład — aby wyświetlić listę zawartości swojego katalogu głównego, całe polecenie trzeba zapisać w jednej linii, ponieważ zapisanie go w dwóch lub więcej liniach spowoduje błąd.

```
#!/bin/bash
vdir
/home/lukasz

[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
razem 44
drwx----- 5 lukasz lukasz 4096 gru 29 19:50 Desktop
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Dokumenty
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Muzyka
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Obrazy
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 0 maj 24 13:04 plik.txt
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 7 maj 24 17:30 plik2.txt
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 7 maj 24 17:30 plik.txt
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Pobieranie
-rwxrwxrwx 1 lukasz lukasz 32 cze 10 13:41 skrypt
-rwxrwxrwx 1 lukasz lukasz 31 cze 10 13:41 skrypt~
drwx----- 6 lukasz lukasz 4096 maj 24 13:07 tmp
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Wideo
./skrypt: line 3: /home/lukasz: is a directory
```

Poprawnie zapisany skrypt będzie wyglądał następująco:

```
#!/bin/bash
vdir /home/lukasz
```

Wykonanie skryptu da pożądany efekt — listę zawartości katalogu głównego.

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
razem 44
drwx----- 5 lukasz lukasz 4096 gru 29 19:50 Desktop
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Dokumenty
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Muzyka
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Obrazy
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 0 maj 24 13:04 pik.txt
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 7 maj 24 17:30 plik2.txt
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 7 maj 24 17:30 plik.txt
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Pobieranie
-rwxrwxrwx 1 lukasz lukasz 31 cze 10 13:41 skrypt
-rwxrwxrwx 1 lukasz lukasz 29 cze 10 13:40 skrypt~
drwx----- 6 lukasz lukasz 4096 maj 24 13:07 tmp
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Wideo
```

Skrypty powłoki muszą zostać poprzedzone odpowiednią instrukcją odwołującą się do interpretera powłoki, której używamy.

```
#!/bin/bash
```

Dodatkowo plik taki musi mieć prawa do wykonywania, które należy nadać mu za pomocą polecenia `chmod` (opisywanego we wcześniejszej części książki).

```
[lukasz@localhost ~]$ chmod 777 skrypt
```

W celu uruchomienia skryptu należy odpowiednio go wywołać. Zapiszmy skrypt w pliku `skrypt`. W takim przypadku mamy go w katalogu głównym użytkownika i aby go wywołać, nie wystarczy wpisać jego nazwy, gdyż powłoka będzie wyszukiwała polecenia o takiej nazwie w ścieżkach wyszukiwania. Przed skryptem należy wpisać pełną ścieżkę dostępu do niego, zaczynając od znaku `/`, a gdy jesteśmy w katalogu, w którym jest umieszczony skrypt, wystarczy wpisać `./` (aktualny katalog, w którym znajduje się skrypt). W takim wypadku będziemy mieli pewność, że skrypt się uruchomi.

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
```

Drugim sposobem uruchamiania skryptu jest użycie powłoki i przekazanie do niej skryptu w formie argumentu.

```
[lukasz@localhost ~]$ bash skrypt
razem 44
drwx----- 5 lukasz lukasz 4096 gru 29 19:50 Desktop
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Dokumenty
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Muzyka
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Obrazy
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 0 maj 24 13:04 pik.txt
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 7 maj 24 17:30 plik2.txt
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 7 maj 24 17:30 plik.txt
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Pobieranie
-rwxrwxrwx 1 lukasz lukasz 31 cze 10 13:42 skrypt
-rwxrwxrwx 1 lukasz lukasz 32 cze 10 13:41 skrypt~
drwx----- 6 lukasz lukasz 4096 maj 24 13:07 tmp
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Wideo
```

Trzecim sposobem uruchomienia skryptu w aktualnej powłocie jest użycie znaku specjalnego. Dokonujemy tego za pomocą znaku ..

```
[lukasz@localhost ~]$ . skrypt
razem 44
drwx----- 5 lukasz lukasz 4096 gru 29 19:50 Desktop
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Dokumenty
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Muzyka
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Obrazy
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 0 maj 24 13:04 pik.txt
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 7 maj 24 17:30 plik2.txt
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 7 maj 24 17:30 plik.txt
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Pobieranie
-rwxrwxrwx 1 lukasz lukasz 31 cze 10 13:42 skrypt
-rwxrwxrwx 1 lukasz lukasz 32 cze 10 13:41 skrypt~
drwx----- 6 lukasz lukasz 4096 maj 24 13:07 tmp
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Wideo
```

Zmienne

Zmienne to elementy, które mogą przechowywać wartości. W powłocie istnieją zmienne mogące przechowywać wartości logiczne, tekst i liczby. Nie trzeba deklarować typu zmiennej na samym początku skryptu — wystarczy podać dla niej wartość podczas wpisywania skryptu.

Zmienną definiuje przypisywana do niej wartość. Wartość do zmiennej najlepiej wpisywać w cudzysłowach (przy późniejszych manipulacjach jej wartością lub próbach użycia w innym miejscu skryptu cudzysłów zabezpiecza nas przed wystąpieniem błędu).

Zadeklarujmy zmienną nazywającą się `zmienna` i zawierającą słowo `tekst`.

```
#!/bin/bash
zmienna="tekst"
```

Jak widać, `zmienna` jest zwykłym tekstem. Przy jej deklarowaniu nie trzeba dodawać żadnych znaków specjalnych przed czy za nią.

```
#!/bin/bash
zmienna="tekst"
echo zmienna
```

Przy wyświetlaniu wartości zapisanej w zmiennej należy poprzedzić ją znakiem dolara „\$”, aby wyświetlanie zadziało, to znaczy aby wyświetliła się jej wartość, a nie nazwa zmiennej.

```
#!/bin/bash
zmienna="tekst"
echo $zmienna
```

Gdybyśmy nie dodali znaku dolara przed nazwą zmiennej w instrukcji `echo`, po wywołaniu tego skryptu zostałaby wyświetlona na ekranie wartość `tekst` zamiast wartości `zmienna`.

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
zmienna
Skrypt bez dodania znaku dolara przed nazwą zmiennej
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
tekst
Skrypt ze znakiem dolara przed nazwą zmiennej
```

Wypisywanie tekstu na ekranie użytkownika

Do wypisywania tekstu używamy kilku poleceń, spośród których najpopularniejszym jest `echo`.

W celu wypisania tekstu na ekranie użytkownika po poleceniu `echo` deklarujemy tekst, który zostanie wyświetlony po wywołaniu skryptu.

```
#!/bin/bash
echo To jest tekst
```

Po wywołaniu tego skryptu otrzymamy rezultat:

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
To jest tekst
```

- n Zastosowanie tego parametru nie doprowadzi do wypisania na końcu linii znaku nowej linii, dzięki czemu wszystkie informacje zostaną wypisane w jednym wierszu.

```
#!/bin/bash
echo -n To jest tekst
echo To jest tekst
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
To jest tekstTo jest tekst
```

- e Za pomocą tego parametru można rozpoznać i interpretować wszystkie znaki specjalne wpisywane przez nas do skryptu. Znaki specjalne deklaruje się przez poprzedzenie ich znakiem backslasha.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\a
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
To jest tekst
```

- E Zastosowanie tego parametru powoduje nieinterpretowanie znaków specjalnych we wpisywanym tekście i pominięcie ich wykonania.

```
#!/bin/bash
echo -E To jest tekst\a
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
To jest teksta
```

- \a Zastosowanie tego parametru powoduje pojawienie się alarmu w postaci sygnału dźwiękowego.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\a
```

- \b Wykorzystanie tego parametru po wypisaniu tekstu pozwala przesunąć kursor o jeden znak bliżej początku tekstu.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\b
```

- \c Zastosowanie tego parametru powoduje niewypisanie znaku nowego wiersza na końcu linii.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\c
```

- \f Zastosowanie tego parametru powoduje wysunięcie strony i zmianę miejsca kursora w tekście.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\f
```

- \n Zastosowanie tego parametru powoduje pojawienie się nowego wiersza po zakończeniu wypisywania tekstu.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\n
```

- \r Zastosowanie tego parametru powoduje powrót karetki do początku linii.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\r
```

- \t Zastosowanie tego parametru powoduje pojawienie się znaku tabulacji w poziomie.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\t
```

- \v Zastosowanie tego parametru powoduje pojawienie się tabulacji w pionie.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\v
```

\\ Parametr ten służy do wypisania znaku backslasha.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\\
```

\ ' Zastosowanie tego parametru pozwala na wypisanie pojedynczego cudzysłowu.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\'
```

\ " Zastosowanie tego parametru pozwala na wypisanie podwójnego cudzysłowu.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\"
```

\\nnn

Zastosowanie tego parametru ten pozwala na wypisanie znaku z tabeli kodów ASCII o ósemkowej notacji.

```
#!/bin/bash
echo -e To jest tekst\\nnn
```

Wartości logiczne

W powłoce — tak jak w każdym innym języku programowania — występują wartości logiczne, czyli wartości TRUE lub FALSE. W systemie wartość 0 zawsze oznacza prawdę, czyli TRUE, a jakiegokolwiek inna wartość oznacza fałsz, czyli wartość FALSE.

Wszystkie programy działające w powłoce zwracają informację o tym, czy udało im się poprawnie zakończyć działanie. Wartość ta jest umieszczana w specjalnej zmiennej \$?.

```
#!/bin/bash
vdir /home/lukasz
echo $?
```

Zastosowanie tego programu powinno na końcu doprowadzić do wyświetlenia liczby określającej, czy powiodło się wyświetlenie zawartości katalogu, czy też nie.

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
razem 44
drwx----- 5 lukasz lukasz 4096 gru 29 19:50 Desktop
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Dokumenty
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Muzyka
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Obrazy
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 0 maj 24 13:04 pik.txt
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 7 maj 24 17:30 plik2.txt
-rw-r--r-- 1 lukasz lukasz 7 maj 24 17:30 plik.txt
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Pobieranie
-rwxrwxrwx 1 lukasz lukasz 39 cze 11 18:30 skrypt
-rwxrwxrwx 1 lukasz lukasz 34 cze 11 18:20 skrypt~
drwx----- 6 lukasz lukasz 4096 maj 24 13:07 tmp
drwxrwxr-x 2 lukasz lukasz 4096 lis 24 2005 Wideo
0
```

Jak widać powyżej, katalog został wyświetlony i dlatego program zwrócił wartość TRUE, czyli liczbę 0 na końcu kodu. W przypadku niepowodzenia zwróciłby wartość 1, tak jak poniżej.

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
vdir: /home/lukasz2: Nie ma takiego pliku ani katalogu
1
```

Polecenie test

Polecenie test służy do porównywania liczb lub ciągów znaków i wpisywania do zmiennej wartości porównania.

- d Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy plik o podanej nazwie jest katalogiem.

```
#!/bin/bash
test -d plik.txt
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
1
```

- f Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy plik jest zwykłym plikiem, czy też z prawami do wykonywania.

```
#!/bin/bash
test -f plik.txt
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
0
```

- L Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy plik jest dowiązaniem symbolicznym.

```
#!/bin/bash
test -L plik.txt
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
1
```

- r Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy dany plik istnieje i czy można go odczytać.

```
#!/bin/bash
test -r plik.txt
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
0
```

- w Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy dany plik istnieje i czy można go zapisać.

```
#!/bin/bash
test -w plik.txt
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
0
```

- x Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy plik o danej nazwie istnieje i czy można go uruchomić.

```
#!/bin/bash
test -x plik.txt
```

```
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt  
1
```

- s Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy dany plik został zapisany na dysku i czy jego wartość (długość) nie jest zerowa.

```
#!/bin/bash  
test -s plik.txt  
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt  
0
```

- nt Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy *plik1* jest nowszy od *plik2*.

```
#!/bin/bash  
test plik.txt -nt plik2.txt  
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt  
1
```

- ot Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy *plik1* jest starszy od *plik2*.

```
#!/bin/bash  
test plik.txt -ot plik2.txt  
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt  
0
```

- = Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy ciągi podane po jego obu stronach są identyczne.

```
#!/bin/bash  
test "abc"="abc"  
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt  
0
```

- != Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy ciągi podane po jego obu stronach nie są identyczne.

```
#!/bin/bash
test "abc"!="abc"
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
1
```

- z Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy ciąg podany za nim ma zerową długość.

```
#!/bin/bash
test -z abc
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
1
```

- n Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy ciąg podany za nim ma niezerową długość.

```
#!/bin/bash
test -n abc
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
0
```

- eq Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy wartości podane po jego obu stronach są sobie równe.

```
#!/bin/bash
test 1 -eq 1
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
0
```

- ne Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy wartości podane po jego obu stronach nie są sobie równe.

```
#!/bin/bash
test 1 -ne 1
echo $?
```



```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
1
```

- gt Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy pierwsza wartość jest większa od drugiej.

```
#!/bin/bash
test 2 -gt 1
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
0
```

- ge Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy pierwsza wartość jest większa od drugiej lub równa drugiej.

```
#!/bin/bash
test 2 -ge 1
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
0
```

- lt Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy pierwsza wartość jest mniejsza od drugiej.

```
#!/bin/bash
test 2 -lt 1
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
1
```

- le Za pomocą tego parametru sprawdzamy, czy pierwsza wartość jest mniejsza od drugiej lub równa drugiej.

```
#!/bin/bash
test 2 -le 1
echo $?
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
1
```

- ! Parametr ten służy do negowania testu, bardzo często stosuje się go w instrukcjach warunkowych i w pętlach.

Instrukcja if

Zastosowanie instrukcji pozwala sprawdzić, czy dany warunek jest spełniony, i — w zależności od tego — wykonać odpowiednie czynności.

```
if wartość
then
  zrób coś
fi
```

Najprostszy wariant polecenia if

```
#!/bin/bash
if [ 1 = 1 ]
then
  echo Wartosci sa rowne
fi
```

Przykład skryptu, którego użycie pozwala sprawdzić, czy wartości są równe.

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
Wartosci sa rowne
```

Wykorzystanie tego warunku pozwala sprawdzić, czy wartość jest spełniona, i — w zależności od wyniku sprawdzenia — wykonać określoną operację (wartość spełniona — zrób coś, w przeciwnym wypadku — zrób coś innego).

```
if wartość
then
  zrób coś
else
  zrób coś innego
fi
```

```
#!/bin/bash
if [ 1 = 2 ]
then
  echo Wartosci sa rowne
else
  echo Wartosci sa rozne
fi
```

Przykład skryptu, którego użycie pozwala sprawdzić, czy wartości są równe, czy też nie.

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
Wartosci sa rozne
```

Za pomocą polecenia sprawdzamy, czy warunki są spełnione. Jeśli którykolwiek z warunków zostanie spełniony, polecenie zostanie wykonane. Jeżeli zaś żaden z warunków nie zostanie spełniony, wykonana zostanie funkcja `zrób coś innego`.

```
If wartość
then
  zrób coś
elif wartość2
then
  zrób coś 2
elif ...
...
else
  zrób coś innego
di
```

Instrukcja case

Zastosowanie instrukcji `case` pozwala sprawdzić, czy warunek ma odpowiednią wartość, a następnie przejść do odpowiedniego fragmentu kodu w programie.

```
Case warunek in
  odpoweidz1)
  zrob coś 1
;;
Esac
```

Przykład skryptu, za pomocą którego można sprawdzić, jaką wartość ma liczba.

```
#!/bin/bash
wartosc=1
case "$wartosc" in
  1)
    echo Liczba ma wartosc 1
```

```
;;  
2)  
echo Liczba ma wartosc 2  
;;  
Esac
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt  
Liczba ma wartosc 1
```

Pętla while

Pętla while powtarza wykonywanie określonych czynności dopóty, dopóki warunek w niej podany nie zostanie spełniony.

```
While polecenie  
do  
zrob coś  
done
```

Oto skrypt z pętlą while, którego wykorzystanie pozwoli wyświetlić liczbę i po każdym przejściu pętli (wykonaniu fragmentu skryptu) zwiększyć ją o jeden. W przypadku gdy liczba jest równa 2, skrypt kończy działanie.

```
#!/bin/bash  
i=0  
while [ $i -lt 2 ]  
do  
echo $i  
i=`expr $i + 1`  
done
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt  
0  
1
```

Pętla until

Pętla until powtarza polecenie w niej zapisane dopóty, dopóki warunek nie zostanie spełniony.

```
Until polecenie  
do  
zrob coś  
done
```

Pętla for

Pętla `for` powtarza daną czynność żadaną liczbę razy (określoną w podanej do niej liczbie wykonan).

```
For zmienna in lista  
do  
zrob coś  
done
```

Pętla `for`, która wyświetla w kolejnych liniach wszystkie wymienione w niej owoce.

```
#!/bin/bash  
for owoc in Jablko Pomarancza Cytryna  
do  
echo $owoc  
done
```

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt  
Jablko  
Pomarancza  
Cytryna
```

Break

Polecenie `break` kończy działanie pętli, jeżeli podamy warunek potrzebny do jej zakończenia.

```
#!/bin/bash  
for owoc in Jablko Pomarancza Cytryna  
do  
echo $owoc  
if [ "$owoc" = "Pomarancza" ]  
then  
break  
fi  
done
```

Ten skrypt ma zakończyć działanie (za pomocą polecenia break) po pojawieniu się tekstu Pomarańcza.

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
Jabłko
Pomarańcza
```

Continue

Polecenie continue wymusza przejście do kolejnej iteracji, czyli następnego kroku.

```
#!/bin/bash
for owoc in Jabłko Pomarańcza Cytryna
do
echo $owoc
if [ "$owoc" = "Pomarańcza" ]
then
continue
fi
echo tekst przerywnika
done
```

W napisanym przez nas kodzie zadaniem instrukcji continue jest ukrycie napisu tekst przerywnika podczas przetwarzania „owocu”: Pomarańcza.

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt
Jabłko
tekst przerywnika
Pomarańcza
Cytryna
tekst przerywnika
```

Argumenty pobierane z wiersza powłoki

Wszystkie napisane przez nas skrypty powłoki mogą przyjmować argumenty. Do argumentów wysłanych po uruchomieniu skryptu odwołujemy się za pomocą zmiennych \$1, \$2, \$3 ... \$n.

```
#!/bin/bash  
echo "Dzisiaj pogoda była $1"
```

Zastosowanie przykładowego skryptu pozwoli pobrać pierwszą wartość za jego nazwą i wstawić ją w miejsce \$1, a następnie wyświetlić ją na ekranie.

```
[lukasz@localhost ~]$ ./skrypt super  
Dzisiaj pogoda była super
```

Rozdział 5.

Polecenia dodatkowe

SSH

SSH jest standardem protokołu używanego podczas komunikacji klient-serwer. Umożliwia on nawiązanie połączenia z serwerem za pomocą konsoli. Dzięki temu możemy wykonywać polecenia na zdalnym serwerze. Taka możliwość operacji wykonywanych na serwerze jest bardzo przydatna w czasach gwałtownego rozwoju internetu. Większość firm oferujących serwery dedykowane umożliwia realizację połączenia za pomocą tego protokołu i samodzielną administrację nim.

Jeśli korzystamy z systemu operacyjnego z rodziny Linux, możemy bez problemu wpisać polecenie `ssh` w konsoli. W przypadku komputera pracującego pod kontrolą systemu Windows trzeba pobrać odpowiedni do tego celu program *PuTTY*. Oprogramowanie jest darmowe, znajduje się na stronie: <http://www.chiark.greenend.org.uk/~sgtatham/putty/download.html>.

- 1 Parametr ten wymusza połączenie z użyciem protokołu w wersji 1.
- 2 Parametr ten wymusza połączenie z użyciem protokołu w wersji 2.
- 4 Parametr wymusza połączenie z wykorzystaniem jedynie adresów IPv4.
- 6 Ten parametr z kolei wymusza połączenie z wykorzystaniem adresów IPv6.
- A Umożliwia połączenie ze specjalnie skonfigurowaną usługą identyfikacji użytkownika.

- a Zastosowanie tej opcji pozwala zamknąć połączenie ze skonfigurowaną usługą identyfikacji użytkownika łączącego się z hostem.
- b adresy
Parametr umożliwia zadeklarowanie adresu komputera, z którego mamy zamiar się połączyć. Opcja ta jest przydatna tylko wtedy, gdy komputer posiada więcej niż jeden adres IP.
- C Zastosowanie parametru pozwala włączyć kompresję danych podczas połączenia. Rodzaj kompresji jest taki sam jak przy użyciu komendy `gzip`.
- c szyfrowanie
Dzięki temu parametrowi wybieramy metodę szyfrowania przesyłanych danych.
- D [adres:] port
Parametr ten umożliwia — oprócz wyboru adresu, z którym mamy zamiar się połączyć — wybór portu, na którym będziemy korzystać z serwera. Domyślnie jest to port 22, jednak można go zmienić w konfiguracji systemu.
- e znak
Definiuje znak wyjścia z sesji. Domyślny znak to tylda: „~”. Jeżeli po tym znaku postawimy kropkę „.”, wówczas połączenie zostanie zamknięte. Znak ten zostanie rozpoznany jedynie wówczas, gdy pojawi się jako pierwszy w linii podczas połączenia.
- F plik_konfiguracyjny
Parametr ten pozwala na określenie specjalnego pliku przechowującego dane konfiguracyjne połączenia.
- f Umożliwia wprowadzanie danych w tle działania programu. Ma to zastosowanie np. podczas wprowadzania hasła dla danego serwera.

- g Parametr pozwala na korzystanie z portów lokalnych podczas połączenia.
- I położenie
Umożliwia kontakt z zewnętrznym nośnikiem danych w celu pobrania klucza *RSA* podczas korzystania z sesji przez użytkownika.
- i plik
Parametr ten umożliwia podanie lokalizacji pliku, w którym przechowywany jest klucz *RSA*.
- K Opcja umożliwia identyfikację użytkownika opartą na *GSSAPI*.
- k Zastosowanie tej opcji pozwala wyłączyć identyfikację na podstawie *GSSAPI*.
- L [adres:] port : host : port_nasłuchiwania
Pozwala na nasłuchiwanie na danym porcie i wykonywanie poleceń poprzez ten port. Ma to zastosowanie szczególnie wtedy, gdy dany port jest portem bezpiecznym.
- l nazwa_użytkownika
Definiuje nazwę użytkownika, który łączy się z danym serwerem.
- M Nawiązuje połączenie z serwerem, ustawiając tryb tego połączenia na „master”.
- m kod_autoryzacji
Dzięki temu parametrowi możemy zdefiniować kody autoryzacji *MAC*; jeżeli jest ich więcej niż jeden, należy oddzielić je przecinkami. Zastosowanie tej opcji jest możliwe jedynie wtedy, gdy łączymy się z serwerem z użyciem protokołu w wersji 2.

- N Wstrzymuje realizację poleceń wydawanych z komputera połączanego z serwerem. Zastosowanie tej opcji jest możliwe jedynie z protokołem w wersji 2.
- n Przekierowuje informacje *stdin* z */dev/null*. Opcja ta może być użyta tylko wtedy, gdy *ssh* działa w tle.
- O komenda
Kontroluje aktywne połączenie „master” oraz jego procesy.
- o opcja
Parametr ten pozwala na ustawienie opcji podczas połączenia. Opcjami tymi są:
 AddressFamily, BatchMode, BindAddress, ChallengeResponseAuthentication, CheckHostIP, Cipher, Ciphers, ClearAllForwardings, Compression, CompressionLevel, ConnectionAttempts, ConnectTimeout, ControlMaster, ControlPath, DynamicForward, EscapeChar, ExitOnForwardFailure, ForwardAgent, ForwardX11, ForwardX11Trusted, GatewayPorts, GlobalKnownHostsFile, GSSAPIAuthentication, GSSAPIDelegateCredentials, HashKnownHosts, Host, HostbasedAuthentication, HostKeyAlgorithms, HostKeyAlias, HostName, IdentityFile, IdentitiesOnly, KbdInteractiveDevices, LocalCommand, LocalForward, LogLevel, MACs, NoHostAuthenticationForLocalhost, NumberOfPasswordPrompts, PasswordAuthentication, PermitLocalCommand, Port, PreferredAuthentications, Protocol, ProxyCommand, PubkeyAuthentication, RDomain, RekeyLimit, RemoteForward, RhostsRSAAuthentication, RSAAuthentication, SendEnv, ServerAliveInterval, ServerAliveCountMax, SmartcardDevice, StrictHostKeyChecking, TCPKeepAlive, Tunnel, TunnelDevice, UsePrivilegedPort, User, UserKnownHostsFile, VerifyHostKeyDNS, VisualHostKey, XAuthLocation.
- p port
Zastosowanie parametru pozwala definiować port, za pomocą którego mamy zamiar połączyć się z serwerem.

- q Zastosowanie tego parametru pozwala włączyć tryb cichy. Wszystkie mało znaczące uwagi dotyczące błędów nie są wyświetlane.
- R [adres:] port : host : docelowy_port
Połączenie zostanie przekazane na bezpieczny port na serwerze.
- S gniazdo
Opcja pozwala na zdefiniowanie gniazda dla połączenia.
- s Parametr służy do wywołania podsystemu na docelowym serwerze.
- T Wyłącza alokację pseudo-tty.
- t Wymusza alokację typu pseudo-tty. Polecenie jest przydatne, kiedy wywołujemy na serwerze określoną aplikację.
- V Zastosowanie parametru powoduje wyświetlenie wersji polecenia.
- v Zastosowanie opcji powoduje włączenie wszystkich informacji o błędach.
- w lokalny [:serwer]
Wymusza specjalny tryb tunelowania danych pomiędzy użytkownikiem i serwerem.
- X Umożliwia przekazywanie informacji ze środowiska X11.
- x Zastosowanie opcji pozwala wyłączyć przekazywanie informacji z X11.
- Y Zastosowanie opcji pozwala włączyć zaufane przekazywanie informacji ze środowiska X11.
- y Wysyła logi informacji do logów systemowych za pomocą polecenia syslog.

Historia poleceń użytych w powłoce

Bardzo przydatne jest wywoływanie historii poleceń wykonywanych przez nas w powłoce. Służy do tego polecenie `history`.

W celu wypisania całej historii wystarczy użyć samego polecenia bez żadnych parametrów.

```
[lukasz@localhost ~]$ history
1  ssh
2  dir
3  cd ~
4  dir
```

`liczba`

Jeżeli chcemy uzyskać określoną liczbę ostatnio wykonywanych poleceń, wpisujemy tę liczbę po poleceniu `history`.

```
[lukasz@localhost ~]$ history 2
40 history
41 history 2
```

-c Historię powłoki można usunąć, dodając specjalny parametr na końcu polecenia.

```
[lukasz@localhost ~]$ history -c
```

!! Ostatnie wprowadzone przez nas polecenie możemy wywołać przez zastosowanie dwóch wykrzykników po komendzie.

`!numer`

Polecenie w historii możemy wywołać, dodając znak wykrzyknika, a następnie jego numer.

`!-numer`

Wywołuje polecenie, które zostało wpisane daną liczbę numerów wcześniej.

!* Zastosowanie tego argumentu powoduje wyświetlenie wszystkich parametrów poprzedniego polecenia.

Wypisywanie pierwszych wierszy pliku

Można w łatwy sposób, bez otwierania pliku, wypisać jego pierwsze linie. Ułatwia to znacznie wyszukiwanie potrzebnych informacji. Za pomocą polecenia `head` zastosowanego wraz z podaniem nazwy pliku, bez żadnych parametrów, można wypisać pierwsze 10 linii.

```
[lukasz@localhost ~]$ head plik.txt
linia 1
linia 2
linia 3
linia 4
linia 5
linia 6
linia 7
linia 8
linia 9
linia 10
```

`-liczba`

Zastosowanie parametru powoduje wypisanie dowolnej zadeklarowanej w pozycji `liczba` linii plików. W przypadku zbyt długich linii ułatwia to nam czytanie zawartości pliku.

```
[lukasz@localhost ~]$ head -5 plik.txt
linia 1
linia 2
linia 3
linia 4
linia 5
```

`-c bajty`

Wypisanie pierwszych bajtów pliku także jest możliwe. Wystarczy użyć parametru `-c`, po którym należy zdefiniować liczbę bajtów.

```
[lukasz@localhost ~]$ head -c 10 plik.txt
linia 1
```

`-q` Dzięki temu parametrowi możemy wypisać pierwsze linie pliku, ale bez nagłówka samego pliku.

```
[lukasz@localhost ~]$ head -q plik.txt
linia 1
linia 2
linia 3
linia 4
linia 5
linia 6
linia 7
linia 8
linia 9
linia 10
```

Wypisywanie ostatnich linii pliku

Można także wypisać ostatnie linie pliku dzięki poleceniu `tail`, podanym z nazwą pliku. Ułatwia to odnalezienie poszukiwanych informacji. Domyślnie po wywołaniu tego polecenia zostanie wypisanych 10 linii.

`-liczba`

Zastosowanie parametru powoduje wypisanie określonej liczby ostatnich linii z pliku.

```
[lukasz@localhost ~]$ tail -5 plik.txt
linia 19
```

`+liczba`

Zastosowanie parametru powoduje wypisanie wszystkich wierszy oprócz określonej liczby pierwszych linii.

```
[lukasz@localhost ~]$ tail +15 plik.txt
linia 15
linia 16
linia 17
linia 18
linia 19
```

`-c bajty`

Zastosowanie parametru powoduje wypisanie ostatnich bajtów pliku.

```
[lukasz@localhost ~]$ tail -c 15 plik.txt
nia 19
```

- f Dzięki temu parametrowi podany przez nas plik jest cały czas otwarty.

```
[lukasz@localhost ~]$ tail -f plik.txt
linia 11
[...]
linia 20
[kursor]
```

- q Zastosowanie parametru powoduje wypisanie ostatnich linii z pliku bez jego nagłówków.

```
[lukasz@localhost ~]$ tail -q plik.txt
linia 11
[...]
linia 19
```

Uzyskiwanie informacji o trybie tworzenia nowych plików i katalogów

Wszystkie tworzone przez nas pliki i katalogi mają odpowiednio ustawione prawa, które określają, czy właściciel, grupa, do której należy dany użytkownik, oraz inni użytkownicy mają do nich dostęp. W celu uzyskania takich informacji należy wpisać polecenie `umask`.

```
[lukasz@localhost ~]$ umask
0022
```

Więcej informacji o trybie, w jakim polecenie wyświetla informacje, można znaleźć w opisie polecenia `chmod` w podręczniku *MAN*.

Wyświetlanie atrybutów plików i katalogów

Do wyświetlania atrybutów plików i katalogów służy polecenie `stat`, po którym należy podać nazwę pliku lub katalogu, którego właściwości chcemy zobaczyć.


```
[lukasz@localhost ~]$ stat plik.txt
  File: `plik.txt'
  Size: 0                Blocks: 0                IO Block: 4096
↪regular empty file
Device: 2bh/43d Inode: 6953848      Links: 1
Access: (0644/-rw-r--r--)  Uid: (   0/   root)   Gid:
↪(   0/   root)
Access: 2009-12-12 13:49:03.000000000 +0000
Modify: 2009-12-12 12:56:41.000000000 +0000
Change: 2009-12-12 12:56:41.000000000 +0000
```

- l Zastosowanie parametru powoduje wyświetlenie dowiązania symbolicznego, do jakiego prowadzi dany plik.
- f Za jego pomocą można wyświetlać informacje na temat systemu plików, w którym znajduje się plik zdefiniowany w parametrze.

```
[lukasz@localhost ~]$ stat -f plik.txt
  File: "plik.txt"
    ID: 0      Namelen: 255      Type: ext2/ext3
Block size: 4096      Fundamental block size: 4096
Blocks: Total: 2621440   Free: 2411164   Available:
↪2411164
Inodes: Total: 5242880   Free: 5207838
```

- t Za jego pomocą można wypisać najważniejsze informacje w jednej linii.

```
[lukasz@localhost ~]$ stat -t plik.txt
plik.txt 0 0 81a4 0 0 2b 6953848 1 0 0 1260625743
↪1260622601 1260622601 4096
```

Dodatkowe prawa dostępu do plików

Poza standardowymi ustawieniami, za pomocą polecenia `chmod` można w Linuksie ustawiać także inne prawa specyficzne dla tego systemu. Służy do tego polecenie `chattr`. Pliki, dla których chcemy ustawić dodatkowe atrybuty, powinny znajdować się na partycjach `ext2` lub nowszych typach tego systemu plików.

W tym poleceniu przed prawami deklarujemy, czy chcemy je dodać (znakiem „+”) czy odjąć (znakiem „-”), czy też ustawić bezwzględnie znakiem „=”.

Dostępne atrybuty to:

- a — dołączanie danych,
- A — dostęp do pliku nie zmienia jego czasu ostatniego dostępu,
- c — plik zostanie skompresowany,
- d — informacja dla programu *dump*, aby pomijał ten plik przy tworzeniu kopii bezpieczeństwa,
- i — plik nie może być zmieniony lub usunięty (nie dotyczy konta *root*),
- j — umieszcza dane w dzienniku,
- s — jeżeli wybrany plik zostanie usunięty, wówczas miejsce na dysku, które on zajmował, zostanie zapisane zerami,
- S — wszystkie zmiany w pliku są natychmiast zapisywane na dysku,
- u — plik nie może zostać usunięty, nawet przez konto *root*,

Dodanie do pliku atrybutu, który nie zmienia czasu ostatniego dostępu:

```
[lukasz@localhost ~]$ chmodtr +A plik.txt
```

- R Można także zmieniać prawa do wszystkich plików w katalogu. Wystarczy jedynie dodać opcję -R, wówczas wszystkie pliki, które znajdują się w katalogu podanym jako parametr, otrzymają takie prawa.

```
[lukasz@localhost ~]$ chmodtr -R +A katalog
```

Sprawdzanie dodatkowych uprawnień do plików

System Linux umożliwia także sprawdzenie dodatkowych atrybutów ustawionych dla pliku za pomocą polecenia `lsattr`.

```
[lukasz@localhost ~]$ lsattr plik.txt
-----a-A----- plik.txt
```

- R Zastosowanie opcji powoduje wypisanie wszystkich atrybutów plików, które znajdują się w katalogu (podanym jako parametr).

```
[lukasz@localhost ~]$ lsattr katalog
-----A----- katalog/plik3.txt
-----A----- katalog/plik2.txt
-----A----- katalog/plik.txt
```

Wyszukiwanie danych w plikach

Jednym z najbardziej pomocnych narzędzi w systemie Linux jest polecenie `grep`, które pozwala na przeszukiwanie plików zawierających podany ciąg znaków.

Po poleceniu `grep` podajemy wyszukiwany przez nas ciąg znaków, a następnie plik lub grupę plików.

Aby za pomocą tego polecenia wyszukać w pliku *plik.txt* liczbę 12, należy zapisać liczbę 12 po poleceniu, a następnie podać nazwę pliku.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep 12 plik.txt
linia 12
```

Zostanie wyświetlona cała linia, która zawiera poszukiwany przez nas ciąg.

Polecenie to umożliwia stosowanie wyrażeń regularnych. Dzięki temu będziemy mogli lepiej wykorzystać jego właściwości.

Pojedynczy znak

Opcja umożliwia zadeklarowanie jednego znaku, który ma znajdować się w pliku. W wyniku zostaną wyświetlone wszystkie linie zawierające ten znak.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep 1 plik.txt
linia 1
linia 10
linia 11
linia 12
linia 13
linia 14
linia 15
linia 16
linia 17
linia 18
linia 19
```

Dowolny pojedynczy znak z listy – [...]

Możemy także zadeklarować różne znaki — zostaną wówczas wyświetlone wszystkie linie, które je zawierają. W poleceniu użyliśmy liczb 1 i 6. W wyniku znajdują się wszystkie linie, które spełniają powyższy warunek.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [16] plik.txt
linia 1
linia 6
linia 10
linia 11
linia 12
linia 13
linia 14
linia 15
linia 16
linia 17
linia 18
linia 19
```

Dowolny pojedynczy znak, który nie znajduje się na liście [^...]

Dzięki tej opcji możemy wybierać tylko te linie, które nie zawierają określonych znaków zadeklarowanych przez nas w poleceniu.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [^1] plik.txt
linia 2
linia 3
linia 4
linia 5
linia 6
linia 7
linia 8
linia 9
linia 20
```

Wyszukiwanie na początku wiersza - ^

Parametrem, który umożliwia wyszukiwanie jedynie na początku wiersza, jest znak `^`. Użycie go spowoduje wypisanie wyników pasujących do podanej przez nas frazy i znajdujących się na samym początku wiersza.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep ^specjalna plik2.txt
specjalna linia
```

Wyszukiwanie na końcu wiersza - \$

Istnieje też parametr pozwalający na wyszukiwanie w pliku, który będzie sprawdzał zakończenie danej linii.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep linia$ plik2.txt
specjalna linia
nowa linia
```

Można także sprawdzać, czy dane wyrażenie znajduje się na początku słowa, przez zastosowanie znaków `\<` oraz (na końcu danego słowa) znaków `\>`.

[:alnum:]

Umożliwia wyszukanie dowolnego znaku alfanumerycznego.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:alnum:]] plik2.txt
linia 1
linia 2
linia 3
specjalna linia
nowa linia
```

[:alpha:]

Wyszukuje dowolny znak alfabetu.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:alpha:]] plik2.txt
linia 1
linia 2
linia 3
specjalna linia
nowa linia
```

[:cntrl:]

Parametr, dzięki któremu odnajdziemy dowolny znak kontrolny występujący w pliku.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:cntrl:]] plik2.txt
```

[:digit:]

Wyszukuje dowolną cyfrę.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:digit:]] plik2.txt
linia 1
linia 2
linia 3
```

[:graph:]

Umożliwia wyszukanie znaku graficznego.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:graph:]] plik2.txt
linia 1
linia 2
linia 3
specjalna linia
nowa linia
```

[:lower:]

Wyszukuje dowolną małą literę występującą w pliku.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:lower:]] plik2.txt
linia 1
linia 2
linia 3
specjalna linia
nowa linia
```

[:print:]

Szuka dowolnego znaku drukowalnego.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:print:]] plik2.txt
linia 1
```

```
Linia 2  
Linia 3  
specjalna linia  
nowa linia
```

[:punct:]

Wyszukuje dowolny znak interpunkcyjny.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:punct:]] plik2.txt  
nowa linia.
```

[:space:]

Wyszukuje dowolny znak biały (spacja, tabulator).

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:space:]] plik2.txt  
linia 1  
Linia 2  
Linia 3  
specjalna linia  
nowa linia.
```

[:upper:]

Wyszukuje w pliku linie, w których występuje duża litera.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:upper:]] plik2.txt  
Linia 2  
Linia 3
```

[:xdigit:]

Przeszukuje plik i wyświetla linie zawierające liczby heksadecymalne.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:xdigit:]] plik2.txt
```

Istnieją także różnice pomiędzy podstawowymi i rozszerzonymi wyrażeniami regularnymi (tabela 1).

Polecenie to zawiera także kilka pożytecznych opcji, dzięki którym można jeszcze bardziej dostosować wynik do naszych potrzeb.

- v Zastosowanie tej opcji powoduje wyszukanie tylko tych wierszy, które nie pasują do wyrażenia regularnego. Wyszukamy linie, w których nie występują duże litery:

Tabela 1. Podstawowe i rozszerzone wyrażenia regularne

Podstawowy	Rozszerzony	Znaczenie
<code>\ </code>	<code> </code>	Suma logiczna L lub.
<code>\+</code>	<code>+</code>	Jedno powtórzenie lub więcej powtórzeń wyrażenia regularnego.
<code>\?</code>	<code>?</code>	Zero powtórzeń lub jedno powtórzenie wyrażenia regularnego.
<code>\{n\}</code>	<code>{n}</code>	Dokładnie n powtórzeń wyrażenia regularnego.
<code>\{n, \}</code>	<code>{n}</code>	n lub większa liczba powtórzeń wyrażenia regularnego.
<code>\{n, m\}</code>	<code>{n, m}</code>	Od n do m powtórzeń wyrażen regularnych.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:upper:]] -v plik2.txt
linia 1
specjalna linia
nowa linia.
```

- l Zastosowanie tej opcji powoduje wypisanie nazw plików, które zawierają podane wyrażenie regularne. Atrybut ten nie wypisze zawartości plików.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:alnum:]] -lr katalog
katalog/plik2.txt
```

- L Wypisuje nazwy plików, które nie zawierają podanego wyrażenia regularnego. Użycie tego atrybutu nie spowoduje wypisania zawartości plików.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:alnum:]] -Lr katalog
katalog/plik3.txt
katalog/plik.txt
```

- c Wyszukuje i wypisuje jedynie liczbę wierszy spełniających warunek zgodności z podanym wyrażeniem regularnym.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:alnum:]] -c plik2.txt
5
```


- n Przeszukuje plik pod względem występowania w nim wyrażenia regularnego i przed każdą linią wypisuje jej numer.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:alnum:]] -n plik2.txt
1:linia 1
2:linia 2
3:Linia 3
4:specjalna linia
5:nowa linia.
```

- b Wypisuje wynik przesunięcia w bajtach danego wiersza, pasujący do wyrażenia regularnego.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:alnum:]] -b plik2.txt
0:linia 1
8:linia 2
16:Linia 3
24:specjalna linia
40:nowa linia.
```

- i Dzięki jego zastosowaniu w czasie sprawdzania pliku wielkość liter nie jest uwzględniana.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:upper:]] -i plik2.txt
linia 1
Linia 2
Linia 3
specjalna linia
nowa linia.
```

- w Dzięki temu parametrowi będą brane pod uwagę jedynie całe słowa spełniające reguły danego wyrażenia regularnego.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:upper:]] -w plik2.txt
```

- x W wyszukiwaniu w pliku brane są pod uwagę jedynie całe wiersze spełniające reguły danego wyrażenia regularnego. Jeżeli zastosujemy ten parametr razem z opcją -w, wówczas opcja -x nie zostanie zastosowana.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:upper:]] -x plik2.txt
```

-A liczba

Podczas wyszukiwania dla każdego wiersza, który spełnia reguły danego wyrażenia regularnego, program wypisuje także zawartość linii następujących po tej, w której reguły wyrażenia zostały spełnione.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:upper:]] -A 2 plik2.txt
Linia 2
Linia 3
specjalna linia
nowa linia.
```

-B liczba

Wyszukuje wiersze zgodne z wyrażeniem regularnym oraz wypisuje zawartość wierszy występujących przed linią, która pasuje do wyrażenia.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:upper:]] -B 2 plik2.txt
linia 1
Linia 2
Linia 3
```

-C liczba

Wyszukuje wiersze, które pasują do wyrażenia regularnego, oraz wyświetla wiersze znajdujące się w określonej odległości od pasującego wyrażenia. Wypisuje wiersze zarówno przed, jak i za wyszukiwanym wierszem.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:upper:]] -C 2 plik2.txt
linia 1
Linia 2
Linia 3
specjalna linia
nowa linia.
```

-r Zastosowanie tego parametru powoduje rekurencyjne wyszukiwanie plików znajdujących się w katalogu i podkatalogach, które zawierają dane wyrażenie regularne.

```
[lukasz@localhost ~]$ grep [[:alpha:]] -r katalog
katalog/plik2.txt:linia
```

Rozdział 6.

Midnight Commander

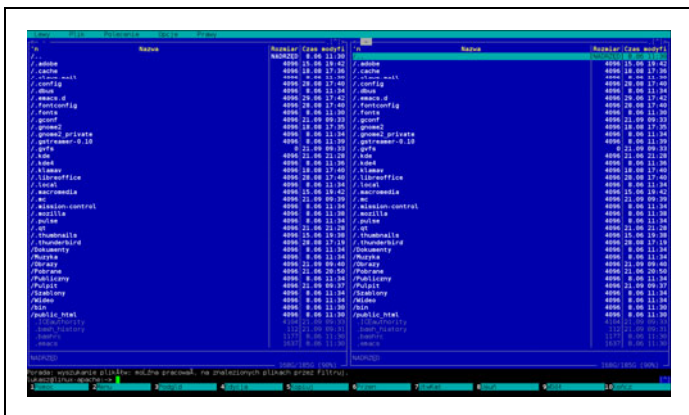
Po przeczytaniu książki masz już odpowiednią wiedzę na temat poleceń systemu Linux. Teraz poznasz narzędzie dostępne w każdej większej dystrybucji, które znacznie ułatwia pracę z katalogami oraz plikami. Jeżeli jeszcze pamiętasz program Norton Commander działający w środowisku *DOS*, wówczas zauważysz podobieństwo.

Na samym początku należy uruchomić program. W tym celu wpisz komendę `mc` w oknie konsoli (listing 6.1).

Listing 6.1. Uruchomienie programu Midnight Commander

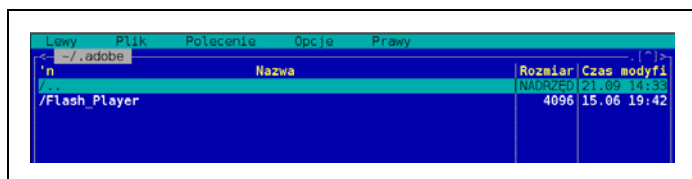
```
lukasz@linux-apache:~> mc
```

Uruchomi się oprogramowanie (rysunek 6.1), dzięki któremu będziemy mogli zarządzać plikami, katalogami oraz ustawieniami dostępnymi w systemie Linux.

Rysunek 6.1. Program Midnight Commander

Program został podzielony (standardowo) na dwa okna. W każdym jest dostępna lista katalogów i plików w danej lokalizacji. Powyżej dostępne jest menu programu. Na samym dole wraz z numerami znajdują się podstawowe komendy. Do ich uruchamiania użyjesz klawiszy funkcyjnych z klawiatury, dzięki znajdującym się z ich lewej strony liczbom. Dla przykładu, aby utworzyć nowy katalog, użyjemy w tym przypadku klawisza *F7*. W celu wejścia do któregośkolwiek z katalogów należy najechać na niego podświetlaną belką za pomocą klawiszy strzałek w dół i w górę. Następnie należy nacisnąć klawisz *Enter* (rysunek 6.2).

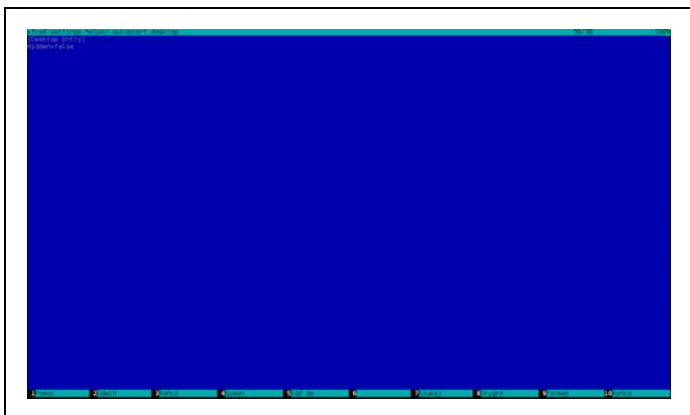
Rysunek 6.2. Lewe okno ekranu po wejściu do katalogu

Na samej górze tuż pod menu widzisz swoją obecną ścieżkę dostępu. Znak *~* oznacza twój katalog domowy.

Kiedy chcesz przełączyć się pomiędzy oknami, wystarczy wcisnąć klawisz *Tab*. Wówczas podświetlona belka zostanie przeniesiona do drugiego okna.

Podgląd plików tekstowych

Program umożliwia w bardzo prosty sposób uzyskanie podglądu plików tekstowych. Aby tego dokonać, wybierz z lewego lub prawego okna plik zawierający tekst. Następnie użyj klawisza funkcyjnego *F3*. Okno zostanie przełączone i zobaczysz w nim zawartość pliku (rysunek 6.3).

Rysunek 6.3. Podgląd pliku tekstowego

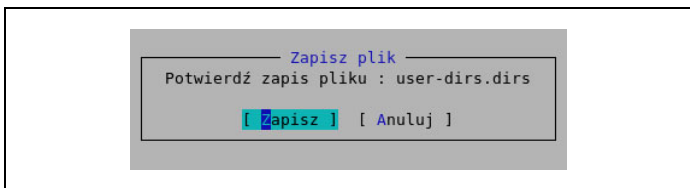
W każdym wypadku musisz zwrócić uwagę na menu narzędzia. Teraz zostało ono zmienione. Naciśnij powtórnie klawisz *F3*, aby zakończyć podgląd pliku.

Edycja pliku tekstowego

Oprócz uzyskania samego podglądu pliku możesz doprowadzić do jego edycji w programie. Wystarczy zaznaczyć odpowiedni plik podświetlaną belką, a następnie nacisnąć klawisz *F4*. Teraz, kiedy jesteś w edytorze, możesz zmienić zawartość pliku.

Poruszając się za pomocą klawiszy ze strzałkami na klawiaturze, możesz ustawić kursor w dowolnym miejscu pliku, a następnie wpisać lub skasować zawarty tam tekst.

Kiedy zakończysz edycję, naciśnij klawisz *F2*, który odpowiedzialny jest za zapis pliku, otrzymasz wówczas okno z zapytaniem (rysunek 6.4), czy na pewno chcesz zaktualizować wybrany plik.

Rysunek 6.4. Pytanie o zapis zmian w pliku

Za pomocą klawisza *Tab* możesz wybrać odpowiednią opcję. Będzie ona wówczas podświetlona kolorem. Następnie wystarczy nacisnąć *Enter*.

Kiedy będziesz chciał zakończyć pracę z edytorem, naciśnij klawisz *F10*, edytor zostanie zamknięty, a Ty ponownie znajdziesz się w programie Midnight Commander.

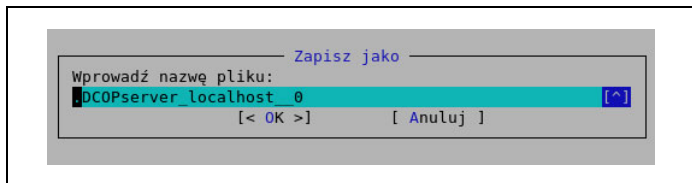
Zapoznałeś się już z najważniejszymi elementami Midnight Commandera. Teraz pora na tworzenie i edycję plików tekstowych. Dzięki tym plikom będziesz mógł skonfigurować większość programów działających na komputerze, gdyż wszystkie ich ustawienia są przechowywane w plikach konfiguracyjnych.

Edytowanie pliku tekstowego

Kiedy wejdiesz już do edytora, możesz w nim zmieniać zawartość wybranego pliku lub dopisać nowe elementy. Wystarczy, że postawisz kursor w odpowiednim miejscu za pomocą klawiszy ze strzałkami, a następnie wpiszesz dowolny tekst. Wówczas pojawi się on w miejscu, w którym znajdował się kursor.

W celu zapisania pliku naciśnij na klawiaturze funkcyjnej klawisz *F2*, wówczas program „poprosi” Cię o potwierdzenie chęci zapisania zmian, których dokonałeś w pliku. Za pomocą klawisza *Tab* możesz przejść do odpowiedniej opcji w oknie, które zostało wyświetlone. Wybierz *Zapisz* i naciśnij klawisz *Enter*. W tym momencie plik został zapisany.

Jeżeli natomiast będziesz chciał zapisać plik jako kopię, możesz zrobić to bez większego problemu. Wystarczy nacisnąć klawisz funkcyjny *F9*. U góry edytora pojawi się jego menu, w którym będzie podświetlony element *Plik*. Jeżeli nie będzie podświetlony, przejdź do niego za pomocą klawiszy ze strzałką. Następnie naciśnij klawisz *Enter* i z rozwiniętego menu za pomocą klawiszy ze strzałkami wybierz opcję *Zapisz jako...* Naciśnij *Enter* (rysunek 6.5).

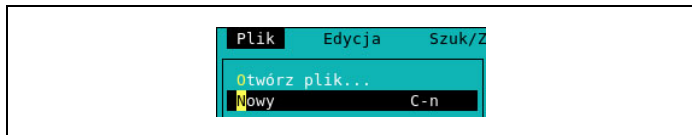

Rysunek 6.5. Zapisywanie pliku jako jego kopii

W polu *Wprowadź nazwę pliku* wpisz nową nazwę, jaką chcesz mu nadać. Następnie za pomocą klawisza *Tab* przejdź do opcji *< OK >* i wciśnij klawisz *Enter*. Teraz plik został zapisany jako kopia i to na niej obecnie pracujesz.

Tworzenie nowego pliku

Edytor daje także możliwość utworzenia nowego pliku na dysku. W tym celu po wejściu do edycji dowolnego pliku tekstowego naciśnij klawisz *F9*, przejdź do menu *Plik* i z niego wybierz opcję *Nowy* (rysunek 6.6). Teraz możesz zapisać własne dane, dla których był Ci potrzebny nowy plik.

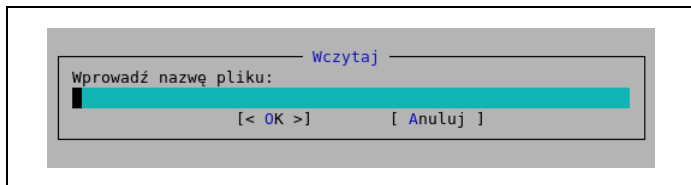

Rysunek 6.6. Tworzenie nowego pliku

Otwieranie pliku

Bardzo łatwo możesz także otworzyć istniejący już na dysku plik tekstowy. Wystarczy podczas edycji nacisnąć klawisz *F9*, następnie wybrać menu *Plik*, a z niego opcję *Otwórz plik...*

Pojawi się okno — w polu *Wprowadź nazwę pliku* (rysunek 6.7) musisz podać nazwę oraz ścieżkę dostępu do pliku, który masz zamiar edytować. Ścieżka dostępu nie jest potrzebna, jeżeli plik ten znajduje się w tej samej lokalizacji, w której otworzyłeś poprzedni. Po wypełnieniu pola naciśnij klawisz *Tab*, aby wybrać przycisk *< OK >*. Po naciśnięciu klawisza *Enter* nowy plik otworzy się w celu jego edycji.

Rysunek 6.7. Otwieranie pliku

Wstawianie treści z innego pliku

W edytorze można również wstawić treść innego pliku tekstowego. Wystarczy, że ustawisz kursor w miejscu, w którym taka treść ma zostać wstawiona. Następnie naciśnij klawisz *F9*, wejdź do menu *Plik* i wybierz opcję *Wstaw plik...*

Zostaniesz poproszony o podanie ścieżki dostępu wraz z nazwą danego pliku. Wpisz je w polu *Wprowadź nazwę pliku*, a następnie za pomocą klawisza *Tab* przejdź do przycisku *< OK >*. Po naciśnięciu z klawiatury klawisza *Enter* treść zostanie wstawiona w miejscu, w którym znajduje się kursor.

Przechodzenie na początek i koniec dokumentu

Jeżeli plik, który otworzyłeś, nie mieści się w całości na ekranie, możesz bez większego problemu poruszać się po nim za pomocą klawiszy ze strzałkami. Jednak jeżeli chcesz szybko przejść na jego początek lub koniec, możesz zrobić to za pomocą menu edytora.

Naciśnij klawisz funkcyjny *F9*, przejdź do menu *Edycja* i wybierz opcję *Początek*, wówczas zostaniesz przeniesiony na samą górę dokumentu; jeżeli wybierzesz opcję *Koniec*, zostaniesz przeniesiony na sam dół dokumentu.

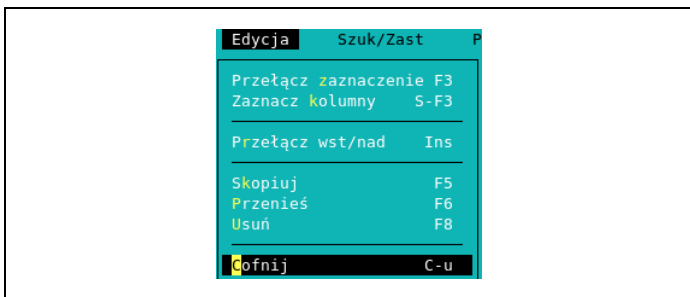
Wstawianie i nadpisywanie

Kiedy otworzysz dokument, będziesz mógł wpisywać nowe wyrazy. Jednak w menu istnieje także możliwość ich nadpisywania. Wystarczy, że naciśniesz klawisz *F9*, przejdiesz do menu *Edycja* i z niej wybierzesz *Przełącz wst/nad*.

Zostaniesz przełączony w tryb nadpisywania. W celu wyłączenia tej opcji i przejścia do wstawiania wykonaj ponownie opisane kroki.

Cofanie

Tak jak w edytorach tekstu w interfejsie graficznym, także i w tym istnieje opcja cofnięcia ostatnio dokonanych zmian. Naciśnij *F9*, przejdź do menu *Edycja* i z niego wybierz operację *Cofnij* (rysunek 6.8). W tym momencie ostatnio dokonana zmiana w dokumencie zostanie cofnięta.

Rysunek 6.8. Cofanie ostatnio wykonanych zmian

Kopiowanie tekstu

Niezbędną umiejętnością jest kopiowanie tekstu z dokumentu. Wystarczy postawić kursor przed tekstem, który masz zamiar skopiować. Naciśnij klawisz *F3*, za pomocą którego zostanie włączone zaznaczanie tekstu. Teraz za pomocą klawiszy ze strzałkami przejdź do miejsca, w którym kończy się tekst. Naciśnij ponownie klawisz *F3* w celu zakończenia zaznaczania. Przejdź do miejsca, w którym chciałbyś umieścić tekst. Wciśnij klawisz *F5* odpowiedzialny za kopiowanie. Jak widzisz, teraz tekst, który zaznaczyłeś, został skopiowany do nowego miejsca.

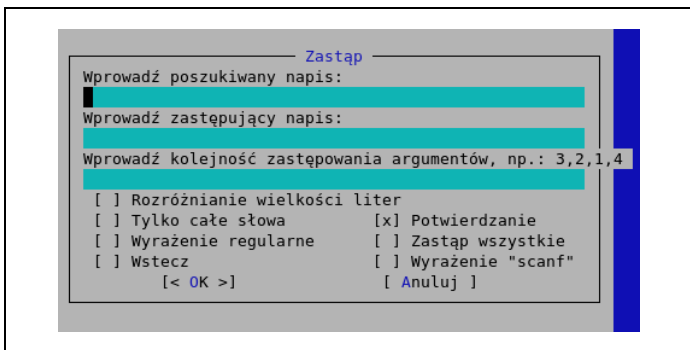
Przenoszenie tekstu

Tekst można również przenieść do innego miejsca, w systemie Windows nazywa się to wycinaniem i wklejaniem. Wystarczy ustawić kursor przed tekstem, który masz zamiar przenieść. Naciśnij klawisz *F3*, za pomocą którego będziesz mógł zaznaczyć tekst. Teraz za pomocą klawiszy ze strzałkami przejdź do miejsca, w którym kończy się tekst. Naciśnij ponownie klawisz *F3* w celu

zakończenia zaznaczania. Przejdź do miejsca, w którym chciałbyś umieścić tekst. Wciśnij klawisz *F6* odpowiedzialny za przenoszenie tekstu w nowe miejsce.

Zastępowanie tekstu

Edytor daje także możliwość zastępowania znalezionej frazy Twoim własnym. Dokonasz tego dzięki naciśnięciu klawisza funkcyjnego *F4*. Pojawi się okno (rysunek 6.9) — w polu *Wprowadź poszukiwany napis* musisz wpisać tekst, którego szukasz, natomiast w polu *Wprowadź zastępujący napis* umieść tekst, który ma go zastąpić. Pole *Wprowadź kolejność zastępowania argumentów* służy do określenia kolejności, w jakiej znalezione frazy mają zostać zastąpione. Kiedy w polu do wyszukiwania wpisujesz jedynie jeden wyraz, funkcja ta nie będzie działać. Za pomocą klawisza *Tab* przejdziesz do następnych opcji: *Rozróżnianie wielkości liter* — jej zastosowanie powoduje, iż podczas zastępowania wyrazów będzie zwrócona uwaga na wielkość liter w nich występujących. Za pomocą opcji *Tylko całe słowa* można zastępować wyrazy tylko wówczas, gdy poszukiwana fraza jest całym słowem, a nie częścią innego dłuższego wyrazu. *Wyrażenie regularne* pozwala na definiowanie za pomocą odpowiednich znaków wyrażenia — dzięki temu tekst będzie zastępowany zgodnie z nimi. Opcja *Wstecz* pozwala na przeszukiwanie dokumentu powyżej pozycji kursora. W przypadku gdy nie zaznaczysz tej opcji, zastąpione zostaną wyłącznie frazy pasujące do zawartości pola *Wprowadź poszukiwany napis* znajdujące się za pozycją kursora w dokumencie *Potwierdzenie* — opcja ta oznacza, że przed każdą zmianą wyrazów zostaniesz poproszony o potwierdzenie chęci dokonania tej zmiany. Natomiast jeżeli zaznaczysz *Zastąp wszystkie*, wówczas w edytorze od razu pojawią się wszystkie wyrazy, które zdefiniowałeś. Za pomocą klawisza *Tab* przejdź teraz do przycisku < OK > i naciśnij *Enter*.

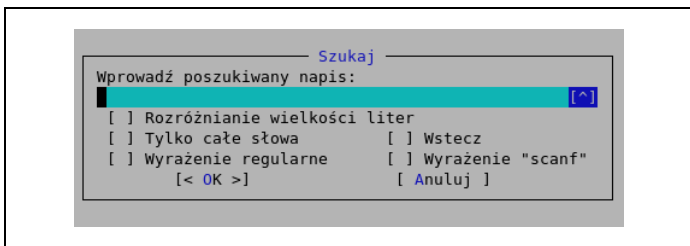
Rysunek 6.9. Zastępowanie tekstu

Jeżeli w dokumencie występują jakiegokolwiek wyrażenia, które zdefiniowałeś, wówczas za każdym razem zostaniesz poproszony o potwierdzenie zmiany. Możesz za pomocą klawisza *Tab* wybrać opcję *< Zastąp >*, której zastosowanie spowoduje wykonanie pojedynczej operacji. Natomiast wybór opcji *Pomiń* spowoduje pominięcie wystąpienia i przejście dalej. Jeżeli będziesz chciał zastąpić wszystkie wyrazy, wybierz opcję *Wszystkie*; jeżeli pojedynczy wyraz — wybierz *Jeden*. Jeśli chciałbyś zakończyć zamianę, wybierz opcję *Anuluj*. Po wybraniu którejkolwiek z opcji naciśnij *Enter*.

Wyszukiwanie w tekście

Edytor oferuje także usługę wyszukiwania odpowiedniego wyrażenia w tekście. Aby tego dokonać, wystarczy nacisnąć klawisz funkcyjny *F7*. Otworzy się wówczas okno (rysunek 6.10) pozwalające na rozpoczęcie wyszukiwania.

W polu *Wprowadź poszukiwany napis* wprowadź tekst, którego masz zamiar szukać. Za pomocą klawisza *Tab* przejdziesz do opcji tego wyszukiwania. Zastosowanie opcji *Rozróżnianie wielkości liter* spowoduje wyszukiwanie tylko tych wyrazów, które są identyczne

Rysunek 6.10. Okno wyszukiwania

z tym zapisanym w polu. Zastosowanie opcji *Tylko całe słowa* — spowoduje wyszukiwanie w tekście tylko całych słów zapisanych w polu z poszukiwanym napisem, a nie wyszukiwanie wśród wyrazów, które zawierają w sobie część poszukiwanego tekstu. Zastosowanie opcji *Wyrażenie regularne* umożliwia użycie specjalnej składni, za pomocą której można wyszukać odpowiedni tekst pasujący do zdefiniowanego w polu z poszukiwanym napisem wyrażenia regularnego. Zastosowanie ważnej opcji *Wstecz* powoduje wyszukiwanie również fragmentów tekstu znajdującego się przed kursorem. Bez wykorzystania tej opcji edytor „znajdzie” jedynie fragmenty znajdujące się za miejscem, w którym obecnie umieszczony został kursor. Za pomocą klawisza *Tab* przejdź do przycisku *< OK >* i naciśnij *Enter*.

Znaleziony fragment tekstu zostanie podświetlony. Jeżeli będziesz chciał szukać dalej, ponownie naciśnij klawisz *F7*, a następnie *Enter*. Zostanie odszukany kolejny tekst zawierający poszukiwaną przez ciebie frazę.

Kiedy edytor zakończy wyszukiwanie, „poinformuje” Cię o tym odpowiednim komunikatem. Wystarczy nacisnąć klawisz *Enter*, spowoduje to wybranie opcji *Porzuć*.

Przechodzenie do odpowiedniej linii

Opcją bardzo przydatną dla programistów jest możliwość przejścia do linii o określonym numerze. Edytor także zawiera taką opcję. Wystarczy, że naciśniesz klawisz *F9*, następnie wybierzesz menu *Polecenie*, a z niego opcję *Przejdź do wiersza...*

W polu *Wprowadź wiersz* wpisz numer wiersza, do którego masz zamiar przejść. Następnie za pomocą klawisza *Tab* przejdź do opcji *< OK >*, po czym naciśnij klawisz *Enter*. Teraz kursor znajduje się we wskazanej przez Ciebie pozycji.

Wstawianie symbolu

Edytor, zwłaszcza przy pisaniu skryptów powłoki, „potrzebuje” specjalnych symboli. Są to tak zwane znaki sterujące. Edytor dzięki opcji wstawiania symboli także jest w stanie wstawiać znaki sterujące do treści dokumentu. Naciśnij klawisz *F9*, następnie wybierz menu *Polecenia*, a z niego pozycję *Wstaw symbol...*

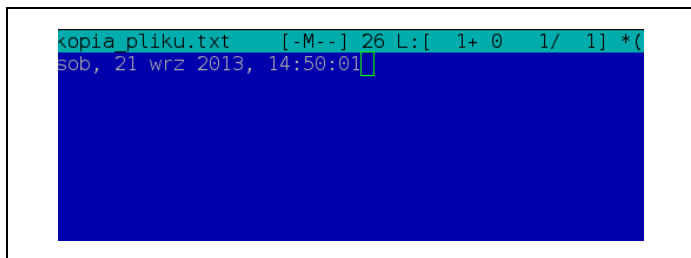
Teraz po naciśnięciu dowolnego klawisza odpowiedni symbol przypisany temu klawiszowi zostanie wstawiony.

Odświeżanie ekranu

Jeżeli będziesz otwierał bardzo duże pliki, możliwość taka może się okazać niezbędna. Chociaż przy dzisiejszych możliwościach komputerów i ilości gigabajtów zainstalowanego RAM-u nie będzie potrzebna, to jednak na serwerach, na których poprzez *SSH* masz dostęp do linii poleceń, może się przydać ze względu na obciążenie maszyny, z którą nawiążemy połączenie. Naciśnij klawisz *F9*, wybierz menu *Polecenie*, a następnie opcję *Odśwież ekran*.

Wstawianie aktualnej daty i godziny

Za pomocą edytora można także dodać do treści aktualną datę i godzinę. W tym celu umieść kursor w miejscu, w którym chcesz ją wstawić, naciśnij *F9*, a następnie wybierz menu *Format* i z niego pozycję *Wstaw datę/godzinę*. Teraz w miejscu, w którym umieszczony był kursor, został wstawiony obecny czas (rysunek 6.11).

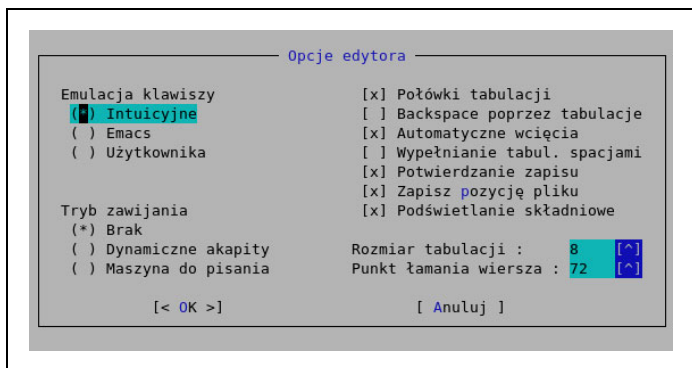
Rysunek 6.11. Wstawiona data i godzina

Wstawianie wyniku wykonania polecenia konsoli

Dobrym rozwiązaniem jest także możliwość wstawiania wyniku działania polecenia w konsoli. W ten sposób można na przykład wylistować katalogi znajdujące się w danej lokalizacji. Naciśnij klawisz *F9*, następnie z menu wybierz pozycję *Polecenia*, a z tego menu pozycję *Wstaw wynik polecenia...* W polu *Wprowadź polecenie powłoki* wpisz interesującą Cię komendę, a następnie za pomocą klawisza *Tab* przejdź do opcji *< OK >* i naciśnij *Enter*.

Opcje ogólne

Konfiguracja podstawowych opcji edytora pozwala na dopasowanie go do własnych potrzeb. Naciśnij klawisz *F9*, wybierz menu *Opcje*, a z niego pozycję *Ogólne...* (rysunek 6.12)

Rysunek 6.12. Opcje ogólne edytora

Opcja *Emulacja klawiszy* przeznaczona jest do ich odpowiedniego rozpoznawania przez program. Można ustawić sobie na przykład opcję rozpoznawania klawiszy używanych w edytorze *Emacs*. Poniżej znajduje się opcja zawijania, czyli miękkiego łamania wierszy: *Tryb zawijania*. W *Trybie zawijania* możesz wybrać: *Brak* — wówczas zawijanie nie będzie stosowane, *Dynamiczne akapity* — zostanie zastosowane zawijanie takie jak w edytorze *MS Word* lub *Maszyna do pisania* — wówczas tekst przekraczający ustawioną wartość szerokości będzie znajdował się w nowej linii. Po prawej stronie znajduje się opcja *Rozmiar tabulacji* — oznacza ona ilość spacji, które mają zastąpić użycie klawisza *Tab*. Pod tą opcją znajduje się *Punkt łamania wiersza* — jeżeli taka opcja jest wybrana w trybie zawijania. Możesz tutaj wpisać ilość znaków, po której linia ma zostać złamana. Innymi ważnymi opcjami są: *Automatyczne wcięcia* — wybór tej opcji pozwala na zastosowanie wcięć w tekście, każda nowo rozpoczęta linia zostanie wcięta tak jak poprzednia, *Wypełnianie tabul. spacjami* — jeśli posłużysz się tą opcją, wówczas podczas użycia klawisza tabulacji zostaną wstawione spacje zamiast tabulatora, *Potwierdzanie zapisu* — jeśli zastosujesz tę opcję, edytor „zapyta” Cię, czy chcesz zapisać plik

w momencie, kiedy będziesz na nim pracował. *Podświetlanie składniowe* — umożliwia podświetlanie odpowiednimi kolorami znaków użytych w edytorze. Po skonfigurowaniu edytora przejdź za pomocą klawisza *Tab* do opcji *< OK >* i naciśnij *Enter*.

Tryb zapisu

Zastosowanie opcji wybierania trybu zapisu pomaga w dostosowaniu procesu zapisu pliku na dysku. Naciśnij klawisz *F9*, przejdź do menu *Opcje*, a z niego wybierz *Tryb zapisu....*

Wybierz interesującą Cię opcję: *Szybki* — plik jest zapisywany na dysku; *Bezpieczny* — plik jest zapisywany na dysku, ale edytor dba o jego kompletne uzupełnienie; lub *Kopie zapasowe* — wówczas oprócz pliku zostanie utworzona także jego kopia. W polu obok możesz zdefiniować znak, z jakim te pliki będą zapisywane. Dzięki temu będzie można odróżnić plik, który jest oryginałem, od pliku, który jest kopią oryginału. Po uzupełnieniu opcji przejdź za pomocą klawisza *Tab* do przycisku *< OK >* i naciśnij *Enter*.

Kolorowanie tekstu

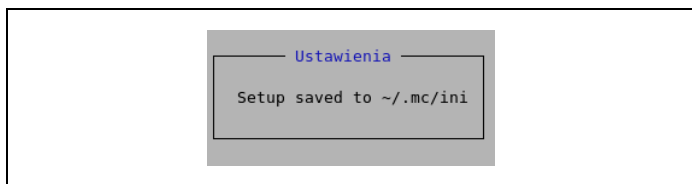
Skoro już w opcjach ogólnych wybrałeś pozycję podświetlania tekstu, możesz skorzystać z ustawień, które oferuje Ci edytor. Te ustawienia to możliwość wyboru rodzaju typu pliku, który edytujesz, aby właściwie została w nim podświetlona składnia. Naciśnij *F9*, następnie przejdź do menu *Opcje*, z których wybierz pozycję *Podświetlanie składniowe*.

Na liście znajdują się rozpoznawane przez system języki programowania. Wybierz jeden z nich za pomocą klawiszy ze strzałkami i naciśnij *Enter*. Jeżeli nie chcesz zmieniać kolorowania składni, przejdź za pomocą klawisza *Tab* do przycisku *Anuluj* i naciśnij *Enter*. Możesz także wybrać domyślne wybieranie trybu podświetlania przez edytor. Wybierz opcję: *< Automatycznie >*.

Zapisywanie ustawień

Wszystkie ustawienia, które wprowadziłeś, są dostępne w danej sesji. Jeżeli zakończysz pracę i uruchomisz edytor ponownie, zostaną zastosowane ustawienia domyślne. Przed wyjściem należy je zapisać. Zrobisz to, naciskając klawisz *F9*, następnie przechodząc do menu *Opcje* i wybierając z niego pozycję *Zapisz ustawienia*.

W oknie edytora (rysunek 6.13) pojawi się informacja, iż ustawienia zostały zapisane. Naciśnij klawisz *Enter*, aby zamknąć okno.

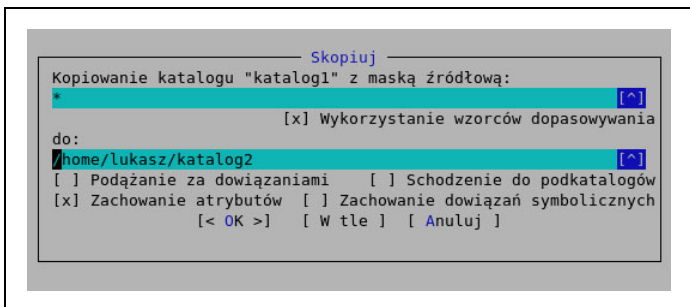

Rysunek 6.13. Informacja o zapisaniu ustawień

Kopiowanie katalogów i plików

Program pozwala w bardzo prosty sposób kopiować pliki i katalogi z jednego miejsca w drugie. Aby tego dokonać, najpierw w lewym oknie wybierz element, który masz zamiar skopiować. Niech będzie to katalog. Następnie za pomocą klawisza *Tab* przejdź do drugiego okna. W drugim oknie wybierz miejsce, do którego dany element ma zostać skopiowany. Teraz znowu naciśnij klawisz *Tab*, aby powrócić do okna po lewej stronie. Następnie wciśnij klawisz funkcyjny *F5* (rysunek 6.14).

W polu *Kopiowanie katalogu z maską źródłową* pozostaw gwiazdkę. Będzie to oznaczać, że masz zamiar skopiować wszystkie podkatalogi i pliki, które się w nim znajdują. W polu *do* widzisz ścieżkę dostępu do katalogu docelowego. Możesz ją dowolnie zmienić, ale zawsze będzie ona ustawiona tak, żeby „prowadzić” do kata-

Rysunek 6.14. Okno kopiowania

logu wybranego w drugim oknie. Jest to duże ułatwienie. Możesz także zaznaczyć różnego rodzaju opcje. Wystarczy nacisnąć klawisz *Tab*, a kiedy dana opcja zostanie podświetlona, nacisnąć spację. Jeżeli opcja zostanie zaznaczona poprzez znak *X*, wówczas stanie się nieaktywna i na odwrót — jeżeli opcja będzie nieaktywna, wówczas naciśnięcie spacji aktywuje ją. Kiedy zakończysz ustawianie opcji, przejdź za pomocą klawisza *Tab* do przycisku *< OK >* i naciśnij *Enter*. Teraz katalog został skopiowany.

Przenoszenie katalogów i plików

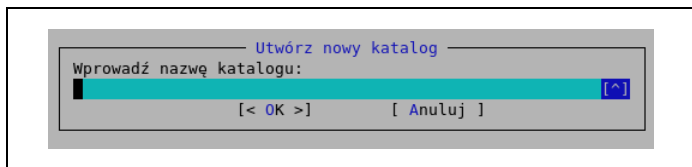
Oprócz tego, że możesz kopiować katalogi i pliki, możesz też wykonać operację przeniesienia. Spowoduje to skopiowanie danego elementu do lokalizacji docelowej, a następnie usunięcie go z lokalizacji źródłowej. Zaznacz element, który masz zamiar przenieść, a następnie naciśnij klawisz *F6*.

Okno jest podobne do tego, którego używałeś przy kopiowaniu. Wystarczy odpowiednio wypełnić poszczególne pola, a następnie wybrać przycisk *< OK >*. Wówczas dany element zostanie przeniesiony.

Tworzenie katalogu

Program daje także możliwość utworzenia nowego katalogu. Można w ten sposób tworzyć dowolną strukturę. Wejdź do dowolnego katalogu ze swojej ścieżki, a następnie naciśnij klawisz *F7*.

Pojawi się okno z polem *Wprowadź nazwę katalogu* (rysunek 6.15). Do niego należy wprowadzić nazwę, jaką będziesz chciał nadać nowemu folderowi. Następnie za pomocą klawisza *Tab* przejdź do przycisku *< OK >* i naciśnij *Enter*. Teraz nowy katalog, którego nazwę wprowadziłeś, został utworzony.

Rysunek 6.15. Tworzenie nowego katalogu

Usuwanie plików i katalogów

Za pomocą Midnight Commandera można także usuwać pliki i katalogi znajdujące się na dysku Twojego komputera. Powiniesz zaznaczyć dany plik lub katalog, najeżdżając na niego podświetloną belką, a następnie nacisnąć klawisz *F8*.

Zostaniesz poproszony o potwierdzenie swojego zamiaru (rysunek 6.16). W oknie, które się pojawiło, wybierz za pomocą klawisza *Tab* opcję *Tak*, a następnie naciśnij *Enter*. Teraz katalog, który wybrałeś, został usunięty.

Jeżeli Twój katalog nie jest pusty, zostaniesz zapytany, co chcesz zrobić z elementami, które są w nim zawarte. Wybierz za pomocą klawisza *Tab* opcję *Tak*. Naciśnij *Enter*. Teraz katalog oraz wszystkie elementy w nim zawarte zostały usunięte.

Rysunek 6.16. Zapytanie programu o to, czy na pewno chcesz usunąć katalog

Zaznaczanie grupy plików i katalogów

Jeżeli chciałbyś wykonać operacje na kilku plikach, możesz je wszystkie zaznaczyć. Wystarczy najechać belką na plik i nacisnąć klawisz *Insert*. Wówczas wskazany plik zmieni kolor (rysunek 6.17). Oznacza to, że został zaznaczony. Dokładnie tak samo postępuje się z katalogami.

Lewe i prawe okno

W oknach pokazywane są pliki i katalogi znajdujące się na dysku. Możesz dostosować tryb ich wyświetlania do własnych potrzeb. Naciśnij klawisz *F9*. U góry programu podświetli się menu *Lewy* bądź *Prawy*. Używając strzałek w prawo lub w lewo, możesz przejść na dowolną pozycję. Wybierz pozycję *Lewy*. Naciśnij klawisz *Enter*. W tym momencie rozwinie się menu. Za pomocą klawiszy ze strzałkami w górę i w dół możesz się po nim poruszać. Wybierz opcję *Szybki podgląd* i naciśnij klawisz *Enter*.

Teraz, kiedy w prawym oknie najedziesz na jakikolwiek plik, w oknie po prawej stronie pojawi się jego podgląd. Metoda ta okaże się skuteczna, kiedy będziesz szukał informacji. W ten sposób możesz bez konieczności używania podglądu plików od razu zobaczyć, co się w nich znajduje.

Wykonaj takie same kroki jak w poprzednim przykładzie, ale tym razem z okna wybierz opcję *Informacje*.

Lewy	Plik	Polecenie	Opcje	Prawy
<-				[^]>
n	Nazwa			Rozmiar Czas modyfi
./.	NADRZED			8.06 11:30
./adobe				4096 15.06 19:42
./cache				4096 21.09 14:33
./claws-mail				4096 8.06 11:30
./config				4096 28.08 17:40
./dbus				4096 8.06 11:34
./emacs.d				4096 29.06 17:42
./fontconfig				4096 21.09 14:34
./fonts				4096 8.06 11:30
./gconf				4096 21.09 14:33
./gimp-2.6				4096 21.09 14:34
./gnome2				4096 18.08 17:35
./gnome2_private				4096 8.06 11:34
./gststreamer-0.10				4096 8.06 11:39
./gvfs				0 21.09 14:33
./kde				4096 21.06 21:28
./kde4				4096 8.06 11:36
./klamav				4096 18.08 17:40
./libreoffice				4096 28.08 17:40
./local				4096 8.06 11:34
./macromedia				4096 15.06 19:42
./mc				4096 21.09 14:54
./mission-control				4096 8.06 11:34
./mozilla				4096 8.06 11:38
./pulse				4096 8.06 11:34
./qt				4096 21.06 21:28
./thumbnails				4096 15.06 19:38
./thunderbird				4096 28.08 17:19
/Dokumenty				4096 21.09 14:54
/Muzyka				4096 8.06 11:34
/Obrazy				4096 21.09 09:40
/Pobrane				4096 21.06 20:50
/Publiczny				4096 8.06 11:34
/Pulpit				4096 21.09 09:37
/Szablony				4096 8.06 11:34
/Wideo				4096 8.06 11:34
/bin				4096 8.06 11:30
/public_html				4096 8.06 11:30
.ICEauthority				4104 21.09 14:33
.bash_history				129 21.09 09:56
.bashrc				1177 8.06 11:30
0 bajtów w 11 plikach				
./gnome2_private				1688 (1650 (100%))

Rysunek 6.17. Zaznaczone katalogi

Po jej wybraniu wyświetlą się wszystkie dane, jakie system posiada na temat tego pliku. „Pokaże” on Ci nazwę, położenie, prawa dostępu, właściciela oraz grupę, do której należy jego właściciel, rozmiar pliku, daty utworzenia, zmodyfikowania, dostępu oraz informacje o urządzeniu, na którym plik się znajduje.

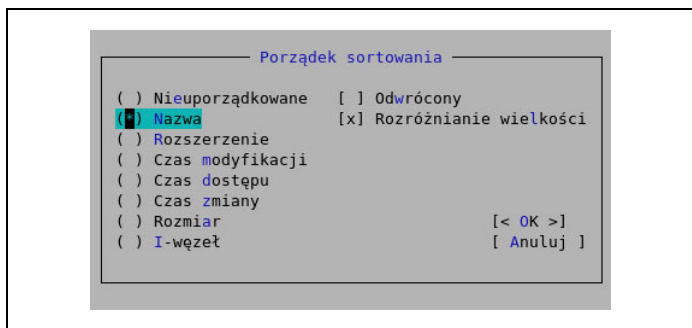
Powtórz tę samą czynność, ale tym razem wybierz opcję *Drzewo*.

W lewym oknie znajduje się drzewo katalogów, a w prawym podgląd zawartości tego katalogu. Możesz przejść do dowolnego miejsca w lewym oknie, a wówczas w prawym pojawi się jego zawartość.

W celu powrotu do normalnego widoku katalogów naciśnij klawisz *F9*, przejdź do elementu *Lewy*, naciśnij *Enter*, a następnie z menu wybierz *Tryb wyświetlania...* W oknie przejdź za pomocą klawisza *Tab* do przycisku *< OK >* i naciśnij *Enter*.

Porządek sortowania

Możesz decydować o porządku sortowania plików i katalogów w poszczególnych opcjach. Wejdź do menu *Lewy*, a następnie wybierz opcję *Porządek sortowania...* W nowym oknie będziesz mógł wybrać typ sortowania, jakim chcesz się posłużyć (rysunek 6.18).

Rysunek 6.18. Dobieranie typu sortowania treści w katalogu

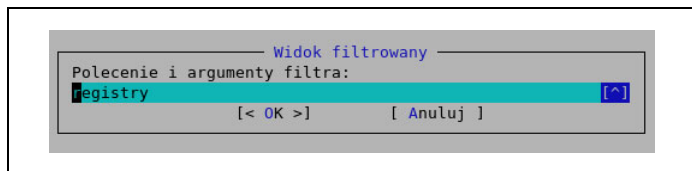
Za pomocą klawiszy strzałka w górę i strzałka w dół wybierz odpowiedni porządek. Kiedy już wybierzesz, naciśnij spację, wówczas zostanie on zaznaczony. Naciśnij klawisz *Tab*, aby przejść do przycisku *< OK >*, a następnie *Enter*. Teraz elementy zostały ułożone według Twoich własnych ustawień

W oknie dostępne były także opcje: *Odwrócony* — której zastosowanie powoduje ułożenie się zawartości według kryterium założonego, z tym że zawartość będzie posortowana odwrotnie, *Rozróżnianie wielkości* — w systemie Linux wielkość liter ma znaczenie, jeżeli ta opcja będzie zaznaczona, rozróżnianie wielkości liter zostanie zastosowane przy wyświetlaniu.

Widok filtrowany

Masz możliwość wyświetlania tylko tych plików lub katalogów, które charakteryzują się odpowiednimi cechami. Możesz bez większych problemów wyświetlić jedynie takie, które zawierają w swojej nazwie odpowiednie litery. Naciśnij *F9*, przejdź do menu *Plik*. Teraz naciśnij *Enter* i wybierz z menu opcję *Widok filtrowany*.

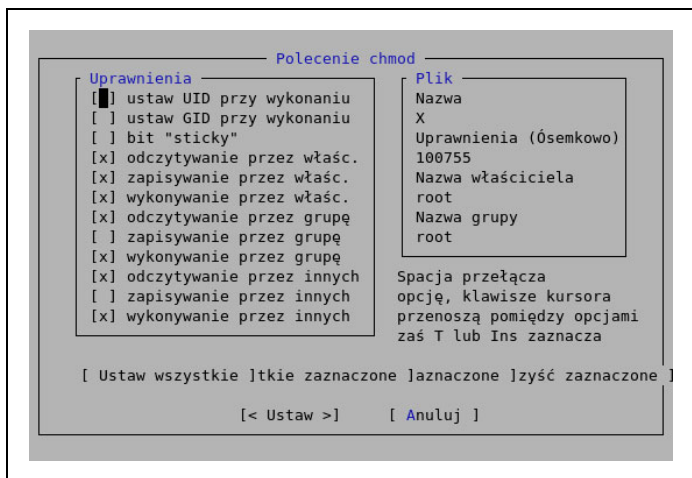
Otworzy się nowe okno (rysunek 6.19). W polu *Polecenie i argumenty filtra* wpisz interesującą Cię frazę. Następnie za pomocą klawisza *Tab* przejdź do przycisku *< OK >* i naciśnij *Enter*.

Rysunek 6.19. Okno dobierania widoku

Zmiana praw dostępu do plików i katalogów

MC pozwala również ustawiać dowolne prawa dla plików i katalogów. Aby tego dokonać, wystarczy zaznaczyć jakiś element, najężdżając na niego podświetloną belką, a następnie nacisnąć *F9*. Wybierz element *Plik* z menu i naciśnij *Enter*. Kiedy menu się rozwinie, wybierz opcję *Chmod* i ponownie naciśnij *Enter* (rysunek 6.20).

Rysunek 6.20. Okno do zmiany uprawnień

Teraz pod napisem *Uprawnienia* dostępne są opcje, które można zaznaczyć. Wystarczy wybrać odpowiednie prawa, a następnie przejść za pomocą klawisza *Tab* do opcji *< Ustaw >* i nacisnąć *Enter*.

Zmiana właściciela i grupy plików

Oprócz tego, że możesz ustawiać uprawnienia, możesz także bez problemu zmienić właściciela danego katalogu lub pliku. Naciśnij klawisz *F9*, przejdź do menu *Plik*, naciśnij *Enter*, a następnie wybierz z menu pozycję *Chown*.

W pierwszym polu *Nazwa użytkownika* podana jest nazwa systemowa właściciela. Za pomocą strzałek w górę lub w dół wybierz odpowiedniego. Następnie naciśnij *Tab*, a przejdiesz do pola *Nazwa grupy*. Możesz wybrać grupę podobnie jak użytkownika. Następnie naciśnij jeszcze raz klawisz *Tab*. Cursor znajduje się na

przycisku < *Ustaw* >; naciśnij *Enter*. Od tego momentu właścicielem jest zupełnie inna osoba, zupełnie inna jest też nazwa grupy, do której dany element dysku został przypisany.

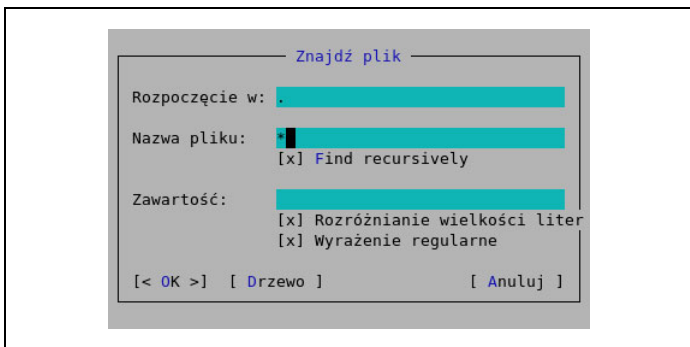
Szybkie przechodzenie do katalogu

Kiedy zagłębisz się w jakimś katalogu, będziesz musiał się sporo namęczyć, aby przejść z powrotem do katalogu, na którym Ci zależy. W takiej sytuacji nie pozostaje nic innego jak wykorzystanie możliwości szybkiego przejścia. Naciśnij klawisz *F9*, wybierz menu *Plik*, a z niego *Szybka zmiana kat.* Pojawi się okno — należy w nim jedynie wpisać nazwę katalogu, do którego chcesz przejść. Wpisz nazwę katalogu, do którego chciałeś się dostać, a następnie naciśnij klawisz *Enter*.

Wyszukiwanie plików

W tym programie możesz również realizować wyszukiwanie plików. Naciśnij klawisz *F9*, a następnie przejdź do menu *Polecenie*. Naciśnij *Enter* i wybierz opcję *Znajdź plik* (rysunek 6.21).

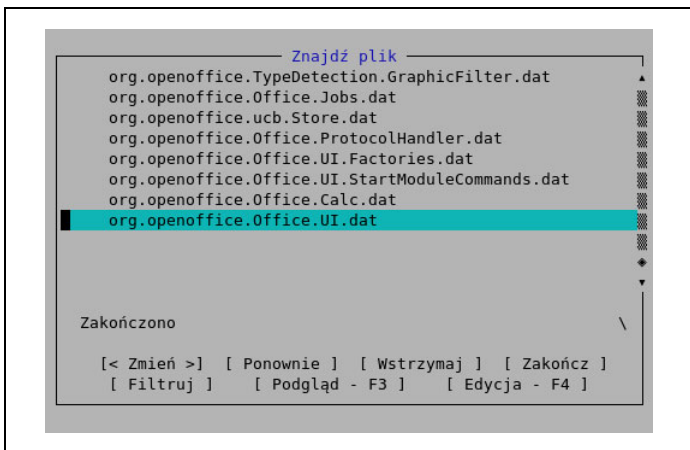
W polu *Rozpoczęcie w* należy wpisać ścieżkę, w której ma się rozpocząć poszukiwanie pliku. Jeżeli chcesz, aby był to obecny katalog, wpisz w polu kropkę „.”. Następnie za pomocą klawisza *Tab* przejdź do pola *Nazwa pliku* i wpisz jego nazwę. Opcja *Find recursively* pozwala na wyszukiwanie w podkatalogach — zaznacz ją, jeżeli jest Ci to potrzebne; dokonasz tego za pomocą przejścia do niej i naciśnięcia klawisza spacji. Następne pole to *Zawartość*, czyli treść pliku; nadaje się ono idealnie do przeszukiwania plików tekstowych, można w nie wpisać fragment zawartości pliku. Jeżeli będziesz chciał, aby wielkość liter była rozróżniana, zaznacz pole *Rozróżnianie wielkości liter*. Jeżeli znasz się na wyrażeniach regularnych, możesz wpisać także takie wyrażenie, w takiej sytuacji należy

Rysunek 6.21. Okno wyszukiwania pliku

zaznaczyć opcję *Wyrażenie regularne*. Przejdź za pomocą klawisza *Tab* do *< OK >* i naciśnij *Enter*. W tym momencie na ekranie wyświetli się proces wyszukiwania oraz odnalezione pliki (rysunek 6.22).

Pokaże się okno, w którym będą dostępne wyniki wyszukiwania. W celu przejścia do określonego pliku użyj klawiszy strzałek w górę i w dół. Następnie za pomocą klawisza *Tab* przejdź do menu. Wybranie przycisku *< Zmień >* powoduje zmianę ścieżki na tę, w której znajduje się zaznaczony plik. *Ponownie* pozwala na kolejne wyszukiwanie, *Wstrzymaj* zatrzymuje obecne wyszukiwanie. Zastosowanie opcji *Filtruj* powoduje pojawienie się okna, w którym możesz wpisać dodatkowe warunki, jakie spełniają pliki. Wybór opcji *Podgląd* — *F3* pozwoli otworzyć plik, a opcji *Edycja* — *F4* pozwoli na jego otwarcie w celu edycji treści. W momencie kiedy chcesz zakończyć wyszukiwanie, wybierz opcję *Zakończ*.

Rysunek 6.22. Efekty wyszukiwania

Zamiana paneli

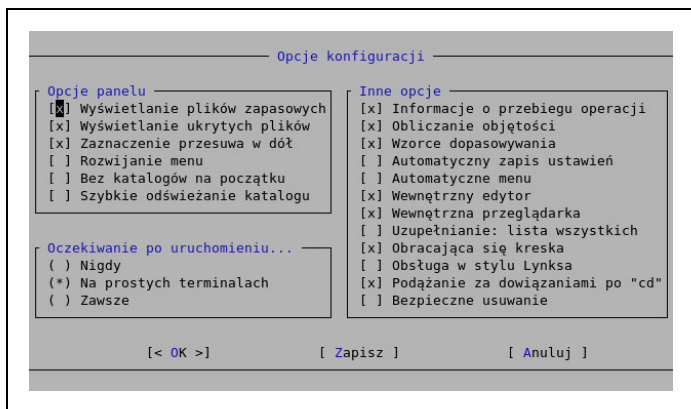
Program oferuje zamianę paneli. Zamiana paneli skutkuje tym, że treść wcześniej widoczna po lewej stronie będzie widoczna po prawej, a z kolei ta po prawej będzie widoczna po lewej. Naciśnij klawisz *F9*, wybierz menu *Polecenie*. Następnie naciśnij *Enter* i z rozwiniętego menu wybierz opcję *Zmień panele*.

Wyświetlanie wielkości katalogów

Bez problemu można włączyć wyświetlanie przestrzeni zajętej na dysku przez katalogi. W ten sposób można bardzo łatwo zorientować się, który katalog jest największy oraz ile danych znajduje się w katalogach. Naciśnij *F9*, wybierz z menu *Polecenie*, a następnie *Wyświetl rozmiary katalogów*.

Ustawienia programu

Dysponujesz możliwością dokonywania zmian w konfiguracji programu. Najpierw zajmijmy się opcjami ogólnymi. Naciśnij klawisz F9, wybierz menu *Opcje*, a z nich *Konfiguracja...* (rysunek 6.23)

Rysunek 6.23. Opcje główne

W *Opcje panelu* możesz konfigurować kilka podstawowych trybów wyświetlania. *Wyświetlanie plików zapasowych* decyduje o tym, czy zostaną pokazane także pliki zaczynające się od znaku tyldy. *Wyświetlanie ukrytych plików* pozwala na pokazanie w panelach plików, dla których została wybrana właściwość „ukryty”, są to najczęściej ważne pliki systemowe przechowujące konfigurację. Opcja *Zaznaczenie przesuwu w dół* pozwala na automatyczne przewijanie zawartości okna podczas zaznaczania plików. W opcji *Bez katalogów na początku* możesz zdecydować, czy zawartość danego folderu ma zostać pokazana alfabetycznie, czy też alfabetycznie, ale z rozdzieleniem na pliki i katalogi. W sekcji *Inne opcje* możesz poprzez *Informacje o przebiegu operacji* zdecydować, czy chcesz być informowany o aktualnie wykonywanej akcji i jej

postępie. Opcja *Obliczanie objętości* ma zastosowanie głównie dla katalogów, jej zastosowanie spowoduje pokazanie objętości danych, które zawierają. Pozwala ona obliczyć, ile miejsca zajmuje obecnie dany element na dysku. *Wewnętrzny edytor* decyduje o tym, czy pliki poddawane edycji będą otwierane przez edytor dostarczany wraz z Midnight Commanderem. Taka sama opcja to *Wewnętrzna przeglądarka*, tyle tylko, że ona dotyczy podglądu treści pliku. Po zakończeniu konfiguracji przejdź za pomocą klawisza *Tab* do pozycji z napisem *< OK >* i wciśnij klawisz *Enter*.

Układ programu

Program daje Ci także możliwość dostosowania swojego układu, tak aby był idealny dla Twoich wymagań czy też upodobań. Naciśnij klawisz *F9*, następnie wybierz *Opcje*, a z tego menu pozycję *Układ...* (rysunek 6.24).

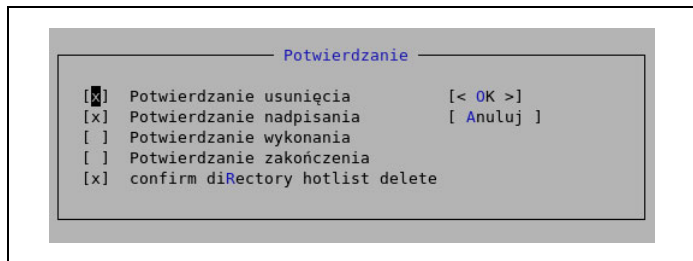
Rysunek 6.24. Wybieranie układu programu

W pozycji *Podział na panele* możesz zdecydować, czy wybierasz układ *Pionowy* czy też *Poziomy*. Znajduje się tam opcja *Równy podział*, która pozwala na ustawienie obu okien tej samej szerokości lub wysokości. W pozycji *Podświetlanie...* możesz zdecydować,

jakie elementy mają zostać wyświetlone, czy chcesz widzieć dodatkowo *Uprawnienia* dla nich, czy chcesz widzieć także *Typy plików*. W pozycji *Inne opcje* znajdują się elementy układu graficznego. *Pasek menu* to górne menu z opcjami, *Wiersz stanu* — informuje o obecnym stanie napędu, na którym się znajdujesz, *Napis zachęty* — możesz w nim wpisywać polecenia, *Pasek klawiszy* — są to klawisze funkcyjne wraz z opisami, *Pasek porad* — losowo wybrane porady wyświetlające się pod panelami. Po skonfigurowaniu opcji za pomocą klawisza *Tab* przejdź do opcji `< OK >` i naciśnij *Enter*.

Potwierdzanie

Wielokrotnie podczas usuwania plików otrzymujesz komunikat z pytaniem, czy na pewno chcesz to zrobić. Możesz wyłączyć te powiadomienia w konfiguracji programu. Naciśnij klawisz *F9*, z menu wybierz *Opcje*, a następnie *Potwierdzanie...* (rysunek 6.25).

Rysunek 6.25. Otrzymywanie komunikatów potwierdzających

W opcjach możesz zdecydować, czy chcesz otrzymywać potwierdzenia w czasie usuwania pliku, nadpisywania pliku, w przypadku próby jego wykonania i zakończenia. Po zakończeniu konfiguracji przejdź za pomocą klawisza *Tab* na opcję `< OK >` i naciśnij klawisz *Enter*.

Zapisywanie własnych ustawień

Bardzo ważne jest zapisanie ustawień dokonanych w MC. Służy do tego opcja z menu. Naciśnij klawisz *F9*, wybierz menu *Opcje*, a następnie z niego *Zapisz ustawienia*. Wyświetli się komunikat, że ustawienia zostały zapisane. Naciśnij klawisz *Enter*.

Kończenie pracy programu

Kiedy chcesz zakończyć działanie programu, użyj klawisza *F10*. Wówczas program się zamknie, a Ty powrócisz do terminala.

Skorowidz

A

administrowanie systemem, 95
aktualizacja daty i czasu, 79
alias, 54
argumenty pobierane z wiersza
powłoki, 118

C

czyszczenie terminala, 71

D

demony usług, 96
dodatkowe prawa dostępu
do plików, 129
dodawanie nowego użytkownika, 98
dyski i partycje w systemie, 23–24

F

format numeryczny zapisu praw
dostępu, 50–51

G

grupy, 100

H

historia poleceń użytych
w powłoce, 125

I

informacje
o ilości wolnego miejsca
na partycjach, 67
o obecnie zalogowanym
użytkowniku, 77
o pamięci systemowej, 77
o sprzęcie, 74
o trybie tworzenia nowych
plików i katalogów, 128
o typie pliku, 56
o użytkowniku, 76
instalacja systemu, 11–15
przy użyciu płyty DVD, 12
przy użyciu dyskiety, 12
instrukcja
case, 115–116
if, 114–115

J

jądro Linuksa, 10

K

katalog /etc/rc.d, 97
katalog główny użytkownika, 22–23
konto root, 20, 23
kontrolowanie wysyłania
wiadomości, 84
kopiowanie plików i katalogów, 44

L

listowanie zawartości katalogów, 26
logowanie się
 w trybie graficznym, 19
 w trybie tekstowym, 18

M

Midnight Commander, 139–140
 cofanie, 145
 edycja pliku tekstowego
 w programie, 141
 edytowanie pliku tekstowego,
 142
 emulacja klawiszy, 152
 kolorowanie tekstu, 153
 konfiguracja opcji ogólnych,
 151–153
 kończenie pracy programu, 168
 kopiowanie katalogów
 i plików, 154–155
 kopiowanie tekstu, 146
 napis zachęty, 167
 obliczanie objętości danych
 na dysku, 166
 odświeżanie ekranu, 150
 otwieranie pliku, 144
 podgląd plików tekstowych, 140
 podgląd plików, 157
 podświetlanie składniowe, 153
 porządek sortowania, 159–160
 przechodzenie do
 odpowiedniej linii, 150
 przechodzenie na początek
 i koniec dokumentu, 145
 przenoszenie katalogów
 i plików, 155
 przenoszenie tekstu, 146
 szybka zmiana katalogu, 162

tryb wyświetlania okien,
 157–159
tryb zapisu, 153
tworzenie katalogu, 156
tworzenie nowego pliku, 143
układ programu, 166–167
ustawienia programu, 165
usuwanie plików i katalogów,
 156
wewnętrzna przeglądarka, 166
wewnętrzny editor, 166
widok filtrowany, 160
wstawianie aktualnej daty
 i godziny, 151
wstawianie i nadpisywanie, 145
wstawianie symbolu, 150
wstawianie treści z innego
 pliku, 144
wstawianie wyniku
 wykonania polecenia
 konsoli, 151
wyłączanie powiadomień, 167
wyszukiwanie plików, 162–164
wyszukiwanie w tekście,
 148–149
wyświetlanie rozmiarów
 katalogów, 164
zamiana paneli, 164
zapisywanie ustawień, 154
zapisywanie własnych
 ustawień, 168
zastępowanie tekstu, 147–148
zaznaczanie grupy plików
 i katalogów, 157
zmiana praw dostępu do
 plików i katalogów, 160–161
zmiana właściciela i grupy
 plików, 161–162
montowanie systemów plików, 71

N

nadawanie praw dostępu do
plików i katalogów, 50
nazwy plików i katalogów, 25–26

O

odmontowywanie systemów
plików, 71
open source, 10

P

partycja
 /home, 14
 /swap, 14–15
 główna, 14
pętla
 for, 117
 until, 116
 while, 116
plik /etc/inittab, 95
podstawowe wyrażenia regularne,
 136, 149
pokazywanie lub ustawianie
 nazwy hosta systemowego, 89
polecenie
 adduser, 98
 alias, 54
 apropos., 101
 arch, 74
 break, 117
 cal, 78
 cat, 41
 cd, 35–36
 chattr, 129–130
 chmod, 50
 chown, 57
 clear, 71
 cmp, 66

 continue, 118
 cp, 44
 date, 79–84
 df, 67
 dir, 27
 du, 68
 echo, 105–106
 file, 56
 find, 59
 finger, 76
 free, 77
 grep, 131–138
 groupadd, 100
 groupdel, 101
 head, 126
 history, 125
 host, 92
 hostname, 89
 ifconfig, 91
 less, 70
 ln, 53
 ls, 28, 68
 msg, 84
 mkdir, 37
 more, 70
 mount, 71
 mv, 48
 passwd, 55
 ping, 93
 ps, 97
 rm, 38, 40
 rmdir, 38–39
 ssh, 120
 su, 74
 tail, 127
 test, 109
 touch, 39, 42
 umask, 128
 uname, 74

polecenie

uptime, 94

users, 88

vdir, 27–28

wall, 85

who, 88

whois, 93

write, 84

ponowne uruchamianie

komputera, 20

porównywanie plików lub

zakresów bajtów, 66

poziom uruchomienia system, 95

przechodzenie pomiędzy

katalogami, 35–37

przeglądanie kalendarza, 78

przłączanie się na konto innego

użytkownika, 73

przenoszenie plików i katalogów

oraz zmiana ich nazwy, 48

R

rozpoznanie typu elementu, 30

rozszerzenia plików i katalogów, 25

rozszerzone wyrażenia regularne,
136

S

skrypty powłoki, 102–104

sprawdzanie

dodatkowych uprawnień

do plików, 131

rejestracji domeny, 93

dostępności hosta, 93

SSH, 120

strony MAN, 24

struktura katalogu głównego, 21–22

symbole oznaczające typy

elementów, 30

system

plików, 24

praw dostępu w systemie

Linux, 30–32

szukanie łańcuchów w bazie

whatis, 101

Ś

środowisko

graficzne, 16–17

pracy, 16

T

Torvalds Linus, 10

tworzenie

aliasów, 54

dowiązań symbolicznych, 53

katalogów, 37

partycji, 14

plików, 39

U

uruchamianie

komputera w systemie Linux, 16

programu Terminal, 17

usługi, 96

ustalanie

parametrów interfejsu

sieciowego, 91

rozmiaru pliku lub katalogu, 68

ustawianie demonów do startu, 97

ustalanie parametrów interfejsu

sieciowego

usuwanie

katalogów, 38

plików, 40

W

- wartości logiczne, 108
- wybór
 - dyskrybucji, 11
 - trybu instalacji, 14
- wyłączanie komputera, 19–20
- wypisywanie
 - ostatnich linii pliku, 127
 - pierwszych wierszy pliku, 126
 - tekstu na ekranie
 - użytkownika, 105
- wyświetlanie
 - aktualnej ścieżki, 73
 - aktualnie załadowanych
 - użytkowników, 88
 - atrybutów plików i katalogów,
 - 128
 - czasu, jaki upłynął od
 - uruchomienia systemu, 94
 - parametrów interfejsu
 - sieciowego, 91
 - listy użytkowników
 - w systemie, 88
 - ostatnio załadowanych
 - użytkowników, 86
 - swojej nazwy użytkownika, 89
 - informacji o działających
 - usługach, 97
 - zawartości pliku, 41–42

wysyłanie

- komunikatów do wszystkich
 - sieci z pliku tekstowego, 85
- wiadomości do innego
 - użytkownika, 84
- wiadomości z pliku
 - tekstowego, 85

wyszukiwanie

- danych w plikach, 131
- nazwy lub adresu IP zdalnego
 - komputera, 92
- plików i katalogów, 59

Z

- zatrzymanie usługi, 96
- zmiana
 - dat modyfikacji plików
 - i dostępu do nich, 42
 - hasła, 55
 - powłoki, 56
 - właściciela i grupy pliku, 57
- zmienna \$?, 108
- zmiennic, 104–105
- znaki sterujące, 150

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA